

วารสารสังคมศาสตร์ไทย

Thai Social Science Journal

ISSN: 3057-0190(online)

Thai Social Science Journal Vol.1 No.2 (May-August 2024)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์ไทยเป็นวารสารวิชาการ วารสารมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ ที่เป็นความคิดริเริ่มใหม่ วารสารเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่าง หลากหลาย ไม่จำกัดแนวคิด อุดมการณ์ มุมมองฯ วารสารเน้นประเด็นที่ถกเถียงในสังคมทั้งปัญหาในอดีต ปัจจุบัน อนาคต อันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันในสังคมอย่างสันติและยั่งยืน วารสารเป็นสื่อกลางในการนำเสนอต่อสังคมให้แก่ประชาชนทั่วไป นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

วารสารเน้นสาขาวิชาในด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมหรือประชาชนด้านใดด้านหนึ่ง เช่น พระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารการศึกษา การศึกษาการสอนเชิงประยุกต์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติและการเงิน บริหารธุรกิจ ฯ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาลฯ

เดิมวารสารมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 30 มิถุนายน) ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 31 ธันวาคม) และได้ปรับเป็นกำหนดการตีพิมพ์และเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วยฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2-3 ท่าน

วารสารรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความของวารสาร สังคมศาสตร์ไทย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ และไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2-3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

เจ้าของ

ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา (Center for Social Science Studies)

เลขที่ 78/1 หมู่ 9 ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี 71160

โทร.081-8437249

<https://so18.tci-thaijo.org/index.php/Thaiso>

อีเมล-thaisocialscience@gmail.com

เฟสบุ๊ค-ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวรัศมี ไคร่ครวญ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายปราโมช วารีย์

กองบรรณาธิการ

ดร.กนกวรรณ ปรีดีเปรม

ดร.นิรันดร์ เนืองวัง

ดร.พิชญ์ โหระกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

สหภาพนายความแห่งประเทศไทย

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาก่อนการขอรับทุน (Peer Review)

พระครูสิทธิกาญจนารักษ์,ดร

พระวิสุทธิพงษ์เมธี ,ดร

พระมหาบวรอด มหาวีโร,ดร.

พระศุภกิจ สุปญโญ,ดร.

ดร.สนทร สวรรณพร

ร.ศ.ดร.ชุตินา มุกสิกานนท์

ผ.ศ.ดร.นิพนธ์ จานะพันธ์

ผ.ศ.ดร.ปาณัฏกัญญ์ เจิมพิพัฒน์

ผ.ศ.ดร.ณัฏพิชา วโรดมอภีพัฒน์

ผ.ศ.ดร.รัชฎา ภาแรง

ดร.เฉลียว นครจันทร์

ดร.กวนัย เพชรไพร่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

สารบัญ

บทบรรณาธิการ.....	ก
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม :กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี.....	1-11
ปัญหาทางเลือกในการพัฒนารัฐและสังคมไทยในรอบ 20 ปี.....	12-22
ถอดบทเรียนบทบาททอนสัญญาโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กรณีการค้ามนุษย์และ การบังคับผู้ค้าประเวณี สำหรับประเทศไทย.....	23-36
ความเป็นมาของการแบ่งแยกกลุ่มในพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย.....	37-46
ความพยายามในการเปลี่ยน (ไม่)ผ่านประชาธิปไตยในไทย.....	47-58
ภาคผนวก.....	59

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์ไทยฉบับนี้เป็นฉบับที่สอง โดยกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณาก่อนการตีพิมพ์เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุด โดยในฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 1บท และบทความวิชาการ 4บท ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

อุไรวรรณ วุฒิไกรศรีอาคม ในงานวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม :กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดกาญจนบุรี ที่พบว่ากระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงทั้งวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม มีการสืบทอดโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการจากรุ่นสู่รุ่นของสมาชิกในชุมชนผ่านวิถีชีวิตประจำวันทั้งในส่วนที่เป็นวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมที่มีทั้งในลักษณะคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ และในลักษณะถูกให้ความสำคัญลดลง โดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวกระเหรี่ยงอย่างมาก

สายนต์ น้อยเวียง ในบทความปัญหาทางเลือกในการพัฒนารัฐและสังคมไทยในรอบ 20 ปีที่เห็นวาระระยะ 20ปีที่ผ่านมาการปฏิรูปทางการเมืองมีผลทำให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำการพัฒนาประเทศ ปัญหาทางเลือกในการพัฒนาประเทศไทยที่มีแนวคิดและทิศทางที่ไม่เหมือนกันจากยุครัฐบาลทักษิณที่เน้นความทันสมัยจากนโยบายแบบคู่ขนาน มาสู่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ในขณะที่ปัจจุบันสังคมไทยยังไม่อาจแสวงหาจุดสมดุลในทางเลือกการพัฒนาได้อย่างลงตัว ทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมคือการพัฒนาเป็นสายกลางที่ทุกสถาบันการเมืองต้องเสียสละเพื่อสังคม

จอนสัน นุสืออง ในบทความถอดบทเรียนบทบาทอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กรณีการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณี สำหรับประเทศไทยที่ผู้เขียนเห็นว่าการตีความทางกฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ที่ตีความภายใต้กฎหมายให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแม้มิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งและโดยตรงก็ตาม ศาลทำให้การใช้กฎหมายในฐานะเครื่องมือที่มีชีวิตที่จะช่วยในการปราบปรามการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีสามารถทำได้ ศาลเริ่มพัฒนาหลักเกณฑ์ในการนำเหยื่อของการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญา และยังพัฒนาต่อไปอีกก้าวในการพิจารณาว่าเหยื่อของการบังคับค้าประเวณีตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญา โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นการค้ามนุษย์หรือไม่ มีผลทำให้การค้าประเวณีทุกรูปแบบโดยไม่ได้รับความยินยอมอยู่ภายใต้ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย

นคร โศกเชือก จากบทความความเป็นมาของการแบ่งแยกกลุ่มในพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย เห็นว่าการแบ่งแยกกลุ่มภายในพรรคการเมืองของไทยในปัจจุบัน มีวิวัฒนาการมาจากการแบ่งแยกฝ่ายในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองนับแต่อดีตก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 ที่แม้ว่าในปัจจุบันก็ยังมี การแบ่งแยกกลุ่มภายในพรรคการเมืองในระบอบการปกครองประชาธิปไตยของประเทศไทย ผ่านรูปแบบการปกครองใหม่ ผ่านรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และรูปแบบรูปแบบการเลือกตั้งใหม่ก็ตาม กลับก่อให้เกิดการแบ่งแยกฝ่ายภายในพรรคมากขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับโครงสร้างพรรคการเมืองที่อ่อนแอ ทำให้ระบบพรรคการเมืองยังคงมีการแบ่งแยกกลุ่ม

สมปอง แก้วปานกัน ในบทความความพยายามในการเปลี่ยน (ไม่)ผ่านประชาธิปไตยในไทยที่เห็นว่าการรัฐประหารในปี 2557และเขียนรัฐธรรมนูญ 2560 เป็นเพียงการช่วงชิงการนำการเมืองเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้สภาพสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันก็ไม่ก้าวพ้นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่นไปได้ การเปลี่ยนผ่านจากการปกครองภายใต้ระบอบอำนาจนิยมไปสู่ประชาธิปไตยของไทย จะต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันในหมู่ชนชั้นนำ และประชาชน ในการยอมรับกติกาต่างๆ ใหม่ร่วมกัน

(นางสาวรัศมี ไคร์ครวญ)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม :กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์
กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภothองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

Factors affecting the inheritance of traditional local community culture : A case
study of the Karen ethnic group, Chalae Subdistrict, Thong Pha Phum District.

Kanchanaburi Province

อุไรวรรณ วุฒิกไรศรีอาคม¹

Uraiwan Wutthikraisriakhom

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม
ของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภothองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีโดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบ
ผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ร่วมผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงทั้ง
วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม มีการสืบทอดโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการจากรุ่นสู่รุ่นของ
สมาชิกในชุมชนผ่านวิถีชีวิตประจำวันทั้งในส่วนที่เป็นวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรมที่มีทั้งใน
ลักษณะคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ และในลักษณะถูกให้ความสำคัญลดลง โดยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลง
ไปส่งผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาวกระเหรี่ยงอย่างมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของชาว
กระเหรี่ยงอยู่ในระดับสูงทั้ง5ปัจจัย เรียงตามลำดับคือปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมใหม่มี
ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด4.50 ปัจจัยด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคมีค่าเฉลี่ย4.42 ปัจจัยด้านการเพิ่มบริการสาธารณะ
มีค่าเฉลี่ย4.33 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ย4.20 และปัจจัยจากการขยายตัวของอำนาจรัฐมีค่าเฉลี่ย4.10
โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน
ชาวกระเหรี่ยงมากที่สุด

คำสำคัญ: กระเหรี่ยง, กลุ่มชาติพันธุ์, การสืบทอด, วัฒนธรรม

¹ นักวิจัยอิสระ ; independent researcher, Thailand

Corresponding author, e-mail: uraiwanwutthikraisriakhom@gmail.com, Tel. 081-0143622

Abstract

The purpose of this research article is to study factors affecting the inheritance of traditional local community culture among the Karen ethnic group in Chalae Subdistrict, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. This study uses mixed research methods, between qualitative research and quantitative research—a participatory action research method. The research found that the process of inheriting the traditional local community culture of the Karen ethnic group involved both material culture and abstract culture. It is inherited in an informal way from generation to generation of community members through their daily lives in terms of culture, traditions, beliefs, and rituals that maintain their original form and in a way that has been given less importance. The changing external environment has greatly affected the inheritance of the Karen culture. All five factors affecting the cultural inheritance of the Karen people were high level. In order, the factors of the diffusion of new cultures have the highest mean of 4.50, public utility development factors have an average of 4.42, factors of increasing public services have an average of 4.33, economic factors have an average of 4.20, and factors from the expansion of state power have an average of 4.10, with important suggestions for modifying the inheritance of traditional culture that will bring the greatest benefit to the Karen community.

Keywords: Karen, Ethnic group, Inheritance, Culture

1.บทนำ

ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2553 ได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ว่าเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สืบส่ง ปกป้อง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน วัฒนธรรมจึงหมายถึงการดำเนินของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ความก้าวหน้า และศีลธรรมของประชาชน (สมชัย ใจดีและ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2545, น.1)

เมื่อพิจารณาวัฒนธรรมจากจุดประสงค์การสร้างขึ้นมานั้น มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิตและการสืบทอดเผ่าพันธุ์ การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นเรื่องที่กว้างใหญ่และมีแง่มุมต่างๆให้พิจารณาอย่างซับซ้อน วัฒนธรรมจึงสามารถพิจารณาได้หลายมิติดังนี้ 1) วัฒนธรรมคือผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้นๆได้ทำไว้หรือได้ส่งต่อมา 2) วัฒนธรรมคือผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะและพุทธิปัญญาทุกแขนง 3) วัฒนธรรมคือสิ่งที่ เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีตกทอดจากบรรพบุรุษและ 4) วัฒนธรรมคือสิ่งที่ดีมีค่าแสดงรสนิยมของผู้ดีหรือชนชั้นสูงที่มีการศึกษาและฐานะดี (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551, น.11) ดังนั้นวัฒนธรรมหมายถึงทุกสิ่งรอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมสัมผัสได้และนามธรรม สัมผัสไม่ได้ เกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ เพื่อแสดงถึงความเจริญงอกงามทางปัญญาความคิดของสังคมแต่ละกลุ่มชน ในการตอบสนองการอำนวยความสะดวกในชีวิต เป็นเสมือนเครื่องมือในการธำรงรักษาการดำรงชีวิตของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีการสั่งสม เรียนรู้ ดัดแปลง พัฒนาและ

สืบทอดความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันและอนาคตเพื่อธำรงไว้ซึ่งสังคมของมนุษย์

การสืบทอดทางวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จไม่ใช่เพียงแค่เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเท่านั้น แต่มันเป็นกระบวนการ(Cultural inheritance) ของการเรียนรู้ (Learning) กระบวนการพัฒนาโดยการเปลี่ยนแปลง(Change) การปรับแต่ง(Adaptation) การตีความหมายใหม่(Re-interpretation) การสร้างสรรค์ใหม่(Re-creation) การถ่ายทอด(Transmit) การสืบทอด(Inherit) ทางวัฒนธรรม (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2556) เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ของมนุษย์ และความพยายามของมนุษย์ที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ให้อยู่รอด เมื่อต้องการอยู่รอดจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากับได้กับยุคสมัย วัฒนธรรมจึงมีความเป็นพลวัต(Dynamic) ยืดหยุ่นได้ มีความคงที่เพียงบางส่วน มีการเปลี่ยนแปลงได้ในบางส่วน กระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรม การสืบทอดทางวัฒนธรรมทำได้โดยอาศัยการทำงานในลักษณะกระบวนการ ประกอบด้วยกระบวนการผลิต(Production) ทางวัฒนธรรม กระบวนการเผยแพร่ (Distribution) ทางวัฒนธรรม กระบวนการบริโภค (Consumption) ทางวัฒนธรรม และกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อเผยแพร่ขยายผลสืบต่อ (Reproduction) ทางวัฒนธรรม

ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงจำนวนมากที่มีวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนของอำเภอดงหลวงในปัจจุบัน แต่ปัญหาพบว่าการมีส่วนร่วมในการสืบทอดวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนของกลุ่มเด็กและเยาวชนยังมีไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงานภายนอกชุมชนทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงมีความเสี่ยงต่อการรับวัฒนธรรมใหม่จากกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอดเวลา มีผลต่อการรักษาวัฒนธรรมเดิมแท้ของตนเอง และการสืบทอดประเพณีในวิถีของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจุบันมีผู้สืบทอดเป็นกลุ่มผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว จึงความจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของตนเองเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ของชุมชนให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

2.วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง
- 2.เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนต่อวัฒนธรรมใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี
- 3.เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)และ เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research : PAR)

ในการเก็บข้อมูลของปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีการศึกษาข้อมูลจากการลงภาคสนามเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3ลักษณะคือใช้วิธีการการสำรวจ (Servey)โดยสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการใช้แบบสำรวจแบบเป็นทางการ

และไม่เป็นทางการจากบุคคลทั่วไปในพื้นที่การวิจัย การสังเกต (Observation) ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ควบคู่ไปกับการทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย การจัดประชุมกลุ่มย่อย การสนทนากลุ่ม การไปเยี่ยมเยียนที่บ้าน โดยบันทึกกระบวนการไปพร้อมๆกัน เพื่อเป็นการค้นหาและตรวจสอบข้อมูลไปพร้อมๆกัน และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Interview) ตัวแทนหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การประเมินผลกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์ นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าการแจกแจงความถี่ การกระจายร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อตามประเด็นที่ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดไว้ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รายงานข้อมูลแบบพรรณนา ซึ่งได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ปราชญ์ชุมชน ข้อมูลจากวิธีการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์โดยปราชญ์ชุมชนและผู้นำชุมชน และผู้แทนองค์กรต่างๆในชุมชน (Group discussion) การวางแผนและการสร้างกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ และสรุปปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์พันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภothองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

4.สรุปผลการวิจัย

1.วิธีการสืบทอดวัฒนธรรมกระเหรี่ยง

กะเหรี่ยงเป็นชาวไทยภูเขากลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือตอนบนจนกระทั่งถึงภาคกลางตามแนวชายแดนไทย-พม่ารวมทั้งสิ้น 15 จังหวัดคือเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานีกำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์และสุโขทัย รวมแล้วไม่น้อยกว่า 2,120 หมู่บ้าน จึงเป็นชาวเขากลุ่มใหญ่มีประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวเขาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งหมด ในกลุ่มกะเหรี่ยงทั้ง 4 กลุ่มได้แก่สะกอหรือยว้าขาวหรือปากกะญอ โปว์ บเวหรือคะยา และตองสุหรือปะโอ โดยกลุ่มสะกอจะเป็นกลุ่มที่มีประชากรมากที่สุด (สุจริตลักษณ์ ติมดุงและสุรินยา คำเมือง, 2540 ,น. 7) โดยกะเหรี่ยงสะกอจะอาศัยอยู่ในภาคเหนือตอนบนบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน เชียงราย ลำปางและบริเวณภาคเหนือตอนล่างลงไปถึงภาคกลางบริเวณจังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์และอุทัยธานี (สมภพ ลาซโรจน์, 2525 ,น. 1)

ชาวไทยชาติพันธุ์กระเหรี่ยงที่ตำบลชะแล อำเภothองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มี 7หมู่บ้าน คือห้วยเสือ เกริงกระเวีย ทิพูเย หุ่นางครวญ หุ่นเสือโทน (คลิตี้) ภูเตย ชะอี มีประชากรทั้งหมด 6,324คน จำนวน 2,399 ครอบครัว (จากรายงานข้อมูลตำบลชะแล ณ วันที่ 28 ม.ค. 2567)เป็นกะเหรี่ยงสะกอที่มีวัฒนธรรมที่แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) หรือรูปธรรม เช่นรูปแบบบ้านเรือนรูปแบบและลวดลายการทอผ้า และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non – Material Culture) เช่นความรู้ค่านิยมแนวความคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงตำบลชะแล อำเภothองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่สำคัญอาจจัดแบ่งเป็น3 ลักษณะคือ

1.วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวกระเหรี่ยง

การอยู่รวมกันของชาวกระเหรี่ยงซึ่งปกติเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวแต่จะมีคนอื่นๆ ที่มา อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนส่วนพ่อหรือแม่ที่เป็นม้ายหรือพี่น้องชายหญิงของภรรยาถือกันว่าเป็นการไม่สมควรที่จะเขาไปอาศัยอยู่ในบ้านของบุตรชายที่แต่งงานแล้ว เพราะบ้านเป็นอาณาจักรของฝ่ายหญิง ซึ่งได้แก่ภรรยาของบุตรตน โดยมีความเชื่อ

ว่าจะทำให้วิญญาณหรือผีของหญิงแต่ละฝ่าย เข้าพัวพันกัน และอาจจะเกิดสิ่งร้ายต่อกันได้ ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นอยู่ดังกล่าวยังคงถูกยึดถือจนถึงปัจจุบัน (ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, 2538 ,น. 85)

2. ประเพณีของชาวกะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติการดำเนินชีวิตแบบผัวเดียวเมียเดียวอย่างเคร่งครัด การหย่าร้างจึงมีน้อยมาก และการแต่งงานใหม่ไม่ค่อยปรากฏ ตามธรรมเนียมและภรรยาผูกพันรักกันอย่างมั่นคง เป็นเพื่อนของอีกฝ่ายหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ถือว่าการแต่งงานเป็นข้อตกลงของคนสองคนมิใช่เป็นการสร้างพันธมิตรระหว่างกลุ่มที่สืบสายฝ่ายมารดาต่างกัน หรือระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ใดๆ บุตรจะเกิดจากการแต่งงานเท่านั้น โดยประเพณีที่สำคัญในชีวิตประจำวันมี 3 ประเพณีสำคัญคือ

-ประเพณีการแต่งงาน ชาวกะเหรี่ยงยังคงเป็นแบบผัวเดียวเมียเดียวไม่มีการหย่าร้าง แมฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายไปก็จะไม่คอยมีการแต่งงานใหม่ ทั้งนี้เพราะการแต่งงานใหม่ ผีของฝ่ายภรรยาคนใหม่ก็จะขัดแย้งกับผีฝ่ายมารดาของภรรยาคนเก่าซึ่งจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเจ็บป่วย แต่ปัจจุบันนับถือศาสนาคริสต์ ไม่เชื่อในเรื่องผี จึงมีการแต่งงานกันใหม่ได้ (พอล และอีเลน ลูวิส, 2528 ,น. 88)

-ประเพณีการเกิด เมื่อแรกเกิดจะไม่มีพิธีการพิเศษ เดิมการทำคลอดของกะเหรี่ยงมักจะใช้หมอด้ายสามี่ จะอยู่ด้วยในเวลาที่คลอด เด็กที่คลอดแล้วหมอด้ายจะใช้ด้ายดิบที่ทำจากฝ้ายปั่นเป็นเชือกเส้นเล็ก ๆ มัดสายสะดือทารกโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน การมัดดายนั้นจะต้องมัดให้แน่นเพื่อกันไม่ให้เลือดไหลซึมที่สายสะดือบริเวณที่มัดหลังการตัดสายสะดือ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อชีวิตเด็กได้สายสะดือจะถูกตัดจากด้านนอกของด้ายที่มัดส่วนที่1 นับจากลำตัวเด็ก หมอด้ายจะนำเอาถ่านไฟของไม้เนื้อแข็งที่ดับและเย็นแล้วเผาไหม้ให้ไหม้เฉพาะผิวดินอยู่ที่ก้นถ่านมาวางรองรับสายสะดือบริเวณที่จะตัด แล้วจึงนำผิวของลำไม้มาตัด เมื่อตัดสายสะดือเสร็จแล้วจึงทำความสะอาดชำระล้างร่างกายทารก (สุจิตลักษณ์ ดีผดุงและสรินยา คำเมือง, 2540 ,น. 30) ซึ่งปัจจุบันการเกิดมักดำเนินการตามแผนสมัยใหม่ที่โรงพยาบาล ประเพณีดังกล่าวจึงแทบไม่พบเห็นแล้ว

-ประเพณีงานศพ

เมื่อมีคนตาย ชาวกะเหรี่ยงจะนำพาหุที่ทอจากฝ้ายมาห่มให้กับผู้ตาย จากนั้นจึงห่อศพ ด้วยเสื้อลำแพน โดยปกติจะเก็บศพไว้ประมาณ 2-3 วัน การกำหนดจำนวนวันที่เก็บศพนิยมเลือก เลขคี่คือ 3 วัน แต่ถาผู้ตายเป็นผู้มีฐานะก็จะมีการเก็บศพไว้ 5 วัน ญาติมิตรและเพื่อนบ้านมาแสดงความเสียใจ ส่วนหนึ่งอยู่เป็นเพื่อนเผาศพด้วย ในตอนกลางวันจะไม่มีพิธีกรรมหรือกิจกรรมใดๆ ในตอนกลางคืนบรรดาหนุ่มสาวจะมาจับกลุ่มร้องเพลงโต้ตอบกัน โดยต่างฝ่ายต่างจับเป็นวงรอบผู้ตายและเดินวนรอบศพที่วางอยู่บนแคร่ การเดินจะเดินวนซ้าย 1 รอบ หลังจากนั้นจะเดินวนขวา ตลอดระหว่างการเดินทางรอบศพจะ ร้องเพลงโต้ตอบกันไปตลอดคืนตอนหัวค่ำอาจเป็นการร้องเพลงของชายหญิงที่ออกเรือนแล้ว เพลงที่ร้องมักจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบอกทางให้ผู้ตายไปดีมีสุข โดยประเพณีดังกล่าวถูกประยุกต์เปลี่ยนไปในรูปแบบตามศาสนาคริสต์ผสมกับศาสนาพุทธมิได้มีประเพณีแบบเดิมอีกต่อไป

3. ความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญ

การรักษาความเจ็บป่วย ชาวกะเหรี่ยงถือว่าการเจ็บไข้ได้ป่วยเกิดจากการกระทำของผีร้ายต่าง ๆ ซึ่งสิ่งสถิตอยู่ตามป่าเขาแม่น้ำลำธาร เมื่อผู้ใดเกิดไม่สบายขึ้นก็ต้องจัดพิธีเลี้ยงผีโดยหมอผีในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ การเลี้ยงผีก็เพื่อเป็นการขอขมา ผีจะไต่หาโยธธแคนผู้ที่ไปลบหลูด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความเชื่อดังกล่าวยังคงมีอยู่ แต่ความเจ็บป่วยในปัจจุบันมักรักษาตามการแพทย์สมัยใหม่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเป็นหลัก

-ความเชื่อเกี่ยวกับขวัญ กะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าคนเราทุกคนมีขวัญอยู่ 33 ขวัญ อยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ยังคงสืบทอดต่อมา

-ความเชื่อเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่ามีเทพเจาสร้างโลกเรียกว่า “ยั่ว” ตามตำนานบอกเล่าของชนเผ่ากะเหรี่ยงและยั่วยังเป็นต้นกำเนิดเผ่าพันธุ์และตระกูล ชนเผ่ากะเหรี่ยงจึงเป็นลูกของยั่ว ซึ่งยั่วมีลูกชาย 3 คน คนโตเป็นกะเหรี่ยง หรือปาเกะยอ (แปลว่าคน) คนที่สองเป็นไทยหรือมา ชนเผ่ากะเหรี่ยงจึงเรียกคนไทยว่า “มา” ส่วนลูกคนเล็กเป็นฝรั่งผิวขาว ดังนั้น “ยั่ว” จึงเป็นต้นตระกูลเผ่าพันธุ์ของมนุษย์จากความเชื่อที่ว่ายั่วเป็นพ่อของมนุษย์ทำให้ชนเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อว่ามีมนุษย์เราทุกคน เป็นพี่น้องกันหมด (พิสมัย อะโน, 2538 ,น. 49) ความเชื่อนี้ยังคงมีในกลุ่มชาวกระเหรี่ยงสูงอายุเป็นหลัก

-ความเชื่อเกี่ยวกับฝน เดิมชาวกะเหรี่ยงยังเชื่อเรื่องความฝน เมื่อทำพิธีเซ่นไหว้อธิษฐาน เลือกพื้นที่ทำไร่หรือเลือกพื้นที่ ปลูกбанแลฝนไม่ต้งต้องขยับพื้นที่ทำไร่หรือปลูกбанไปจากจุดเดิม ความเชื่อด้านการทำนายและการเสี่ยงทายเป็นความเชื่อที่ชาวกะเหรี่ยงจะใชในโอกาสเลือกพื้นที่เพาะปลูกทำไร่ไถแลบั้งเอียมี่สัตว์รายเดินผานเขาไปในพื้นที่ที่ถ้จะต้องยายพื้นที่ทำไร่ใหม่ซึ่งในปัจจุบันไม่อาจกระทำไ้เพราะข้อจำกัดในสิทธิในที่ดินที่ตายตัวมีอาจโยกย้ายเป็นอิสระเหมือนในอดีต

วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงตำบลชะแล อำเภอลองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เกิดจากการเรียนรู้ของสมาชิกในสังคมในชุมชนเป็นสำคัญ วัฒนธรรมนี้ได้เกิดโดยสัณฐานาญณของมนุษย์ วัฒนธรรมเหล่านี้มีการถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไป การที่สมาชิกในสังคมอบรมและถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สมาชิกใหม่ของสังคม กระบวนการถ่ายทอดเช่นนี้เรียกว่าการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องยาวนาน ในรูปแบบการสืบทอดวัฒนธรรมแบบไม่เป็นทางการ การถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็น การเรียนรู้และการส่งต่ออย่าง เป็นระบบเกี่ยวกับความเชื่อ ทศนคติ ความคิด การกระทำและพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งเป็นการสื่อสารผ่านระบบสัญลักษณ์ของสังคมที่ได้มีการ ตกลงและได้ใช้ร่วมกัน แต่วัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมซึ่งมีบทบาทน้อยลงกว่าในอดีตมากเนื่องจากสภาพแวดล้อมจากภายนอกเข้าไปแทรกแทรกและมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมแบบเป็นทางการจากภายนอกเข้าไปในชุมชนอย่างมาก

2.การปรับตัวของชุมชนต่อวัฒนธรรมใหม่

การปรับตัวทางวัฒนธรรมคือกระบวนการที่ผู้ที่พบเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างเริ่มเข้าสู่กระบวนการ ของการปรับตัวเพื่อความเป็นอยู่ที่ยั่งยืน เกิดความเข้าใจและสบายใจ จากการศีกษาของ Bennett (1993); Earley & Peterson (2004) พบว่ากระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม มี 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มไม่ปรับตัว (No adapt) เป็นกลุ่มที่ไม่เข้าใจ ในความแตกต่างทางวัฒนธรรม 2. กลุ่มเข้าใจ (Understanding) เป็นกลุ่มที่มองเห็นและเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่โดยปกติจะไม่ปรับตัวหรือปรับเปลี่ยน พฤติกรรมให้เป็นไปตามวัฒนธรรมอื่น อย่างไรก็ตามคนกลุ่มนี้ยังมีความอดทนต่อพฤติกรรมของคนต่างวัฒนธรรมได้ดี 3. กลุ่มปรับตัว (Adjusting) กลุ่มนี้จะมีการปรับตัวปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมอื่น 4. กลุ่มเรียนรู้ (Learning) เป็นกลุ่มที่เมื่อเจอวัฒนธรรมที่แตกต่างแล้วพยายามทำความเข้าใจ เรียนรู้และผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้าหาตนเอง

ชุมชนกะเหรี่ยงตำบลชะแล อำเภอลองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีการปรับตัวนิยมความเป็นสมัยใหม่ที่เห็นชัดเจนมี 3ด้านคือ 1.การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ด้านการสร้างที่อยู่อาศัย ชาวบ้านส่วนใหญ่เริ่มหันมาสร้างบ้านแบบบ้านปูนหรือบ้านไม้ที่ทำจากไม้ฝาเฌอร่าแทนและความคงทนของวัสดุในการก่อสร้าง 2.ด้านการแต่งกายที่มองว่าการแต่งกายรูปแบบเดิมไม่ทันสมัย ไม่สวยงามและไม่เหมาะที่จะใส่ไปข้างนอก มีการทอผ้าใส่เองน้อยลงและไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ตนใช้ชีวิต ด้านภาษา ความจำเป็นในชีวิตที่ต้องไปทำมาหากินอยู่ที่อื่นและเนื่องจาก การแพร่กระจายของวัฒนธรรมสมัยใหม่ และการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมและด้านประเพณีพิธีกรรมคือการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอก ปัจจุบันการแต่งกายของชาว

กะเหรี่ยงตั้งแต่วัยทำงานขึ้นไปส่วนใหญ่จะแต่งกายด้วยชุด กะเหรี่ยงครึ่งท่อนคือใส่ผ้าถุงแต่จะใส่เสื้อแบบอื่นแทน เช่นเสื้อยืด ส่วนวัยรุ่นนั้นจะแต่งตัวแบบวัยรุ่นปกติทั่วไปตามแฟชั่น 3. ด้านภาษาคือส่วนใหญ่ใช้ภาษากะเหรี่ยงติดต่อสื่อสารกันภายในครัวเรือน แต่หากออกไปนอกหมู่บ้านก็จะสื่อสารกับคนนอกหมู่บ้านด้วยภาษาไทย แต่หากพูดกับลูกหลานที่เป็นเด็ก ๆ จะพูดกะเหรี่ยงปนกับไทย ทั้งหมดอาจทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงในอดีตนั้นจะเลื่อนหายไปลูกหลานชาวกะเหรี่ยงในอนาคตจะไม่สามารถเห็นสภาพบ้านเรือนแบบเดิม การแต่งกาย และภาษา อัตลักษณ์ที่บรรพบุรุษสร้างไว้จะสูญสิ้นและจะค่อย ๆ เลื่อนหายไป

3.ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชน

ในการวิจัยจัดแบ่งเป็น 5 ปัจจัยสำคัญจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้นำแบบเป็นทางการและผู้นำชุมชน ผลการประเมินปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชน ทั้ง 5 ปัจจัย คือปัจจัยด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคมีค่าเฉลี่ย 4.42 ปัจจัยด้านการเพิ่มบริการสาธารณะมีค่าเฉลี่ย 4.33 และปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมใหม่ มีค่าเฉลี่ย 4.50 ปัจจัยจากการขยายตัวของอำนาจรัฐมีค่าเฉลี่ย 4.10 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ย 4.20 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.ปัจจัยด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค โดยหมู่บ้าน ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาของรัฐบาล ที่ได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาเป้นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับการให้ความสำคัญของการพัฒนาสาธารณูปโภคในชนบท เช่น การสร้างถนนเขาหมู่บ้าน การมีไฟฟ้าใช้ การสร้างโรงเรียน การสร้างสถานีอนามัย ฯลฯ สิ่งต่างๆเหล่านี้ต่างก็มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านอย่างมาก โดยเฉพาะบทบาทจากองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน

2.ปัจจัยด้านการเพิ่มบริการสาธารณะ โดยเฉพาะการตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านที่มีผลต่อการสืบทอดวัฒนธรรมใหม่แบบเป็นทางการที่ต่อเนื่องและยาวนานโดยเฉพาะต่อเด็กในชุมชน คือโรงเรียนมีหน้าที่สอนหนังสือให้กับเด็กๆ ที่ชุมชนก็ยินยอมและสนับสนุนการเขาเรียน ในระดับประถมศึกษาเพราะเป็นการช่วยพ่อแม่ให้ไปทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกังวลกับเด็กเล็กๆ หากไม่ส่งเขาไปโรงเรียนพ่อแม่จะต้องมีคนคอยดูแลที่บ้านโดยไม่ได้ออกไปทำนาทำไร่ด้วย ทำให้ไม่สะดวกและเสียแรงงาน อิทธิพลจากการศึกษาสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านหลายด้าน เช่น ทางด้านภาษาความเชื่อและศาสนาและมีบทบาทแทนพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอน อิทธิพลทางด้านภาษาจะพบว่าเด็ก ๆ เมื่อไปโรงเรียนจะพูด ภาษาไทยกลางได้ อย่างชัดเจน ไม่อาย และไม่เคอะเขิน ในขณะที่ใช้ภาษากะเหรี่ยงในการพูดคุยกับเพื่อนและที่บ้านทั้ง ๆ ที่ในชีวิตประจำวันของเด็กเหล่านี้จะใช้อยู่ตลอดเวลาแต่ยังสามารถใช้ภาษาไทยกลางได้ดี

3.ปัจจัยด้านการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมใหม่ การติดต่อกับสังคมภายนอกหมู่บ้านส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การติดต่อที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากความเจริญด้านการคมนาคม ประกอบกันมีการไปทำงานนอกหมู่บ้าน จึงเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ที่เห็นได้ชัดคือการแพร่กระจายของวัฒนธรรมเมืองไปสู่ชนบท วัฒนธรรมบางอย่างชาวกะเหรี่ยงรับมาจากภายนอกและนำมาปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนมีลักษณะเป็นการกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมานาน นับตั้งแต่ได้อพยพจากผองพม่าเข้ามาอยู่แถบชายแดนบริเวณอำเภอทองผาภูมิของไทย ดังนั้นประเพณีและวัฒนธรรมโดยทั่วไปจึงคล้ายคลึงกับประเพณีของคนไทยพื้นเมือง การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านแก่ชุมชนกะเหรี่ยง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประเพณีบางอย่าง เช่น ประเพณีการแต่งงาน ปัจจุบันเมื่อความเจริญได้เขาสูหมู่บ้าน เช่น การศึกษาการสาธารณูปโภคและการแพทย์ได้เขาสูหมู่บ้านอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะจากสื่อสังคมออนไลน์จากโทรศัพท์มือถือในเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ การดำเนินชีวิตเป็นอยู่อย่างปกติ จึงทำให้การยึดถือประเพณีเดิมเริ่มผ่นคลายและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะของสังคมภายนอก การยึดถือตามประเพณีเดิมเริ่มลดลงอย่างมาก

4.ปัจจัยจากการขยายตัวของอำนาจรัฐ จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจและเจ้าพนักงานของรัฐเขาไปติดต่อสัมพันธ์กับชาวบ้านและปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐถือได้ว่าเป็นการแพร่ขยายของอำนาจรัฐ โดยเฉพาะบทบาทผู้นำชุมชนที่เป็นทางการเช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้สภาพหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่สำคัญคือหน่วยงานและเจ้าหน้าที่จาก 4 กระทรวงหลัก ได้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ เช่นกระทรวงสาธารณสุขจัดให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในหมู่บ้านการแพทย์สมัยสมัยจึงมีผลต่อวัฒนธรรมการเกิดการตาย ความเจ็บป่วยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป

5.ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การค้าขายแลกเปลี่ยน อาจเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดและเป็นผลมาจากอิทธิพลของเศรษฐกิจคือชุมชนกระหริ่งเปลี่ยนรูปแบบจากผลิตเพื่อบริโภคมาเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น โดยมีระบบเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน มีการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรและนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เขามาใช้เช่น เครื่องจักรกลการเกษตร การใช้ปุ๋ยเคมีมีการใช้พันธุ์ข้าวที่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การใช้เครื่องสูบน้ำและรถไถแบบเดินตาม แต่ชาวบ้านมีการครอบครองที่ดินไม่เท่ากัน ทำให้ผลผลิตที่ได้แตกต่างกันไปตามพื้นที่ เกิดช่องว่างด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้านมีเกษตรกรที่ร่ำรวยและเกษตรกรจน

5.อภิปรายผลการวิจัย

1.จากการศึกษาการสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีพบว่าสอดคล้องกับที่ณรงค์ เสียงประชา (2549, น.40)ว่าวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การสืบทอดและการถ่ายทอด วัฒนธรรมมีการเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลง การเสื่อมสลายเช่นเดียวกับชีวิตคนและสัตว์ แต่อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไป หรือพัฒนาการนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ วัฒนธรรมจึงเป็นรากฐานการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ทุกคน เป็นวิถีชีวิตของกลุ่มคนที่รวมตัวกันแบบแผนของการดำรงชีวิต วัฒนธรรมมีทั้งในเชิงที่เป็นนามธรรมเช่น ความเชื่อและในเชิงรูปธรรม

การถ่ายทอดวัฒนธรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการถ่ายทอดความจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือเกิดการ แพร่กระจายของวัฒนธรรม จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง ไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอาวัฒนธรรมไว้ใช้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมขึ้นจึงเกิดกระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) ขึ้นในสังคม ดังนั้นกระบวนการทางวัฒนธรรมจึงหมายถึงการถ่ายทอด การแพร่กระจาย และการรับเอาวัฒนธรรม จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งไปยังคนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม เมื่อวัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ก็หมายความว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้ และจำต้องมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การถ่ายทอดวัฒนธรรมคือการสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงวัฒนธรรมที่ตนได้สืบทอดมาไปเป็นอย่างมาก เนื่องจากการติดต่อกับสัมพันธ์กับสังคมภายนอกเป็นอย่างมากและต่อเนื่องประกอบกับ เด็กชาวกะเหรี่ยงที่เป็นเด็กรุ่นใหม่มีโอกาสได้รับการศึกษาและได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคม ส่วนใหญ่จึงมักจะให้ความสนใจในการเรียนรู้วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในแต่ละแห่ง แลวนำไปประพฤติปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของตน เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

2.การปรับตัวต่อวัฒนธรรมใหม่ การสืบทอดวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ตำบลชะแล อำเภอกงหรา จันทบุรีพบว่ามีการสืบทอดวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ ในลักษณะโดยทั่วไปของกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การเลียนแบบ(Imitation) และการผสมผสาน-ประนีประนอม(Acculturation) ความร่วมมือกัน(Cooperation) โดยไม่มีการแข่งขัน(Competition) และความขัดแย้ง (Conflict) สอดคล้องกับที่คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (2549, น.34) ได้อธิบายว่าการเลียนแบบ(Imitation) หมายถึงการกระทำตอบโต้ที่เกิดขึ้นเมื่อคนต่างวัฒนธรรมมาติดต่อกัน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจะเกิดขึ้น คนจะให้และรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จนความแตกต่างที่มีอยู่เดิมหมดไป ส่วนการผสมผสาน-ประนีประนอม (Acculturation) การผสมผสาน-ประนีประนอม เป็นภาวะการณ์หนึ่งของวัฒนธรรมที่เกิดจากวัฒนธรรมต่างสังคมมากระทบกัน โดยการที่บุคคลจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาติดต่อกัน และมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมต่างๆ ในระบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มหนึ่งหรือทั้งสองกลุ่ม นั่นคือบุคคลหรือกลุ่มคนยอมรับวัฒนธรรมอื่น ซึ่งมีใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนซึ่งเป็นกระบวนการสองทาง(Two way process) ระบบสัญลักษณ์ของสังคมซึ่งได้เคยมีการตกลงกันไว้ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม

การถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการแพร่กระจายคือ การที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปสู่สังคมหนึ่ง การกระจายจะเกิดขึ้นเมื่อสังคมมีการติดต่อกันเป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับ เกิดจากการที่คนต่างวัฒนธรรมและผู้คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ได้มีโอกาสพบปะและติดต่อกันในช่วงเวลาหนึ่งอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ แล้วจึงแลกเปลี่ยนและหยิบยืมวัฒนธรรมของกันและกัน สอดคล้องกับการศึกษาของยศ สันติสมบัติ (2537 ,น. 42-44) ที่พบว่า ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและสังคมของชาวกระเหรี่ยงยังคงยึดถือมีประเพณีผิดผี นับถือผีบรรพบุรุษ และผีเจ้าที่ เจ้าครุ อยางไรก็ตาม แต่ประเพณีของชาวกระเหรี่ยงที่ปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิมนั้นลดลง

3.ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของกระเหรี่ยงคือความทันสมัย ที่ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2543 ,น. 20) อธิบายว่าชาวกระเหรี่ยงได้รับเอา คำว่า ความทันสมัยมาจากการเขาไปปฏิสัมพันธ์ของการพัฒนาของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการเขาไปปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสังคมภายนอก เช่นการศึกษา ทำให้กระเหรี่ยงได้เปลี่ยนแปลง สภาพสังคมประเพณีแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่มีลักษณะ ตามอย่างสังคมที่พัฒนาที่ใดมาจากการปฏิสัมพันธ์ทั้งสิ้น เช่นการเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวเป็นการเกษตรเพื่อการพาณิชย์ เพื่อนำไปขายให้สังคมภายนอก จากการผลิตขนาดเล็กไปสู่การผลิตขนาดใหญ่ จากการใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลักเปลี่ยนมาเป็นการใช้เครื่องจักรกลมากขึ้น การขยายตัวทางการศึกษา การเขาไปศึกษาต่อในสังคมเมือง หรือการได้รับการสนับสนุนทุนจากบางองค์กรทำให้ชาวกระเหรี่ยงต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองมากขึ้น การได้รับการบริการขั้นพื้นฐานหลายด้านเช่นถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์บ้าน และโทรศัพท์มือถือ ทำให้ได้รับความทันสมัยโดยไม่รู้ตัว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพิธีกรรมความเชื่อและการดำเนินชีวิต

ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของสมบัติ บุญคำเยื้อง (2546 ,น. 303 – 304) ที่พบว่ากระเหรี่ยงที่นับถือพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่มาก และกลุ่มที่ได้รับการศึกษา มีแนวโน้มที่จะปรับตัวมากขึ้น จนเกิดคำถามว่า เราอยู่แผ่นดินไทยต้องทำตัวให้เหมือนกับคนไทย ทำให้ชาวกระเหรี่ยงรุ่นใหม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตให้ไปตามแบบฉบับของคนไทย โดยทั่วไปแต่ยังคงมีความสัมพันธ์ในความร่วมมือในกลุ่มที่เป็นสมาชิก และยึดถือปฏิบัติตามข้อบังคับมีอาณาเขตอำนาจการบริหารจัดการชุมชนในรูปแบบวัฒนธรรมเดิมด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

1. ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเป็นความพยายามจะให้วิถีการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางที่ดีขึ้น แม้การเขาไปใช้ชีวิตแบบชาวไทยทั่วไปแต่ก็เป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อย การออกสู่สังคมถือว่าเป็นการเปิดตัวเขาสู่สังคมภายนอกจึงควรจะให้โอกาสให้กะเหรี่ยงรุ่นใหม่ได้ออกไปแสดงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ให้คนในสังคมได้รับรู้
2. ควรมีการศึกษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่จำเป็นหรือควรสนับสนุนการอนุรักษ์ไว้ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยรวม
3. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของชาวกะเหรี่ยงรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบแผนใหม่มีโอกาสเดินทางออกนอกหมู่บ้านที่ทำให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ภายนอกหมู่บ้านหรือชุมชน เมื่อกลับมาใช้ชีวิต อยู่ในหมู่บ้าน ควรเขาไปมีส่วนร่วมในประเพณีพิธีกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนอย่างไรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ชุมชนกะเหรี่ยงได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ตั้งแต่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะแล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ครู ผู้นำชุมชน และชาวชุมชนกะเหรี่ยงทั้ง 7 หมู่บ้านในตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). *วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา*. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ขจัตถ์ บุษพัฒน์. (2538). *ชาวเขา*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2543). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2549). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). *การสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) ที่ประสบความสำเร็จ*. สืบค้นจาก <http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html>.
- พอลและอีเลน ลูวิส. (2528). *ทฤษฎีและทฤษฎีวัฒนธรรมชาวเขา*. ม.ป.ท.
- พิสมัย อะโน. (2538). *ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับวัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านหัวเมืองงาม อำเภอมะเอย จังหัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ : ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). *มนุษย์ กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุจริตลักษณ์ ดิผดุงและสรินยา คำเมือง. (2540). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโป*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมชัย ใจดีและยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2545). *ประเพณีและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- สมภาพ ลาขโรจน์. (2525). *ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโป*. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยชาวเขา.
- สมบัติ บุญคำเอียง. (2546). *สิทธิชุมชนท้องถิ่นพื้นเมืองดั้งเดิมล้านนา*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

- Bennett, M. J. (1993). Toward ethno relativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In Paige, R.M. (Ed.), *Education for the intercultural experience*. Yarmouth, MA: International Press.
- Earley, P. C., & Ang, S. (2003). *Cultural intelligence- individual interactions across cultures*. Palo Alto, CA: Stanford University Press

ปัญหาทางเลือกในการพัฒนารัฐและสังคมไทยในรอบ 20 ปี

Alternative problems in the development of the
Thai state and society in the past 20 years

สายนต์ น้อยเวียง¹

Sayan Noiwiang

บทคัดย่อ

สังคมไทยผ่านการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจมาเป็นระยะ จนกระทั่งปัจจุบันมาถึงจุดสำคัญของทางเลือกในการพัฒนารัฐและสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่างๆในโลก โดยแนวทางการพัฒนารัฐและสังคมไทยที่ผ่านมาภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทกำหนดและผู้นำทางนโยบายตลอดมา แต่ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมาการปฏิรูปทางการเมืองมีผลทำให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและนำการพัฒนารัฐและสังคม ปัญหาทางเลือกในการพัฒนารัฐและสังคมไทยที่มีแนวคิดและทิศทางที่ไม่เหมือนกันจากยุครัฐบาลทักษิณที่เน้นความทันสมัยจากนโยบายแบบคู่ขนาน มาสู่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ในขณะที่ปัจจุบันสังคมไทยยังไม่อาจแสวงหาจุดสมดุลในทางเลือกการพัฒนารัฐได้อย่างลงตัว ทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมคือการพัฒนาเป็นสายกลางที่ทุกสถาบันการเมืองต้องเสียสละเพื่อสังคม

คำสำคัญ: การพัฒนารัฐ, ทางเลือก, สังคมไทย

¹นักวิชาการอิสระ; independent academic, Thailand

Corresponding author, e-mail: sayannoewiang@gmail.com, Tel. 063-0172487

Abstract

Thai society has undergone periodic social and economic development. Until now, we have reached an important point of choice in the development of the state and society in the midst of changes in various societies around the world. The past development guidelines for the state and Thai society have always had the government sector play a role in setting and leading policy, but in the past 20 years, political reform has resulted in the political party playing an important role in setting policies and leading the development of the state and society. Alternative problems in the development of the Thai state and society with concepts and directions that are different from the Thaksin government era emphasize modernity from dual policies to the government of General Prayut, who drives the country with the Thailand 4.0 policy, while at present Thai society is still unable to find a perfect balance in state development options. One option that should be chosen is to develop a middle path where every political institution must sacrifice for society.

Keywords: State development, Choices, Thai society

1. บทนำ

แทบทุกคนไม่อาจปฏิเสธว่าประเทศไทยไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อมองภาพประเทศไทยในปัจจุบันจะพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเมื่อ 20 ปีที่แล้วเป็นอย่างมากจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง เหมือนที่นักเศรษฐศาสตร์การเมืองอย่างผาสูและเบเกอร์ที่เห็นว่า “ประเทศไทยในปัจจุบันแตกต่างจากประเทศไทยเมื่อทศวรรษที่แล้วอย่างมาก ความเจริญทางเศรษฐกิจที่เริ่มต้นหลังปี 1985 เปลี่ยนแปลงไปมาก” (ผาสู และเบเกอร์, 2539, น. 1)

เมื่อทบทวนเอกสารต่างๆในไทยมักจะเห็นว่ามีบรรยายถึงความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างไม่เคยมีมาก่อนระหว่างปี 2530 ถึง 2538 เหมือนที่ผาสู พงศ์ไพจิตร และคริส เบเกอร์ เน้นย้ำถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่ขณะเดียวกันมีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในช่วงเวลานั้นเป็นต้นมา(ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี,2019,น.19-20) โดยอาจใช้ตัวชี้วัดต่างๆที่อาจแบ่งเป็น 3 ประการเพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงคือ1.) ผลิตภัณฑ์มวลรวมชาติต่อหัว (GDP ต่อหัว)เป็นตัวบ่งชี้การเติบโตทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป ซึ่งทุกสำนักมักนิยมใช้วัด 2) การผลิตปูนซีเมนต์ต่อหัวเป็นตัวบ่งชี้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรม และ 3) การผลิตเบียร์ (การบริโภค) ต่อหัวเป็นตัวบ่งชี้มาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น เป็นตัวบ่งชี้ที่น่าสนใจที่การผลิตเบียร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ในช่วงที่เกิดวิกฤตค่าเงินในเอเชีย(พ.ศ.2540-2544) นอกเหนือจากการบริโภคเบียร์เพื่อบรรเทาความเครียดแล้วยังชี้ให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนมากเท่ากับการลดลงอย่างมากของอัตราการเติบโตของ GDP

ในช่วงยุคการพัฒนารัฐและสังคม รัฐบาลได้กำหนดลำดับความสำคัญของนโยบายในแต่ละภาคส่วน เช่นการพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในภาคเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบทในภาคสังคม การส่งเสริมกำลังแรงงานนอกภาคเกษตรในตลาดแรงงาน การควบคุมอัตราการเติบโตของประชากรผ่านการวางแผนครอบครัวในภาคประชากรศาสตร์ การกำจัดโรคสำคัญในภาคสาธารณสุข และการขยายการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในภาคการศึกษา ด้วยลำดับความสำคัญเหล่านี้ทุกรัฐบาลจึงมุ่งที่จะยกระดับ

สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ต่ำมาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (ศวีระธรรมศิริ, 2560, น.1)

ในทางตรงกันข้าม ในช่วงยุคต่อมาที่รัฐกำลังไปสู่รัฐที่มีรายได้ปานกลาง รัฐบาลได้เปลี่ยนเป้าหมายนโยบายให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของ ระยะเวลาพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการยกระดับอุตสาหกรรมในภาคเศรษฐกิจ ลดช่องว่างรายได้ในภาคสังคม การควบคุมแรงงานนอกระบบในตลาดแรงงาน การแก้ไขสังคมผู้สูงอายุในภาคส่วน”ประชากรศาสตร์ การตอบสนองต่อโรคใหม่ๆ เช่น มะเร็ง เบาหวาน โรคทางจิต และเอชไอวี-เอดส์ในภาคสุขภาพ และอุบัติการณ์หลังโรคระบาดรุนแรง เช่น โควิด-19 และส่งเสริมและขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่มวลชน โดยมีนโยบายด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ให้น้ำหนักที่แตกต่างกัน (สมชัย จิตสุชน , 2547, น.1-6)

ปัญหาสำคัญสังคมไทยจะเลือกทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างไรภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทยที่มีความเปราะบางท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย ในขณะที่การแก้ไขความเปราะบางทางเศรษฐกิจจะไม่ยั่งยืน หากขาดกฎเกณฑ์สำคัญคือความสมานฉันท์ในสังคมไทย ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในบริบทโลกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งเศรษฐกิจและสังคมไทยจำเป็นต้องมี “ภูมิคุ้มกัน” เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่อนาคตอย่างมั่นคงและยั่งยืน จากปัญหาสภาพเศรษฐกิจในอดีตส่งผลต่อความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 อัตราการขยายตัวของ GDP การส่งออก และอัตราการลงทุนต่อ GDP ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยก็โน้มลดลงเรื่อยมา ตัวเลขสถิติเหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่โครงสร้างการส่งออกของไทยยังคงพึ่งพาอุตสาหกรรมโลกเก่า เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน ปิโตรเลียมและปิโตรเคมี ซึ่งหากยังไม่มีปรับตัว คาดว่ามูลค่าการส่งออกจะลดลงในอนาคตทางเลือกในการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างสังคมเหล่านี้ถูกยึดโยงไว้กับบทบาทภาครัฐจากนโยบายทางการเมืองเป็นสำคัญ ที่จะแสดงให้เห็นภาพบทบาทฝ่ายการเมืองในการพัฒนา รัฐและสังคมที่มีลักษณะที่แตกต่างกันที่กลุ่มในสังคมอาจต้องเลือกรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมและได้สมดุลภายในสังคมไทย โดยมีลำดับภาพดังต่อไปนี้

2. การปฏิรูปเศรษฐกิจและทักษิโนมิคส์ ของรัฐบาลยุคทักษิณ ชินวัตร

ประเทศไทยได้มาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญภายหลังวิกฤตค่าเงินเอเชียในปีพ.ศ. 2540 หรือเรียกกันติดปากทั่วไปในประเทศไทยว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ในยุครัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ จุดแตกหักของวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้เกิดขึ้นตอนเช้าตรู่วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 เมื่อรัฐบาลประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ทำให้ค่าเงินบาทอ่อนตัวอย่างทันทีทันใด เป็นวิกฤตทางการเงินที่เริ่มขึ้นในประเทศไทยและลุกลามไปยังภูมิภาคเอเชียอย่างรวดเร็ว และแม้เวลาจะผ่านมากกว่า 25 ปีแล้วแต่ผลของวิกฤตยังฝังลึกอยู่กับเศรษฐกิจไทย ซึ่งเผยให้เห็นความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Suehiro, 2008)

คำถามที่ว่าประเทศไทยควรตอบสนองต่อผลกระทบจากภายนอกดังกล่าวอย่างไร ยังคงเป็นข้อกังวลในทางปฏิบัตินับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลังจากเกิดวิกฤตค่าเงิน รัฐบาลในภายหลังมีแนวทางทั่วไปสองแนวทาง แนวทางแรกมุ่งเป้าไปที่ 1) สร้างรัฐให้เข้มแข็งที่สามารถจัดการวิกฤติการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศภายในระบบทุนนิยมโลก โดยผู้แทนที่ใช้แนวทางที่สองนี้คืออดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ทักษิณ ที่นำเสนอแนวความคิดเรื่องรัฐที่เข้มแข็งภายใต้กรอบการปฏิรูปประเทศไทยให้ทันสมัย

ซึ่งรัฐบาลมุ่งหวังที่จะบรรลุสถานะประเทศที่มีรายได้สูงโดยการปฏิรูประบบการเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยสรุปแนวทางของทักษิณ ส่งเสริมความทันสมัยของรัฐ และโดดเด่นด้วยคำหลักของความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพทั้งในภาครัฐและเอกชน แต่แนวทางของทักษิณยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคธุรกิจมากกว่าภาคสังคม

2.1 การปฏิรูปเศรษฐกิจ และทักษิโนมิคส์

ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นสู่อำนาจในปี พ.ศ. 2544 และต้องออกจากประเทศไทยหลังจากการรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 เขาถูกโจมตีโดยสื่อมวลชนและกลุ่มต่อต้านทักษิณ เนื่องจากการรวบอำนาจอย่างสุดโต่งผสมกับการเลือกที่รักมักที่ชังทางการเมือง และการทุจริต อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการเพียงไม่กี่คนที่มุ่งความสนใจไปที่การปฏิรูปอันทะเยอทะยานของเขา ซึ่งมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจากระบบราชการแบบเดิมๆ ให้เป็นรัฐที่ทันสมัยและเข้มแข็ง ทัดเทียมกับประเทศที่มีรายได้ปานกลางที่เกิดขึ้นใหม่ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก (Suehiro, 2014, p.299)

เมื่อทักษิณ ชนะการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 เศรษฐกิจไทยเริ่มมีสัญญาณฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่เกิดจากวิกฤตค่าเงิน อัตราการเติบโตต่อปีซึ่งลดลงจาก 5.8% ในปี 1996 เป็น 10.5% ในปี 1998 ได้ฟื้นตัวขึ้นมาที่ระดับ 4.4% ในปี 1999 อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดของ IMF และ World Bank รายงานทางการคลังยังไม่มีสัญญาณการฟื้นตัวที่แข็งแกร่ง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงตัดสินใจกำหนดเป้าหมายการเติบโตไว้ที่ร้อยละ 4.0 ถึงร้อยละ 5.0 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตภายใต้รัฐบาลทักษิณเกินเป้าหมายของ สศช. โดยสูงถึง 5.3 % ในปี 2545, 7.1% ในปี 2546 และ 6.3% ในปี 2547 ตามลำดับ (Suehiro, 2014, p.306)

อะไรคือองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานทางเศรษฐกิจภายใต้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณให้เป็นเช่นนั้น? คำตอบหนึ่งที่เป็นไปได้สำหรับคำถามนี้คือการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ของเขาในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ชนบทด้วยการลงทุนโดยบริษัทขนาดใหญ่ในเขตเมือง หรือที่เรียกว่า “นโยบายสองทาง (Dual-track policy)” ที่ต้องการเห็นนโยบายภายในประเทศและนโยบายการต่างประเทศก้าวไปพร้อมกัน ส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ได้แก่การจัดหางบประมาณ การจัดหาสินเชื่อผ่านธนาคารประชาชน การพักชำระหนี้สำหรับคนในชนบท โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP และบริการทางการแพทย์ถ้วนหน้า 30 บาท (อภิชาติ สถิตนิรามัย และดวงมณี เลาวกุล, 2548, น.1-1)

แต่นโยบายในทางกลับกัน การปฏิบัติต่อบริษัทขนาดใหญ่ได้แก่ การระดมเงินทุนจากต่างประเทศผ่านการปฏิรูปตลาดหุ้น การส่งเสริมการลงทุน ผ่านแผนความสามารถในการแข่งขันแห่งชาติ และการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของรัฐ สินทรัพย์ที่เป็นเจ้าของนโยบายและการปฏิรูปทั้งหมดนี้เรียกว่า “ทักษิโนมิคส์” นักวิชาการหลายคนตั้งข้อสังเกตว่ารูปแบบการเมืองของทักษิณ เป็นไปตามแนวคิดของผู้นำไทยในอนาคตเสนอโดยสมคิด จตุศรีพิทักษ์ ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมนโยบายเศรษฐกิจของพรรคไทยรักไทย ของทักษิณ โดยสมคิดได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเรื่องเศรษฐกิจอย่างเต็มที่เมื่อ ทักษิณจัดคณะรัฐมนตรี (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2005)

ทักษิณแสดงความคิดเห็นของเขาต่อสาธารณะบ่อยครั้งและต่อสาธารณะว่า “รัฐก็คือบริษัทและนายกรัฐมนตรีก็คือซีอีโอของประเทศ” (ผาสุก และเบเกอร์, 2539, น.101) ซึ่งหมายความว่านายกรัฐมนตรีก็เหมือนกับ CEO มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการดำเนินกลยุทธ์ของบริษัทหรือในกรณีนี้คือประเทศ และการบริหารงานบุคคลระดับสูง นอกจากนี้ทักษิณยังสั่งให้หน่วยงานของรัฐและ

เจ้าหน้าที่ทุกคนรายงานภารกิจ เป้าหมาย และผลการปฏิบัติงานทุกๆสามเดือนภายใต้ “หลักการสามเดือน” ในลักษณะเดียวกับที่กรรมการของบริษัทเอกชนต้องส่งรายงานทางการเงินรายไตรมาสเกี่ยวกับผลการดำเนินงานต่อผู้ถือหุ้นทุกคน(Suehiro, 2008b, p.241) ความกังวลหลักของทักษิณคือการรับประกันความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยภายใต้คลื่นลูกใหม่ของโลกาภิวัตน์ ด้วยจุดมุ่งหมายนี้เขาขอให้ Michael Porter ศาสตราจารย์ที่มีชื่อเสียงของ Harvard Business School ไปให้คำแนะนำในฐานะที่ปรึกษาพิเศษของนายกรัฐมนตรี เกี่ยวกับแผนความสามารถในการแข่งขันระดับชาติที่จะอ้างอิงถึงแนวความคิดของโรงเรียนที่สอนบริหารธุรกิจแบบอเมริกัน (American Business School) อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของทักษิณ ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลกนั้น เกิดจากการจัดสรรงบประมาณ และการจัดการภาครัฐ (สีบวงค์ กาพวงค์ ,2556) ตัวอย่างเช่นงบประมาณด้านกลาโหมของประเทศจากมุมมองของทักษิณ การแข่งขันด้านอาวุธดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่ล้าสมัยของสงครามเย็น ดังนั้นเขาจึงแทบไม่สนใจที่จะเพิ่มเงินคลังด้านกลาโหม การจัดสรรงบประมาณทั้งหมดสำหรับประเทศในการป้องกันแทบจะไม่เพิ่มขึ้นเลย ในช่วงที่ ทักษิณ ดำรงตำแหน่ง แม้ว่างบประมาณของรัฐบาลทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นจาก 860 พันล้านบาทในปี 2543 เป็น 1,250 พันล้านบาทในปี 2548 ก็ตาม

2.2 กรอบการปฏิรูปการเมืองและความทันสมัย

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ทักษิณ ใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบสองทางหรือนโยบายคู่ขนาน แม้ว่าการส่งเสริมเศรษฐกิจ ในระดับรากหญ้าจะทำให้เขาได้รับความนิยมมากขึ้น แต่นโยบายและโครงการที่เน้นประชานิยมเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของแนวทางโดยรวมเท่านั้น แต่มีผลทางการเมืองโดยเฉพาะหลังจากเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เมื่อพรรคไทยรักไทยของเขาได้ รับชัยชนะ 377 ที่นั่งจากทั้งหมด 500 ที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป (นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์, 2550)

ทักษิณ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายในแนวทางที่สองของเขา นั่นคือการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในเขตเมืองไปสู่การปฏิรูปรัฐ ขั้นที่ 2 ของ ทักษิณที่เริ่มต้นขึ้น ในพ.ศ. 2548 ประการแรก เขาดำเนินแผนการอันทะเยอทะยานในการปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นรัฐที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ในสายตาของทักษิณระบอบการเมือง ระบบราชการ และการบริการสาธารณะของไทยขณะนั้นเป็นระบบที่ “ล้าสมัย” เป็นสถาบันที่ล้าสมัยที่จะแยกประเทศไทยออกจากระบบทุนนิยมโลก ตามความคิดของเขา ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะต้องปฏิรูปสถาบัน แนวปฏิบัติ และค่านิยมทางสังคมของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ของโลก เช่นเดียวกับที่บริษัทสมัยใหม่จำเป็นต้องปฏิรูปการบริหารจัดการเพื่อให้ทันกับยุคสมัย (สุปรیتی พิบูลย์พัฒน์ ,2547,น.1-8)

แนวนโยบายของทักษิณ เป็นผลผลิตจากกลยุทธ์ของเขาเพื่อให้แน่ใจว่าประเทศไทยจะอยู่รอดได้ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก และเขามักจะใช้คำสำคัญ เช่น ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ และการเงิน ในการอธิบายสาระสำคัญของ “แผนพัฒนาประเทศไทย” ทักษิณนำเสนอแผนพัฒนาประเทศไทยแก่นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศกว่า 1,000 ราย ณ ทำเนียบนายกรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยเขาได้จัดทำโครงร่างโครงการขนาดใหญ่มูลค่า 1,800 พันล้านบาท (45 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)ใน แผนพัฒนาประเทศไทยวางแผนที่จะจัดสรรการลงทุนสำหรับภาคส่วนต่อไปนี้ โครงการพลังงาน (23.6% ของทั้งหมด), การขนส่ง (18.4%), การขนส่งสาธารณะรวมถึงรถไฟฟ้าใต้ดินและรถไฟฟ้า BTS ใน กรุงเทพฯ (16.9%), ที่อยู่อาศัย (13.8%), ทรัพยากรน้ำ (11.7%) การศึกษา (5.7%) และการสาธารณสุข (5.6%) ในส่วนของกองทุนรวมที่จะลงทุน รัฐบาลประเมินว่าสามารถจัดหาแหล่งเงินกู้ได้ 628 พันล้านบาท (หรือ 36.9%) รายได้มาจากรัฐวิสาหกิจ 247 พันล้านบาท (14.5%) และการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ของรัฐ 172 พันล้านบาท

(10.1%) สินทรัพย์ที่รัฐเป็นเจ้าของ และส่วนที่เหลือ (38.5%) จาก การลงทุน ของบริษัท เอกชน (Suehiro, 2008, p. 258–259)

แต่ทักซิณตระหนักถึงอุปสรรคสำคัญสองประการในการส่งเสริมแผนพัฒนาประเทศไทย สองประการคือการบริการที่ไม่มีประสิทธิภาพของภาครัฐอันเนื่องมาจากความเข้มงวดของระบบราชการแบบดั้งเดิม และระบบงบประมาณที่มีอยู่ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมที่เข้มงวดของสายงานตามกระทรวง ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ทักซิณจึงเร่งปฏิรูปภาครัฐโดยใช้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 ขณะเดียวกันทักซิณได้ริเริ่มการปฏิรูประบบงบประมาณอย่างถึงรากถึงโคนตามแนวคิดของระบบงบประมาณตามผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์(SPBBs) แทนที่ระบบงบประมาณการวางแผนการเขียนโปรแกรม (PPBS) แบบเดิม ซึ่งอิงตามคำขอของรัฐมนตรี (Suehiro , 2014,p. 324–334) การตั้งชื่อแผนพัฒนาประเทศไทย ดูเหมือนจะบอกเป็นนัยว่าเป้าหมายสุดท้ายของกระบวนการปฏิรูป คือระบอบการเมือง

แม้ว่าทักซิณไม่มีเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกเหนือจากจุดยืนทางการเมืองที่ระมัดระวังแล้ว ทักซิณยังแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงสถาบันการเมืองชั้นสูง บางกิจกรรมดังกล่าวทำให้ดูเหมือนว่าทักซิณจะทำลาย จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในเวลาต่อมา ซึ่งส่งผลให้มีการเคลื่อนไหวขับไล่เขาออกจากเวทีการเมือง (McCargo ,2009) ในระยะยาวกิจกรรมของทักซิณ รวมถึงการรวบอำนาจ การปฏิรูปประเทศ และการทำลายค่านิยมดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดการรัฐประหารที่นำโดยพล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ในเดือนกันยายน 2549 อย่างไรก็ตาม ผู้นำทางการเมืองที่ติดตามทักซิณ ก็ไม่ละทิ้งความคิดของเขา รัฐบาลชุดต่อมายังเดินตามแผนการของเขาในการเชิญชวนเงินทุนจากต่างประเทศมาลงทุนในโครงการขนาดยักษ์ที่ยังได้รับการกระทำซ้ำ โดยรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ในเวลาต่อมา

3. ประเทศไทย 4.0ของรัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา

ความซบเซาทางเศรษฐกิจและความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่เพิ่มขึ้น นับตั้งแต่รัฐประหาร พ.ศ. 2549 ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจซบเซาในระยะยาว ยกเว้นในปี พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2555 ที่ให้ข้อมูลทางเศรษฐกิจเพื่อให้เห็นจุดนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เดิมประเทศไทยมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจนกระทั่งปี 1996 อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่ทศวรรษ2553 ประเทศไทยเริ่มแสดงผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจที่ต่ำที่สุดไม่เพียงแต่เทียบในกลุ่มประเทศอาเซียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อื่นๆ ในเอเชียด้วย เช่น จีนและอินเดีย ดังนั้นในช่วงกลางทศวรรษ 2553 นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่จึงยืนยันกันว่าประเทศไทยติดกับดักรายได้ปานกลาง (ศวีระ ธรรมศิริ,2560) แม้ว่าสาเหตุของกับดักรายได้ปานกลางสำหรับประเทศใดๆ ไม่สามารถนำมาประกอบกับประเทศอื่นๆได้ แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในประเทศที่ประสบปัญหากับกับดักรายได้ปานกลางคือรูปแบบการพัฒนาของการพึ่งพาความได้เปรียบที่มีต้นทุนต่ำ กล่าวอีกนัยหนึ่งประเทศเหล่านี้ยังคงปฏิบัติตามรูปแบบการพัฒนาซึ่งขึ้นอยู่กับป้อนแรงงานราคาถูกและกองทุนต้นทุนต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการเพิ่มผลผลิตหรือปรับปรุงประสิทธิภาพการลงทุน (Gill and Kharas ,2007)

ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้ เมื่อค่าจ้างเริ่มสูงขึ้น อัตราการเติบโตก็จะลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศไทยก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ นอกจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาในระยะยาวแล้ว ประเทศไทยยังประสบปัญหาร้ายแรงอีกประการหนึ่งก็คือความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งสัดส่วนของประชากรที่อยู่ในความยากจนและค่าสัมประสิทธิ์จินิ(Gini) ในช่วงปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2563 เป็นเวลาหลายทศวรรษแล้วที่ความพยายามลดความยากจนเป็นหนึ่งในเป้าหมายระดับชาติที่สำคัญที่สุดสำหรับทุกรัฐบาลใน

ประเทศไทยที่จะบรรลุเป้าหมาย ตั้งแต่ทักซิโด้ได้ประกาศยุทธศาสตร์ด้านความยากจน และเปลี่ยนลำดับความสำคัญของนโยบายไปเป็นการขยายบริการด้านสวัสดิการไปยังกลุ่มผู้มีรายได้น้อย (Suehiro 2008 , p.253-255) ทำให้เปอร์เซ็นต์ของประชากรที่อาศัยอยู่ในความยากจนยังคงอยู่ในเวลาต่อมา และนำประทับใจที่ลดลงจาก 32.4% ในปี 2545 เป็น 6.8% ในปี 2563 อย่างไรก็ตามค่าสัมประสิทธิ์จีนิ Gini ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญในช่วงเวลาเดียวกัน แม้ว่าตัวเลขจะลดลงเล็กน้อยจาก 0.418 ในปี 2545 เป็น 0.350 ในปี 2563 โดยปกติ โดยหากค่าสัมประสิทธิ์ จินิ ในบางประเทศเกิน 0.350 ถือว่าประเทศนั้นมีความเท่าเทียมกันน้อยกว่าในแง่ของการกระจายรายได้ จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการกระจายรายได้ไม่เท่ากัน

ยุทธศาสตร์รัฐของประเทศไทย 4.0 ที่ถูกบรรยายที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย พ.ศ. 2559 โดยนายสุวิทย์ เมษินทรีย์ ซึ่งให้เห็นเหตุผลสำคัญสองประการในการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติใหม่สำหรับประเทศไทย ประการแรกคือความต้องการติดตามประเทศที่ก้าวหน้าในการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติ เช่นกลุ่ “A Nation of Makers” ในสหรัฐอเมริกา “นวัตกรรมการออกแบบ” ในสหราชอาณาจักร “Smart Nation” ในสิงคโปร์ และ “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ในเกาหลีใต้ คำสำคัญที่ใช้กันทั่วไปในกลุ่เหล่านี้คือนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สุวิทย์ ,2559)เหตุผลที่สองสำหรับกลุ่ใหม่คือความจำเป็นในการเอาชนะกับดักรายได้ปานกลางที่อธิบายไว้ข้างต้นในบริบทนี้

รัฐบาลประยุทธ์ได้ประกาศยุทธศาสตร์รัฐใหม่ “ประเทศไทย 4.0” ในช่วงกลางปี 2559 สองปีหลังจากการรัฐประหาร ที่น่าสนใจคือสมาชิกหลายคนของทีมเศรษฐกิจที่นำเสนอแนวคิดประเทศไทย 4.0 ล้วนเคยเป็นสมาชิกของทีมเศรษฐกิจในรัฐบาลทักษิณ บุคคลสำคัญได้แก่นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเรื่องเศรษฐกิจทั้งในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลประยุทธ์ นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในรัฐบาลทักษิณ และได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในเดือนธันวาคม 2559 นายอุตตม สาวนายน ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสารสนเทศและการสื่อสารระหว่างเดือนสิงหาคม 2558 ถึงกันยายน 2559 และต่อมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมตั้งแต่เดือนธันวาคม 2559 ถึงมกราคม 2562 และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2562 ถึงกรกฎาคม 2563 และ สุดท้ายนายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในเดือนพฤศจิกายน 2560 และต่อมามีตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

แนวคิดของประเทศไทย 4.0 มาจากแนวคิด “อุตสาหกรรม 4.0” ของรัฐบาลเยอรมนี อุตสาหกรรม 4.0 หมายถึงขั้นตอนใหม่ของอุตสาหกรรมที่ผลิตบนพื้นฐานของปัญญาประดิษฐ์ (AI) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) และโรงงานอัจฉริยะ ตรงข้ามกับ “อุตสาหกรรม 1.0” ซึ่งอิงจากการผลิตในโรงงานโดยใช้น้ำและไอน้ำเป็นแหล่งพลังงาน “อุตสาหกรรม 2.0” ซึ่งอิงจากการผลิตจำนวนมากโดยใช้ไฟฟ้า และ “อุตสาหกรรม 3.0” ซึ่งอิงจากการผลิตแบบยืดหยุ่นโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ในขณะที่ “อุตสาหกรรม 4.0” มุ่งเน้นไปที่ระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม “ประเทศไทย 4.0” จึงต้องคำนึงถึง การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโดยรวม ตามลำดับพัฒนาการสังคมตั้งแต่ประเทศไทย 1.0 ที่มีพื้นฐานมาจากการเกษตรกรรม ประเทศไทย 2.0 ว่าด้วยอุตสาหกรรมเบาและการทดแทนการนำเข้า และไทยแลนด์ 3.0 ด้านอุตสาหกรรมหนักและการส่งเสริมการส่งออก ในการวางแผนความคิดนี้ประเทศไทย 4.0 จะถือเป็นก้าวใหม่ของระบบเศรษฐกิจที่โดดเด่นด้วยนวัตกรรมผ่านไอทีและเศรษฐกิจดิจิทัล โดยสุวิทย์เป็นผู้เสนอต้นแบบประเทศไทย 4.0 ในปี พ.ศ. 2559 จากนั้นแนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเป็นแผนแม่บทสำหรับ “อุตสาหกรรมประเทศไทย 4.0” โดยกระทรวงอุตสาหกรรมในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 รวมถึงความเป็นมา กับดักหลักสามประการ สามกลไก

สำคัญในการเติบโตเพื่อเอาชนะกับดักเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่คาดการณ์ไว้ แผนดังกล่าวเริ่มต้นด้วยการยืนยันถึงผลการดำเนินงานที่ย่ำแย่ของประเทศไทยในภาคอุตสาหกรรมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2549-2558) โดยมีตัวบ่งชี้การเติบโตที่ชะงักงันของอัตราการเติบโตของอุตสาหกรรมต่อปี (3.0%) การลงทุนในภาคการผลิต (2.0%) และการส่งออกผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (5.4%) และผลผลิตรวมหรือ TFP (0.7%) โดยเฉพาะการเติบโตที่ช้าของ TFP ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจไทยชะงักงันในระยะยาว (สำนักโฆษก, 2560)

แผนประเทศไทย 4.0 จึงกำหนดเป้าหมายอุตสาหกรรมเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา 10 อุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559, น.9-12) กลุ่มแรกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอยู่ 5 กลุ่ม (First S-curve) ซึ่งควรปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ กลุ่มนี้ประกอบด้วย (1) รถยนต์ยุคใหม่ รวมถึงรถยนต์ปลั๊กอินไฮบริดและรถยนต์ไฟฟ้า (PHEV และ EV) (2) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เช่น วงจรพิมพ์แบบยืดหยุ่น และการออกแบบไมโครอิเล็กทรอนิกส์ (3) การท่องเที่ยวทางการแพทย์และสุขภาพ (4) เกษตรกรรมและชีวภาพ (เทคโนโลยีชีวภาพ) และ (5) การแปรรูปอาหารรูปแบบใหม่ เช่น อาหารทางการแพทย์และอาหารเสริม กลุ่มที่สองประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นอนาคต (New S-curve) ที่ควรเป็นเป้าหมายการพัฒนาใหม่ ซึ่งรวมถึง (6) วิทยาการหุ่นยนต์ (7) การบินและโลจิสติกส์ รวมถึง MRO (การบำรุงรักษา การซ่อมแซม และการยกเครื่อง) สำหรับอุตสาหกรรมการบินและอวกาศ (8) เชื้อเพลิงชีวภาพและ เคมี ชีวภาพ (9) เศรษฐกิจดิจิทัล รวมถึงศูนย์ข้อมูล เมืองอัจฉริยะ สื่อสร้างสรรค์และแอนิเมชัน และ (10) ศูนย์กลางทางการแพทย์

4. ความพยายามหาสมดุลการพัฒนาแบบไทย

คนไทยมักจะหลีกเลี่ยงความคิดและการกระทำอย่างสุดโต่ง หากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดมั่นนโยบายแบบสุดโต่ง อีกกลุ่มตรงข้ามมักเสนอนโยบายหนึ่งที่ว่าด้วยการต่อต้าน เพื่อลดผลกระทบของนโยบายนั้น พฤติกรรมดังกล่าวโดยทั่วไปก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมทั้งหมดมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม พฤติกรรมหลีกเลี่ยงสุดขั้วสองประการ มักถูกพูดถึงในลักษณะการเลือกทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิทา) ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ถูกต้องตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่แท้จริงแล้วนโยบายเศรษฐกิจของไทยที่มีทิศทางที่แตกต่างกันสองทิศทางนั้นให้ผลคล้ายคลึงกับแนวทางสายกลางในพระพุทธศาสนา เนื่องจากความเคลื่อนไหวทั้งสองได้ส่งผลกระทบซึ่งกันและกันเพื่อนำพาประเทศไทยไปสู่การสร้างเศรษฐกิจมหภาคที่ดีและสังคมที่มั่นคง ตัวอย่างที่ดีของสิ่งนี้อาจพบได้ในความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางแบบนิค (NIC) และแนวทางแบบแนค (NAIC) ของทศวรรษ 1980 แนวทางนิคมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นการส่งออกและอุตสาหกรรมหนักเพื่อสนับสนุนบริษัทขนาดใหญ่ในเขตเมือง ในขณะที่แนวทางแบบแนค มีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างทางรายได้เพื่อประโยชน์ของผู้คนในชนบท ทั้งสองแนวทางยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมในการจัดการเศรษฐกิจของประเทศ แม้ว่าแนวทางสองประการดังกล่าวจะทำให้คนไทยมีรายได้ต่อหัวลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับชาวเอเชีย แต่ยังคงสร้างสังคมที่มีความยืดหยุ่นและฟื้นตัวได้มากขึ้นเมื่อเผชิญกับแรงกระแทกจากภายนอก

เราสามารถสังเกตความพยายามหาจุดสมดุลในการพัฒนาจากความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันระหว่างแนวทางของทักษิณ และเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการตอบสนองต่อวิกฤติเศรษฐกิจหลังปี 2540 หากรัฐบาลผลักดันแนวทางของทักษิณ โดยเน้นความสามารถในการแข่งขัน ประสิทธิภาพ และผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจ สังคมไทยในมุมมองของผู้เขียนอาจประสบกับการแบ่งขั้วสองขั้วระหว่างผู้ที่ปฏิบัติตาม นโยบายของทักษิณ กับผู้ที่ถูกกีดกันจากนโยบายเหล่านี้ ในแง่นี้

ต้องมีการตัวสร้างเสถียรภาพในการลดผลกระทบของนโยบายที่รุนแรงต่อสังคม อย่างไรก็ตามในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาบุคคลชั้นนำที่จัดการและกำกับดูแลแผนพัฒนาในระดับชาติและหน่วยงานของรัฐได้ประสานผลประโยชน์ที่แตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ต่างฝ่ายก็เผชิญกับอุปสรรคทั้งคู่ ประการแรกสมาชิกทีมเศรษฐกิจนำโดยรองนายกรัฐมนตรีสมคิดลาออกจากคณะรัฐมนตรีประยุทธ์ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2563 ได้แก่นายนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ (รัฐมนตรีกระทรวงอุดมศึกษา) นายอุตตม สาวนายน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน) และนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน (รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี) แสดงว่าขณะนี้ยังไม่มีทีมงานหลักในการจัดการประเทศไทย 4.0 ภายในรัฐบาลประยุทธ์อีกต่อไป

ประการที่สองรัฐบาลไม่มีองค์การเฉพาะเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการแข่งขันผลประโยชน์ของแผนระดับชาติทั้งสอง เช่น โครงการขนาดใหญ่ที่ใช้พลังงานของการพัฒนา เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก(EEC) และวัตถุประสงค์คาร์บอนเป็นกลางของแบบจำลองเศรษฐกิจบีซีจี เป็นเรื่องจริงที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการบริหาร EEC ไทยแลนด์ 4.0 และคณะกรรมการบริหาร BCG อย่างไรก็ตามความเป็นจริงแล้วประยุทธ์ ไม่มีวิสัยทัศน์หรือความสามารถในการกำกับดูแลแผนระดับชาติทั้งสองฉบับขณะเดียวกันไม่มีช่องทางอย่างเป็นทางการ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวคิดระหว่างการดำเนินการ ประการที่สามมีความขัดแย้งโดยธรรมชาติระหว่างการพึ่งพาต่างประเทศในไทยแลนด์ 4.0 และการพึ่งพาตนเอง ใน BCG Economy Model แม้ว่าบีซีจีจะวางแผนปรับปรุงการพึ่งพาตนเอง แต่อุตสาหกรรมยุคหน้าส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมในประเทศไทย 4.0 ขึ้นอยู่ กับเงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศทั้งหมดหรือบางส่วน จึงไม่มีแผนที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาบริษัทในท้องถิ่นที่มีความสามารถเพื่อดำเนินอุตสาหกรรมยุคหน้า นอกจากนี้แม้แต่ในขอบเขตของ “อุตสาหกรรม” ของ BCG ประเทศไทยก็ยังมีผลงานที่ย่ำแย่ในด้านธุรกิจสตาร์ทอัพ เมื่อเปรียบเทียบกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย ที่สำคัญกว่านั้นแผนระดับชาติ 2 แผนของประเทศไทย 4.0 และแบบจำลองเศรษฐกิจ BCG ขาดมุมมองดั้งเดิมในการแก้ไขปัญหาสำคัญในที่สุด

การไม่มีแผนงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัล ได้อาจกลายเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายของประเทศไทย 4.0 ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับสังคมสูงวัยที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและการขาดแคลนกำลังแรงงาน เว้นแต่รัฐบาลจะเปิดตัวแผนระยะยาวในการนำระบบประกันสังคมที่ครอบคลุมมากขึ้น และเพื่อปกป้องแรงงานข้ามชาติในตลาดแรงงาน ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดลงไม่ช้าก็เร็ว หากรัฐบาลตั้งใจที่จะสร้างสังคมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์อย่างแท้จริงก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน โครงสร้างการใช้พลังงานที่มีอยู่โดยพื้นฐาน ซึ่งอิงจากเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลัก ปัญหาทั้งสามนี้ท้าทายการบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาวของประเทศไทยอย่างจริงจัง แล้วทางเลือกอื่นของประเทศไทยคืออะไร? นับตั้งแต่สมัยทักษิณ ประเทศไทยพยายามที่จะบรรลุสถานะเป็นประเทศที่มีรายได้สูง อย่างไรก็ตามการจะบรรลุเป้าหมายนี้จำเป็นต้องเลือกการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาสังคม หรือต้องยกระดับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศโดยคำนึงถึงความสุขของบุคคลและสังคม คนไทยส่วนใหญ่พร้อมที่จะเสียสละบางสิ่งแล้วหรือไม่ และหากไม่ต้องการทำเช่นนี้ ดังนั้นแทนที่จะแสวงหาสถานะรายได้สูงฝ่ายเดียว ประเทศไทยควรพยายามบรรลุการพัฒนาสังคมในแบบไทย แม้ว่าอาจหมายถึงการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางบนต่อไปก็ตาม

ในการแสวงหาสมดุลในการพัฒนาประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ สาเหตุของการพัฒนาที่ไม่สมดุลของประเทศไทยตลอด 4 ทศวรรษที่ผ่านมา เริ่มจากแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจเสรีนิยมหรือทุนนิยมเพื่อสร้างการเติบโตและความมั่งคั่ง โดยละเลยความไม่เสถียรภาพ และความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งควรได้มาจากความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านเทคโนโลยี ทรัพยากร คุณภาพของคน ความเสมอภาคของคนใน

สังคม ตลอดจนความเปราะบางในการแบ่งสรรปัจจัย ทรัพยากรและผลผลิต เพื่อขจัดความขัดแย้งและเป็นที่มาของความสุขของคนในสังคม ทั้งนี้อยู่ภายใต้กรอบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว (อารี วิบูลย์พงศ์และคณะ, 2553) การพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว ต้องทำโดยการสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับ การใช้ทรัพยากรเป็นประเด็นสำคัญของโลกปัจจุบัน ซึ่งทุกประเทศมีส่วนรับผิดชอบต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนของตนและของโลกรวมกัน

5.สรุป

ในรอบ 20 ปีมาประเทศไทยยังมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 เป็นต้นมาได้ขยายตัวลุกลามจนเกิด เหตุการณ์นองเลือดถึง 4 ครั้งคือวันที่ 7 ตุลาคม 2551 วันที่ 13 เมษายน 2552 การใช้กำลังทหารเข้าข้อค้นพื้นที่ จากกลุ่มผู้ประท้วงทางการเมืองเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2553 และ 19 พฤษภาคม 2553 เหตุการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศในด้านหนึ่ง เศรษฐกิจผูกขาดเช่นระบบสัมปทานต่างๆ ซึ่งอิงกับอำนาจรัฐได้ก่อให้เกิดผลตอบแทนส่วนเกิน หรือค่าเช่าทางเศรษฐกิจมหาศาลแก่นักธุรกิจบางกลุ่ม และชักนำให้นักธุรกิจหลายกลุ่มที่มีแหล่งรายได้หลักจากสัมปทานจากรัฐ เขาสู่อำนาจทางการเมือง ในอีกด้านหนึ่งความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ ในระดับที่สูงไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และด้านทรัพย์สินปัจจัยทั้งสองด้านนี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความขัดแย้งทางการเมือง และความมั่นคงของระบบประชาธิปไตยกล่าวคือ นักการเมืองบางกลุ่ม มองเห็นช่องโอกาสในการหาเสียงโดยใช้ “นโยบายประชานิยม แบบชาตวินัยการคลัง” ชื่อใจคนจนและคนชั้นกลางระดับล่าง ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนชั้นกลางและคนมีฐานะเชื่อว่าการดำเนินนโยบายประชานิยมเป็นการถลุงเงินภาษีที่เก็บมาจากกลุ่มของตนหรือมีฉะนั้นรัฐก็ต้องก่อหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น จนอาจเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจและการปฏิวัติรัฐประหาร

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวการพัฒนาเศรษฐกิจจะสังคมไทยภายใต้การนำของฝ่ายการเมืองที่มีทิศทางเปลี่ยนแปลงไปมา ที่สังคมไทยยังไม่อาจแสวงหาจุดลงตัวที่พอดีได้ในเร็ววัน จึงควรที่จะเน้นการพัฒนาที่ต้องเติบโตแบบยั่งยืน ภายใต้การบริหารตามทางเดินในลักษณะสายกลาง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาให้ โครงสร้างเศรษฐกิจมีความสมดุลและยั่งยืนบนฐานศักยภาพที่สามารถพึ่งตนเองได้ บนความสมดุลระหว่าง 3 มิติคือ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในลักษณะต้องเดินสายกลางของทุกสถาบันการเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี: พ.ศ. 2560-2579*
 กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม.
- นพรัตน์ วงศ์วิทยาพาณิชย์. (2550). *การก่อเกิดรัฐบาลพรรคเดียวในการเมืองไทย: ศึกษากรณีพรรคไทยรักไทย* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2005). *สู่ ทักษิณาธิปไตย*. Bangkok: Open Books.
- สืวงศ์ กาพวงค์. (2556). การจัดการภาครัฐยุคใหม่ในรัฐบาลทักษิณ: ความสำเร็จและความล้มเหลว *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 1 (2), 62-68.
- สุปรีดี พิบูลย์พัฒน์. (2547). *ทักษิโนมิคส์ (Thaksinomics) รายงาน การเสวนาในหัวข้อ “Thaksinomics”* โดย ศ.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ จัดโดย คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันจันทร์ที่ 23 สิงหาคม 2547. หน้า 1-8.

- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *โลกเปลี่ยน คนปรับ หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา.
- สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). *วารสารไทยคู่ฟ้า*, 33
- สมชัย จิตสุชน. (2547). *เหลียวหลังแลหน้า :ยี่สิบปีเศรษฐกิจสังคมไทย* การสัมมนาวิชาการประจำปี 2547 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย วันที่ 27-28 พฤษภาคม 2547 โรงแรมแอมบาสเดอร์ จอมเทียน ชลบุรี. หน้า1-6.
- ศวีระ ธรรมศิริ. (2560). *กับดักรายได้กับประเทศกำลังพัฒนา*. (วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศิริกัศสรค์ วงศ์ทองดี. (2562). การพัฒนาเศรษฐกิจกับเป้าหมายสูงสุด. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 2 (2), 15-29.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย และดวงมณี เลาวกุล. (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาทวิวิถี:ความสำเร็จและความล้มเหลวการสัมมนาประจำปี 2548 ครั้งที่28 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่14-15 มิถุนายน 2548*, หน้า1-1-1-20.
- อารีวิบูลยพงศ์และคณะ. (2553). *รายงานการวิจัยเชิงบูรณาการเศรษฐกิจสมดุลใหม่ ความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม สู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน*. กรุงเทพฯ:สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Phongpaichit, P. & Baker, C. (2004). *Thaksin: The Business of Politics in Thailand*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- McCargo, D. (2009). Thai Politics as Reality TV. *Journal of Asian Studies*, 68 (1) ,7–19. <https://doi.org/10.1017/S0021911809000072>.
- Suehiro, A. (2008). *The Trajectory and Prospects of East Asian Economies*. Singapore: NUS Press.
- Suehiro , A. (2008). Socio-economic policies and reform of the budget system: “The Kingdom of Thailand modernization framework” proposed by prime minister Thaksin. In Yoshifumi , T. and Tsuruyo, F. (eds.), *Thailand in motion: Political and administrative changes, 1991–2006*, pp. 237–285. Chiba: JETRO Institute of Developing Economies. <http://doi.org/10.20561/00042568>.
- Suehiro, A. (2014). Technocracy and Thaksinocracy in Thailand: Reforms of the Public Sector and the Budget System under the Thaksin Government. *Southeast Asian Studies*, 3 (2), 299–344. https://doi.org/10.20495/seas.3.2_299.
- Gill, I. & Kharas, H. (2007). *An East Asian Renaissance: Ideas for Economic Growth*. Washington D.C.: The World Bank.

**ถอดบทเรียนบทบาทอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กรณีการค้ามนุษย์และการบังคับ
ผู้ค้าประเวณี สำหรับประเทศไทย**

Lessons learned: the role of the European Convention on Human Rights Cases of
human trafficking and forced prostitution for Thailand

จอห์นสัน นูสีอง¹

Johnson Noosiang

บทคัดย่อ

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณี ถอนบทเรียนจากการตีความทางกฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ที่ตีความภายใต้กฎหมายให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแม้ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งและโดยตรงก็ตาม ศาลทำให้การใช้กฎหมายในฐานะเครื่องมือที่มีชีวิตที่จะช่วยในการปราบปรามการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีสามารถทำได้ ศาลเริ่มพัฒนาหลักเกณฑ์ในการนำเหยื่อของการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีให้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญา และยังพัฒนาไปอีกก้าวในการพิจารณาว่าเหยื่อของการบังคับค้าประเวณีตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญา โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นการค้ามนุษย์หรือไม่ มีผลทำให้การค้าประเวณีทุกรูปแบบโดยไม่ได้รับความยินยอมอยู่ใต้ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย และไม่มีรูปแบบใดของการยินยอมโดยปริยายใดเป็นที่ยอมรับได้อีกต่อไป โดยศาลได้พัฒนาบทบาทด้านกระบวนการเชิงรุกสำหรับการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีของตนผ่านการตีความกฎหมาย

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์, การบังคับผู้ค้าประเวณี, อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

¹นักวิชาการอิสระ

Corresponding author, e-mail: johnsonnoosiang@gmail.com, Tel. 098-2365207

Abstracts

Enforcing laws to combat human trafficking and forced prostitution draws lessons from the legal interpretation of the European Court of Human Rights, which interprets the law to fall under the protection of the European Convention on Human Rights, even if it is not explicitly and directly provided for. Courts make it possible to use the law as a living tool to help combat human trafficking and forced prostitution. Courts begin to develop criteria for it and bring victims of human trafficking and forced prostitution under the protection of the Convention and go a step further in considering victims of forced prostitution to be covered by the Convention without considering whether it is human trafficking or not. As a result, all forms of non-consensual prostitution fall under the purview of law enforcement, and no form of tacit consent is ever acceptable anymore. The court has developed a proactive procedural role for human trafficking and forced prostitution through its interpretation of the law.

Keywords: Human trafficking, Forced prostitution, European Convention on Human Rights

1.บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ถือว่ามีความเสี่ยงสูงในด้านการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง โดยปัญหาการค้ามนุษย์ได้ถูกบรรจุเป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ.2547จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งตามรายงานการจัดลำดับสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons (หรือ Tip) Report) ของสหรัฐอเมริกาประจำค.ศ. 2015 จัดลำดับให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มティア 3 (Tier 3) เลื่อนลำดับจาก 4 ปีก่อนที่ไทยอยู่ในกลุ่มティア 2 (Tier 2) เท่านั้น โดยที่กลุ่มティア 3 ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในด้านการค้ามนุษย์มากที่สุด ประเทศในกลุ่มนี้จะถูกมองว่าไม่มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาด้านการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ส่วนกลุ่มティア 2 ถือว่าเป็นกลุ่มที่ถึงแม้ยังมีปัญหาด้านการค้ามนุษย์อยู่และยังแก้ไขไม่ได้ แต่รัฐบาลยังมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง (ลาวัญญ์ ถนัดศิลปกุล และคณะ ,2561) ในขณะที่ประเทศไทยมีกฎหมายบังคับใช้โดยตรงคือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์พ.ศ.2551แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3)พ.ศ.2560 ที่บัญญัติถึงฐานความผิดของกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้โดยตรงและได้ออกพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์พ.ศ.2559 มีผลบังคับใช้แต่วันที่25 พฤษภาคม 2559 แต่สภาพปัญหายังคงรุนแรงอยู่ การพิจารณาตัวอย่างการแก้ไขปัญหาโดยการบังคับใช้กฎหมายของสหภาพยุโรปอาจใช้เป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาในประเทศไทยได้ จากการบังคับใช้กฎหมายที่ดีความกว้างออกไป

ในยุโรปแม้การให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญาโรปาวด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานค.ศ.1950 จะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่เฉพาะแต่ในภูมิภาคยุโรปเท่านั้นและอนุสัญญาดังกล่าวไม่ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป แต่บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ปัจเจกชนของอนุสัญญาฉบับนี้มีแนวโน้มที่แต่ละรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจะสามารถนำอนุสัญญาโรปาวด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานค.ศ.1950 มาใช้เป็นตัวอย่างหรือรูปแบบของวิวัฒนาการในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ปัจเจกชนในอนาคตได้อีกด้วย (เนตรนภาพุทธสุวรรณ,2550)

การสังเกตการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีในบริบทของสิทธิมนุษยชนไม่ใช่เรื่องง่าย อาจจำเป็นต้องพิจารณาการอธิบายกฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป(ECHR) ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และการบังคับค้าประเวณีภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(The European Convention on Human Rights) แม้จะมีการถกเถียงว่าการค้ามนุษย์และการบังคับแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณีนั้นอยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาหรือไม่ แต่ในทางนิติศาสตร์ได้รับแรงผลักดันในการตีความกฎหมายหลังจากคดี Rantsev v. Cyprus and Russia , App. no. 25965/04, (Jan. 07, 2010). ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าหลักเกณฑ์ในข้อกำหนดเหล่านี้อยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้ตีความเพิ่มเติมในคำตัดสินล่าสุด หลังจากการตัดสินคดีนี้ ศาลได้เพิ่มเติมในการตีความมาตรา 4 ของอนุสัญญาในการตัดสินคดี SM v. Croatia โดยให้คำจำกัดความทางกฎหมายและทางทฤษฎีหลายประการตามมาที่ชี้ให้เห็นว่าการค้ามนุษย์ควรถือเป็นอาชญากรรมระดับโลก(Pati ,2011,p.101)

โดยปกติแล้วการค้ามนุษย์จะเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกลุ่มอาชญากรรม อย่างไรก็ตามการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์ได้กลายเป็นองค์ประกอบที่สร้างผลกำไรมหาศาลของกลุ่มอาชญากรรม นอกจากนี้ยังเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อโลกทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และการเมือง ทำให้เกิดการจัดทำกฎหมายจำนวนมากทั่วโลกในปัจจุบัน กิจกรรมของกลุ่มอาชญากรรมหลายกลุ่มประกอบด้วยกิจกรรมการลักลอบขนของผิดกฎหมายข้ามชาติเช่นการค้ายาเสพติด การอพยพเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การค้าอาวุธ การค้าอวัยวะ การค้ายานพาหนะที่ถูกขโมย และกิจกรรมที่ผิดกฎหมายข้ามชาติอื่นๆ เช่น การฟอกเงิน และการหลอกลวงภาษี และอื่นๆ อีกมากมาย (Luyten and Voronova,2020,p.4)แต่การค้ามนุษย์ก็ไม่ได้เชื่อมโยงกับกลุ่มอาชญากรรมเสมอไป และไม่ได้มีมิติระหว่างประเทศเสมอไป

สหภาพยุโรปเป็นตัวอย่างที่น่าศึกษา เพราะกลยุทธ์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยใหม่ของสหภาพยุโรปมีความสำคัญโดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสังคมจากกลุ่มอาชญากรรม โดยเน้นไปที่การค้ามนุษย์เป็นพิเศษ นอกจากจะให้ความสำคัญสำหรับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแล้ว ยุทธศาสตร์ของสหภาพยุโรปยังเกี่ยวข้องกับประเทศและภูมิภาคที่ตั้งอยู่นอกชายแดนสหภาพยุโรปด้วย เนื่องจากตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกับประเทศที่สามในระดับโลก เพื่อแก้ไขปัญหาท้าทายร่วมกันในการตอบสนองต่อกลุ่มอาชญากรรมที่ครอบคลุมซึ่งขยายขอบเขตออกไปนอกขอบเขตของสหภาพยุโรปด้วย จากกลยุทธ์นี้สหภาพยุโรปมองเห็นแผนความร่วมมือกับภูมิภาคใกล้เคียงของสหภาพยุโรป โดยเห็นว่าควรเสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศที่สามเพื่อเพิ่มความร่วมมือในการต่อสู้กับภัยคุกคามทั่วไป เช่นการก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมในโลกไซเบอร์ การล่องละเมิดทางเพศเด็ก และการค้ามนุษย์ ซึ่งบางครั้งเหยื่อของการค้ามนุษย์มักถูกผลักดันเข้าสู่เครือข่ายการค้าประเวณีที่วางตลาดตัวเองบนอินเทอร์เน็ต (Payne ,Oliver and Marion,2019,p.1210) ในช่วงการระบาดใหญ่ของโควิด-19 อาชญากรได้ใช้โอกาสนี้เพื่อสร้างรายได้จำนวนมากและขยายกิจการที่ผิดกฎหมายของตน พวกเขาค้นหากลยุทธ์ใหม่และมีแนวโน้มที่จะโฆษณาหาเหยื่อทางออนไลน์ แม้ว่าผลกระทบจากโรคระบาดจะยังไม่ทราบขอบเขตผลกระทบทั้งหมด แต่เป็นที่ชัดเจนว่าวิกฤตการณ์ดังกล่าวได้สร้างอุปสรรคใหญ่หลวงในการต่อสู้กับการค้ามนุษย์ และได้ส่งผลกระทบต่อผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่สุดของผู้คนที่ด้อยโอกาส โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กต่อการค้ามนุษย์

ในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นคือมาตราใดของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เข้าช่วยใช้บังคับแก่การค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีได้ และข้อใดเป็นส่วนสำคัญของการบังคับใช้กฎหมาย การค้ามนุษย์ถูกมองว่าเป็นการค้าทาส การค้าทาสที่พบได้บ่อยที่สุดในยุคหลังสมัยใหม่

(Gross and Thomas,2017,p.101) นักวิชาการ นักวิจัย สหประชาชาติ รัฐบาล องค์การภาคประชาสังคม และผู้กำหนดนโยบายต่างๆมักเรียกว่าเป็น “การค้ำมนุษย์” รูปแบบหนึ่ง ถ้าคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าจากมุมมองทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว ทาสกับการค้ำมนุษย์อาจไม่เหมือนกัน และมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน แม้แต่กฎบัตรอาหรับว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ยังแยกแนวคิดทั้งสองนี้ออกจากกัน สรุปได้ว่าการเน้นย้ำเรื่องการห้ามค้ามนุษย์เป็นหลัก เพื่อไม่ให้ตีความต่อไปว่าตกอยู่ภายใต้ความเป็นทาสหรือไม่ แต่ในทางกลับกันความรุนแรงต่อผู้หญิงแพร่หลายและแพร่หลายในบางประเทศ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นักอาชญาวิทยา นักบรรณคดีด้านสิทธิมนุษยชน และนักสังคมวิทยาจำนวนมากได้หาสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของพฤติกรรมรุนแรง (Rishi,2021,p.47)

จุดประสงค์ของบทความคือการวิเคราะห์การตีความกฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และการบังคับค้าประเวณี ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญาที่ช่วยแก้ปัญหาทางกฎหมาย โดยใช้มาตรา 4 ของอนุสัญญา มาขยายความเพื่อคุ้มครองบุคคลทุกคน เนื้อหาหลักของบทความนี้แบ่งออกเป็นสี่ส่วน ส่วนที่หนึ่งจะวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาของมาตรา 4 ของอนุสัญญา และตรวจสอบองค์ประกอบของมาตรา 4 ในเรื่องการค้ำมนุษย์และการบังคับค้าประเวณี ส่วนที่สองการตีความการค้ำมนุษย์ และอธิบายโดยย่อเกี่ยวกับคำตัดสินที่สำคัญ ส่วนที่สามการบังคับค้าประเวณีภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา และอธิบายโดยย่อเกี่ยวกับคำตัดสินที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่บทสรุปในส่วนที่สี่

2. การตีความอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2.1 ขอบเขตเนื้อหาของมาตรา 4 ของอนุสัญญา

นักวิชาการถือว่าทาสคือการสูญเสียสถานะและอัตลักษณ์ความเป็นมนุษย์ แต่ไม่ใช่การสูญเสียความเป็นมนุษย์ชาติ จนถึงปลายศตวรรษที่ 18 ทาสได้รับการยอมรับเกือบทุกที่ในโลกโดยมีหลายรูปแบบ และทาสถูกเอารัดเอาเปรียบในหลากหลายรูปแบบของธุรกิจต่างๆ(Kara,2011,p.127) ประเภทของทาสที่พบมากที่สุดได้แก่ทาสจากแรงงานบังคับ แรงงานทาสข้ามชาติ การค้ำมนุษย์ การค้าประเวณี การบังคับแต่งงาน แรงงานเด็ก ทาสเด็ก และรูปแบบอื่นๆ รวมทั้งรูปแบบร่วมสมัยของการเป็นทาสที่รวมถึง การแบ่งแยกสีผิว ลัทธิล่าอาณานิคม การค้าอวัยวะมนุษย์ และการร่วมประเวณีระหว่างพี่น้อง(Turner,2015,p.297) ในอนุสัญญาห้ามการใช้ทาสและการบังคับใช้แรงงานอยู่ในมาตรา 4 โดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป(ECtHR) มักตีความระบุไว้ว่าอยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา ที่ต้องตีความร่วมกับมาตรา 2 และ 3 ในการสร้างค่านิยมพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยในมาตรา 4(1) กำหนดว่าไม่มีใครจะถูกคุมขังเป็นทาสหรือตกเป็นทาส ในมาตรา 4(1) ไม่มีข้อยกเว้น แม้แต่ในกรณีฉุกเฉินสาธารณะที่เป็นอันตรายต่อความอยู่รอดของประเทศ แม้ว่าบทบัญญัตินี้จะห้ามการใช้ทาส แต่อนุสัญญาไม่ได้ระบุว่าวิธีเหล่านั้นควรเป็นอย่างไร ควรตีความอย่างไร อะไรคือทาส นอกจากนี้ความหมายหรือมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปทำให้ความหมายยังไม่ชัดเจนในการกำหนดขอบเขตของคำว่า “ทาส”

แต่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (ECtHR) ยอมรับคำจำกัดความคลาสสิกของทาสจากอนุสัญญาทาส และให้คำจำกัดความของทาสว่าเป็น “สถานะหรือเงื่อนไขของบุคคลที่มีการใช้อำนาจใดๆ หรือทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการเป็นเจ้าของ” ตามที่ระบุไว้ในคำพิพากษาคดี Siliadin v. France (Judge,2017,p.422) ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปใช้การตีความอนุสัญญาทาสปี 1926 อย่างเข้มงวดในการตัดสินคดี โดยใช้ปัจจัยของ “การเป็นเจ้าของ” เป็นเกณฑ์เพียงอย่างเดียวสำหรับการเป็นทาส ในการตัดสินเดียวกันศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปยังระบุด้วยว่าสำหรับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ในถ้อยคำ “ภาระจำ

ยอม” หมายความว่าพันธกรณีในการให้บริการที่กำหนดโดยการบังคับขู่เข็ญซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง ทาส (Kryiazi,2015,p.38)

ทาสจึงไม่ได้ถูกอธิบายหรือให้คำจำกัดความของพฤติกรรมทางอาญาหรือของมนุษย์ แต่หมายถึง สถานการณ์ทางกฎหมาย ซึ่งหมายความว่ามนุษย์คนหนึ่งตกเป็นทรัพย์สินของอีกคนหนึ่งโดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับความแตกต่างระหว่าง “การเป็นทาส” และ “ภาระจำยอม” ในอนุสัญญาพบว่าสถานะหรือเงื่อนไขของ ภาระจำยอมไม่เกี่ยวข้องกับการเป็นเจ้าของและแตกต่างจากการเป็นทาสในจำนวนนั้น ในมาตรา 4(2) ของ อนุสัญญาห้ามการบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานบังคับ แต่อนุสัญญาไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ในอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 (ฉบับที่ 29) ได้มีการอธิบายว่า “แรงงานบังคับ” ถือเป็นงานหรือ บริการทั้งหมดที่เรียกจากบุคคลใดๆ ภายใต้การข่มขู่ การลงโทษใดๆ และบุคคลดังกล่าวไม่ได้เสนอตนเองด้วยความสมัครใจ (อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานบังคับ มาตรา 2) งานที่เป็นปัญหาจะต้องดำเนินการภายใต้การบังคับ ขู่เข็ญ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้น และอยู่ภายใต้การขู่ว่าจะลงโทษ “การลงโทษ” อาจ ครอบคลุมถึงความรุนแรงทางร่างกาย แต่ยังสามารถมีรูปแบบทางจิตวิทยาที่ละเอียดกว่า เช่นการขู่ประณาม หย่อต่อตำรวจหรือหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองเมื่อสถานะการจ้างงานของพวกเขาผิดกฎหมาย (Madsen,2016)

แม้ว่าสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้งหมดจะมีข้อห้ามต่อการบังคับใช้แรงงาน แต่อนุสัญญาขององค์กร แรงงานระหว่างประเทศ(ILO) ยังคงเป็นตราสารระหว่างประเทศที่กำหนดคำจำกัดความที่สำคัญเกี่ยวกับ แรงงาน แม้อนุสัญญาของ ILO ไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างแรงงานบังคับ (forced labor) และแรงงานที่มีพันธะ (obligatory labor) ในคดี Van der Musselle v. Belgium ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปยืนยันว่า ถ้อยคำดังกล่าวมีแนวคิดที่แยกจากกัน และด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรถือเป็นคำฟ้องความหมาย แต่เป็นแนวคิดที่ ส่งเสริมการตีความระหว่างกัน ข้อห้ามของอนุสัญญาว่าด้วยการบังคับใช้แรงงานนั้นไม่ได้ห้ามเด็ดขาด ในคดี SM v. Croatia ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (ECtHR) เน้นย้ำว่าจุดประสงค์ของมาตรา 4(3) ไม่ใช่เพื่อจำกัด การใช้สิทธิที่รับรองโดยย่อหน้าที่ 2 แต่เพื่อ “กำหนดขอบเขต” เนื้อหาของสิทธินั้นเอง เนื่องจากรวมเป็น ภาพรวมกับย่อหน้าที่ 2 และระบุว่าคำว่า “แรงงานบังคับหรือแรงงานที่มีพันธะ” ไม่ควรรวมอยู่ด้วย

ในทางปฏิบัติ คำถามที่อาจถามคือคำว่า “แรงงาน” หมายถึงงานทางกายภาพเท่านั้น หรือรวมถึงงาน ประเภทอื่นด้วย ในคดี Van der Musselle v. Belgium, ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรประบุว่าถึงแม้จะเป็นเรื่อง จริงที่คำว่า “แรงงาน” ในภาษาอังกฤษมักใช้ในความหมายที่จำกัดอยู่เฉพาะการใช้แรงงานคน แต่ก็ยังมีความหมายกว้างๆ ของคำภาษาฝรั่งเศส “แรงงาน” และความรู้สึกหลังนี้ควรใช้ในกรณีนี้ ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น คืออะไรเป็นการแบ่งเขตระหว่างภาระจำยอมกับการบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานบังคับ ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานที่ แตกต่างระหว่าง ภาระจำยอมกับแรงงานบังคับหรือแรงงานพันธะตามความหมายของมาตรา 4 ของอนุสัญญา อยู่ที่ความรู้สึกของเหยื่อว่าสภาพของพวกเขาจะคงอยู่ถาวรและสถานการณ์ไม่น่าจะเปลี่ยนแปลงไปใช้หรือไม่ ด้วยหลักเกณฑ์นี้การคำทาสจึงเป็นมากกว่าแรงงานบังคับ แม้ทาสทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน แต่ไม่ใช่แรงงานบังคับทั้งหมดที่จะถือว่าเป็นทาส ทาสจึงถือเป็นสถานการณ์ถาวรซึ่งต่างจากแรงงานบังคับ แม้นายทาสสามารถขาย แลกเปลี่ยน หรือให้ยืมทาสที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ให้กับใครก็ได้โดยไม่ต้องรับโทษ แนวคิดเรื่องการเป็นเจ้าของทาสนั้นจึงสมบูรณ์ในตัวเอง แต่แรงงานบังคับไม่ใช่สภาพการทำงานที่ไม่ดีซึ่งเป็น คนละประเด็นกัน(Belser,2005,p.44)

2.2 การตีความและการบังคับใช้กรณีการค้ามนุษย์ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา

ในการกำหนดขอบเขตของมาตรา 4 ของอนุสัญญา สิ่งสำคัญคือต้องคำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะของ อนุสัญญา เช่นเดียวกับข้อเท็จจริงที่ว่าอนุสัญญาต้องถูกทำให้เป็นเครื่องมือที่มีชีวิต ที่ต้องตีความให้

สอดคล้องในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น มาตรฐานที่สูงขึ้นในด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานจึงถูกเรียกร้องให้นำมาใช้ และจำเป็นต้องมีความเข้มงวดมากขึ้นในการประเมินการละเมิดอุดมคติพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย ในคดี Rantsev เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของวิวัฒนาการ และการตีความที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและการตีความหลักการของอนุสัญญาฯ จากข้อเท็จจริงที่ว่าอนุสัญญาฯ ไม่มีคำว่า “การค้ามนุษย์” แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จะถูกกลืนจากการคุ้มครองของอนุสัญญาฯ เราต้องดูเจตนารมณ์อนุสัญญาฯ โดยไปดูที่ คำแถลง ของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ในคดี Christine Goodwin v. the United Kingdom ที่วินิจฉัยว่า “สาระสำคัญอย่างยิ่ง ของอนุสัญญาฯ คือการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพของมนุษย์” ดังนั้นศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปชี้ให้เห็นว่าการค้ามนุษย์ไม่สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย และค่านิยมของอนุสัญญาฯ ที่ว่าการค้ามนุษย์ประเภทนี้อยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา(Allain,2010,p.550) อย่างไรก็ตามคำถามหลักที่เกิดขึ้นคือศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป สรุปว่าการค้ามนุษย์ตกอยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญาได้อย่างไร? ในเมื่อไม่มีบัญญัติเอาไว้ การตัดสินครั้งนี้ทำให้เกิดปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับวิธีที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เข้าใกล้เจตนารมณ์มาตรา 4 ในระดับเชิงบรรทัดฐาน ถือว่าเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ในการปฏิบัติต่อการค้ามนุษย์ในฐานะที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และได้สรุปพันธกรณีของรัฐที่เกี่ยวข้องในวงกว้าง ในทิศทางนี้(Milano,2017,p.707)

ในประเด็นการตีความโดยที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เราควรเริ่มต้นจากข้อเท็จจริงดังกล่าวที่ว่าอนุสัญญาจะต้องถูกทำให้เป็นเครื่องมือที่มีชีวิตซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเผยแพร่ค่านิยมร่วมกันระหว่างภาคีของผู้ทำสัญญา ซึ่งสิ่งนี้ได้รับการเน้นย้ำหลายครั้งในการปฏิบัติงานด้านตุลาการของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ที่อาร์มภบทชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องมีความร่วมมือเพิ่มเติมของภาคีผู้ทำสัญญาในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ผลเป็นไปตามเจตจำนงที่ก่อตั้งขึ้นมา ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเน้นย้ำถึงคุณลักษณะของอนุสัญญาอย่างต่อเนื่อง ว่ามันเป็นเครื่องมือที่มีชีวิตซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยี และนำมาซึ่งการตัดสินว่าเมื่อใดถึงเวลาที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจะต้องก้าวไปอีกขั้นในการตีความปรากฏการณ์บางอย่างที่ ชี้ให้เห็นว่าเป็นการค้นหาให้พบในช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับวิวัฒนาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพและความชอบธรรมของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป 49 จากการตัดสินใจของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปหลายครั้ง (Wessel,2004,p.149)

เทคนิคพื้นฐานที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปใช้คือ “ฉันทามติ” ซึ่งทำให้แน่ใจว่าศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป สะท้อนความเป็นจริงแทนที่จะสร้างกฎหมายขึ้นมา ด้วยวิธีนี้ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึง ใช้ฉันทามติระหว่างประเทศของยุโรป ฉันทามติระหว่างประเทศมีประโยชน์หลายประการ เนื่องจากอนุสัญญาและพิธีสารจะต้องได้รับการตีความให้สอดคล้องกับหลักการทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ และรับประกันว่าอนุสัญญาได้รับการพัฒนาในลักษณะที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศแนวทางดังกล่าวจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจในคดี Rantsev และคดี SM สิ่งนี้ได้รับความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการค้ามนุษย์และการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณี เป็นปัญหาทั่วโลกที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา (Londras and Dzehstiarou,2015,p.523-529)

เครื่องมือทางกฎหมายระหว่างประเทศและกลไกการกำกับดูแลที่หลากหลายได้จัดการกับความท้าทายเหล่านี้ โดยพัฒนาแนวคิดหลักของการป้องกันและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ ที่ต้องเน้นย้ำว่าอนุสัญญาเป็นเพียงเครื่องมือที่มีผลผูกพันประเทศอื่น แต่สำหรับศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมันไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป หรือแหล่งที่มาของกฎหมายที่ควรใช้ ในการตีความอนุสัญญา เช่นเดียวกับกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ได้ผูกมัด แต่มักจะใช้การกระทำเหล่านี้เป็นข้อโต้แย้งที่สำคัญในกรณีของกฎหมาย ดังนั้นศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึงอาศัยสนธิสัญญาระหว่างประเทศนอกเหนือจากอนุสัญญาและ

กฎหมายจากคดี ดังนั้นฉันทามติที่มีอยู่จึงสามารถกำหนดทิศทางของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ไปสู่การตีความที่สอดคล้องกับแนวทางที่แพร่หลาย(Dzehtsiarou,2018,p.99)

แนวทางการตีความของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปกรณีการค้ามนุษย์

ในบทบัญญัติตอนแรก มาตรา 4 ของอนุสัญญาไม่ได้กล่าวถึงการค้ามนุษย์โดยตรง โดยมาตรา 4 กล่าวถึงคำว่า “ทาส” และ “แรงงานบังคับ” เท่านั้น ในคดี Rantsev v. Cyprus and Russia และคดีต่อมา คือ SM v. Croatia ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเน้นย้ำว่าไม่น่าแปลกใจเลยที่อนุสัญญาจะไม่ได้กล่าวถึงการค้ามนุษย์อย่างชัดเจน เนื่องจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนปี1948 ทำหน้าที่เป็นต้นแบบสำหรับอนุสัญญาที่ไม่ได้กล่าวถึงการค้ามนุษย์อย่างชัดเจน แต่ในมาตรา 4 ของปฏิญญาห้าม “การค้าทาสและการค้าทาสในทุกรูปแบบ” สิ่งสำคัญคือต้องเน้นคำว่า “ในทุกรูปแบบ” เนื่องจากแนวคิดเรื่องทาสภายใต้มาตรา 4 ของปฏิญญาครอบคลุมแนวปฏิบัติต่างๆ มากมายรวมถึงการค้ามนุษย์ด้วย จึงเป็นสิทธิที่ไม่สามารถลิดรอน สิทธินี้ได้รับการยอมรับและถูกทำซ้ำในเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศต่อมา ด้วยเหตุนี้ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของสหประชาชาติจึงห้ามไม่ให้มีในทุกรูปแบบ (Rassam,2005,p.809)

ในการตัดสินคดี Rantsev v. Cyprus and Russia ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปให้คำจำกัดความของคำว่า “การค้ามนุษย์” โดยระบุว่าการค้ามนุษย์มีพื้นฐานอยู่บนการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการเป็นเจ้าของ มนุษย์ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นสินค้าที่มีการซื้อ ขาย และถูกบังคับให้ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย โดยส่วนใหญ่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศ แต่ยังรวมถึงการค้าอื่นๆ ด้วย การยืนยันคำตัดสินของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปในคดี Rantsev ถือเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญที่สุดใน กฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ในการค้ามนุษย์เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ อย่างไรก็ตามในการตัดสินเดียวกันศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป พบว่าด้วยบทบาทของการตีความอนุสัญญาให้สอดคล้องในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่ายื่นคำขอของผู้ยื่นคำขอนั้นระบุถึงเรื่อง “ทาส”, “การระจำยอม” หรือ “แรงงานบังคับและแรงงานพันธะ” ไว้หรือไม่ แต่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป กลับพบว่าการค้ามนุษย์ตามที่นิยามไว้ในมาตรา 4(a) ของอนุสัญญาต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 4 ของอนุสัญญาได้ คำพิพากษานี้เน้นย้ำถึงพันธกรณีของรัฐในเชิงรุกในการคุ้มครองผู้เสียหาย และผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติมว่าเหตุใดการค้ามนุษย์จึงเป็นส่วนหนึ่งของมาตรา 4 ของอนุสัญญาตามที่กล่าวไว้ข้างต้นทั้งที่ไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง รวมถึงความผิดพลาดทางอาญาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ เมื่ออนุสัญญาไม่ได้กำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยตรงทำให้เกิดพันธกรณีในการพิจารณาองค์ประกอบของความผิดพลาดทางอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศอย่างรอบคอบ เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ที่จะจำแนกพฤติกรรมหรือพฤติกรรมว่าเป็นกรณีของการค้ามนุษย์ เว้นแต่จะเป็นไปตามองค์ประกอบของพิธีสารปาแลร์โมและอนุสัญญาต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยรูปแบบที่พบบ่อยที่สุดคือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ แต่รูปแบบอื่นๆก็สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน จากคำตัดสินในคดี Chowdury and Others ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์จากการทำงาน ต ศาลวินิจฉัยว่า “การแสวงหาประโยชน์ผ่านการทำงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์ที่ครอบคลุมโดยคำจำกัดความของการค้ามนุษย์ และสิ่งนี้เน้นย้ำถึงความสัมพันธ์ภายในระหว่างแรงงานบังคับหรือแรงงานพันธะกับการค้ามนุษย์” หรือในคดี Rantsev เกี่ยวข้องแต่เพียงผู้เดียวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในฐานะ วัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ ทำให้แนวคิดเรื่อง “การแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้อื่น” และ “การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น” แสดงให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ “วัตถุประสงค์” ของคำจำกัดความของการค้า

มนุษย์ ตามที่ผู้พิพากษา Koskelo เน้นย้ำในการตัดสินคดี SM อย่างไรก็ตาม การรวมเอาการคำนึงถึงทุกรูปแบบเข้าไว้ภายในขอบเขตของมาตรา 4 โดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาสถานการณ์เฉพาะกรณีอย่างละเอียด อาจทำให้มีความคลาดเคลื่อนและนำไปสู่ความสับสนได้ การตัดสินคดีของ Rantsev ถือเป็นคนสำคัญและมีส่วนสำคัญอย่างไม่ต้องสงสัยในด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกล่าวถึงพันธกรณีของรัฐเชิงรุก

การตัดสินคดีของ SM v.Croatia การตีความของศาลไปไกลกว่านั้น เป็นการยืนยันถึงจุดยืนก่อนหน้านี้ทั้งหมดเกี่ยวกับความเข้าใจว่าการคำนึงถึงอยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา ในคดี SM ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามแนวทางของอนุสัญญาต่อต้านการคำนึงถึงในลักษณะที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติการต่อต้านการคำนึงถึง (GRETA) ตีความ เนื่องจากอนุสัญญาต่อต้านการคำนึงถึงใช้กับการคำนึงถึงทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวข้องกับขบวนการอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม

ในบริบทนี้มุมมองของมาตรา 4 ของอนุสัญญาฯ แนวคิดเรื่องการคำนึงถึงจึงถูกตีความว่าเกี่ยวข้องกับการคำนึงถึงทั้งระดับชาติและระดับข้ามชาติ โดยไม่คำนึงว่าการคำนึงถึงนั้นจะเกี่ยวข้องกับการค้าในตัวมนุษย์หรือไม่ก็ตาม ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นคือประเทศให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการคำนึงถึงจะได้รับผลอย่างไร ปัจจุบันสภายุโรปประกอบด้วยเพียง 46 ประเทศ แต่เนื่องจากอนุสัญญาของสหประชาชาติเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป จึงใช้เครื่องมือทั้งหมดในการจัดการเมื่อนาคติมาอยู่ภายใต้กฎหมาย แม้ว่าจะเน้นว่าการต่อต้านการคำนึงถึงจากอนุสัญญาให้มีความครอบคลุมมากที่สุดโดยคำนึงถึงการคำนึงถึงทั้งภายในและระหว่างประเทศ เนื่องจากการคำนึงถึงไม่จำเป็นต้องเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอาชญากรรมเสมอไป ดังนั้นในคำพิพากษานี้ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ยังคงอธิบายมุมมองของตนไม่ใช่เพียงแค่ว่าการคำนึงถึงอยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา แต่จะก้าวไปอีกขั้นและนำไปสู่การบังคับค่าประเวณีภายใต้การคุ้มครองของมาตรานี้ด้วย

2.3การตีความและการบังคับใช้กรณีการบังคับค่าประเวณีภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา

ปัญหาการคำนึงถึงเพื่อจุดประสงค์ทางเพศได้รับการพิจารณาเพื่อแก้ปัญหา ในระดับที่แตกต่างกันมาเป็นเวลานาน การคำนึงถึงเพื่อค่าประเวณีคือการเคลื่อนไหวของบุคคลเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยการแสวงหาประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลโดยตรง โดยผู้กระทำผิดที่แสวงหาผลกำไรจากกลุ่มประชากรเฉพาะ ซึ่งในทางกลับกันการบังคับค่าประเวณีก็เข้าไปพัวพันกับการคำนึงถึงด้วยเหตุผลหลายประการ รวมถึงเกลียดชังทางชาติพันธุ์ ความไม่เท่าเทียมกัน และประเทศที่ประชาชนมีรายได้ต่ำหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในระดับต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศที่มีสถาบันการเมืองอ่อนแอ แม้มีประเด็นการถกเถียงกันว่า “ความรุนแรง” จะถือเป็นส่วนหนึ่งของการค้าประเวณีหรือไม่ แต่การคำนึงถึงมีความเกี่ยวพันกับการค้าประเวณีอย่างแยกไม่ออกหรือไม่ ความแตกต่างระหว่างความผิดทั้งสองนี้มีการถกเถียงกันมานานหลายปี (Hartjen, 2021, p.247)

การถกเถียงเรื่องการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีทำให้เกิดประเด็นที่ละเอียดอ่อนมากเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อการค้าประเวณีโดยทั่วไป ซึ่งผู้เกี่ยวข้องมีมุมมองที่แตกต่างกันและมักจะขัดแย้งกันว่าการค้าประเวณีอาจเป็นไปโดยสมัครใจหรือไม่เป็นการแสวงหา ผลประโยชน์ประเภทบีบบังคับเสมอไป เป็นที่น่าสังเกตว่าระบบกฎหมายที่ต่างกันมีมาตรการในการจัดการกับการค้าประเวณีที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องนั้นมีมุมมองในเรื่องนี้อย่างไร แต่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าการคำนึงถึงเกี่ยวข้องกับทางเพศถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรง

จากการสำรวจของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (ECtHR) เกี่ยวกับกฎหมายของประเทศสมาชิกสภายุโรป 39 ประเทศในยุโรป พบว่าประเทศสมาชิกทั้งหมดได้บัญญัติกฎหมายเอาผิดกับการค้ามนุษย์ ในทำนองเดียวกันการบังคับให้ผู้อื่นให้บริการทางเพศถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายในทุกประเทศสมาชิก (การบังคับค้าประเวณี) แม้ว่าไม่มีการบีบบังคับบุคคลที่ให้บริการ แต่ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ก็ยังตั้งคำถามถึงการมีส่วนร่วมในการให้บริการทางเพศโดยบุคคลอื่นที่ถือเป็นความผิดทางอาญา ยกเว้นในประเทศเยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สโลวีเนีย สเปน และสวิตเซอร์แลนด์ โดยประเทศสมาชิกมีวิธีต่างๆ มากมายในการพิจารณาว่ามีการบังคับขู่ เชื้อหรือไม่ และกฎหมายของประเทศต่างๆ ในยุโรป อาจมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันในการพิจารณาว่าก่อให้เกิดการบังคับขู่เชื้อ (รวมถึงการขู่กรรโชก การฉ้อโกง คำสัญญาที่เป็นเท็จ การแสวงหาประโยชน์จากจุดอ่อนของเหยื่อ การจำกัดการเคลื่อนไหว การลักพาตัว และการใช้อำนาจในทางที่ผิด)

ขณะที่กฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าประเวณีสองแนวทางหลักในการแก้ปัญหาคือ แนวทางเป็นผู้เลิกทาส แนวทางเป็นผู้ห้าม และ แนวทางเป็นผู้ออกกฎระเบียบ ในแนวทางการเลิกทาสทำให้ความผิดเกี่ยวกับธุรกิจการค้าประเวณีหรือบางส่วนถือเป็นความผิดทางอาญา โดยพยายามที่จะยกเลิกการค้าประเวณีโดยการลงโทษผู้จัดหาและแมงตามากกว่าโสเภณี เช่นแนวทางการเลิกทาสแบบใหม่ของสวีเดนใช้ตรรกะของการเลิกทาสเพิ่มเติมและลงโทษลูกค้าผู้ใช้บริการด้วย แนวทางผู้ห้ามมิให้ค้าประเวณีและลงโทษโสเภณีและแมงดาเหมือนกัน (แม้ว่าจะไม่จำเป็นต้องเป็นลูกค้าก็ตาม) ตรงกันข้ามกับผู้เลิกทาส ส่วนแนวทางการกำกับดูแลไม่ต้องการยุติการค้าประเวณีโดยการยอมรับว่าการขายและการซื้อบริการทางเพศเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่มีข้อเสนอและควบคุมอุปสงค์ผ่านราคาในตลาดค้าประเวณีซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย วิธีการนี้เรียกอีกอย่างว่า “การทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมายและเปิดเสรี” แนวคิดนี้นี้ย่นำมาซึ่งความแตกต่างระหว่างการค้าประเวณีโดยสมัครใจและบังคับค้าประเวณี ซึ่งเป็นประเด็นหลักของการถกเถียงกันอย่างดุเดือดในปัจจุบัน ดังนั้นการทำให้การค้าประเวณีอย่างถูกกฎหมายถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะแยกการขายบริการทางเพศออกจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ในด้านหนึ่งพนักงานบริการทางเพศโดยสมัครใจแย้งว่าการลดทอนความเป็นอาชญากรรมช่วยซัพพลายเออร์ทุกราย ทั้งแบบสมัครใจและแบบบังคับ เพราะจะทำให้ตลาดค้าบริการทางเพศหลุดจากการทำผิดใต้ดิน แต่ในทางกลับกันมีผู้วิจารณ์แย้งว่าการลดทอนความเป็นอาชญากรรมเช่นนี้กระตุ้นให้เกิดการค้ามนุษย์ แม้ทั้งสองฝ่ายอภิปรายประณามการค้ามนุษย์เหมือนกัน

แต่เนื่องจากผู้ค้ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะหลบเลี่ยงการดำเนินคดี การค้นหาวิธีการอื่นจึงกลายเป็นข้อถกเถียงกันว่าการค้าประเวณีทั้งหมดควรจะถูกห้ามหรือไม่ ทำให้เกิดมีประเด็นโต้แย้งอยู่สองประเด็นคือ ประการแรกมีความขัดแย้งเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการค้าประเวณี โดยฝ่ายหนึ่งโต้แย้งว่าการค้ามนุษย์เฟื่องฟูในตลาดจะลดทอนความเป็นอาชญากรรมลงได้ และมองว่าการใช้ความผิดทางอาญานั้นไร้ประโยชน์ต่อผู้ค้ามนุษย์ ประการที่สองแม้ว่าการเอาผิดทางอาญาจะควบคุมการค้ามนุษย์ได้ แต่ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ยังคงมีอยู่ เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายต้องแลกมากับโสเภณีที่สมัครใจ ทำให้เป็นการบีบบังคับให้โสเภณีต้องอยู่ใต้ดินและทำให้ความปลอดภัยของพวกเขาตกอยู่ในความเสี่ยงมากขึ้น(Lee and Petra Persson,2018)

การค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศถือเป็นโรคระบาดระดับโลกที่ข้ามชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกประเทศโดยไม่คำนึงว่าพวกเขาจะเป็นต้นทางหรือปลายทางของผู้เสียหาย เป็นรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ที่พบบ่อยที่สุดจากทุกเพศและทุกวัย และแบ่งออกเป็นแสวงหาประโยชน์ทางเพศในเชิงพาณิชย์และไม่เชิงพาณิชย์ แต่ในงานวิชาการ รูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่พบบ่อยที่สุด ของเหยื่อการค้ามนุษย์คือการบังคับค้าประเวณี การกดขี่ข่มเหงผู้ที่ถูกบังคับให้ทำกิจกรรมทางเพศโดยภาระจำยอมต่อเจ้าของทาสหรือผู้อื่น ถูกเรียกว่า “ทาสทางเพศ” มีหลายรูปแบบและส่งผลกระทบต่อทั้งชายและหญิง แม้ว่า

ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงจะได้รับผลกระทบ ในทุกวันนี้การค้าทางเพศเป็นปรากฏการณ์ระดับนานาชาติที่กว้างขวางและมีผลกระทบร้ายแรงต่อเหยื่อ(Manjoo,2014)

แม้ว่าการใช้แรงงานบังคับที่รัฐบังคับใช้ยังคงมีอยู่ แต่รูปแบบใหม่ของแรงงานบังคับที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่บังคับใช้โดยบุคคล กลุ่มเอกชน และแก๊งค์ กรณีของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศส่วนใหญ่แบ่งออกเป็นสองรูปแบบคือ การบังคับค้าประเวณีและการบังคับสื่อลามก กระแสโลกาภิวัตน์มาพร้อมกับการค้าประเวณีที่เป็นสากลมากขึ้น โดยทำให้จำนวนโสเภณีชาวต่างชาติเพิ่มมากขึ้นในหลายประเทศ ผู้สังเกตการณ์บางคนระบุว่า โดยนัยคือขณะนี้การค้าประเวณีอยู่ในมือของเครือข่ายระหว่างประเทศและองค์กรประเวณีมาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ค้าอาวุธและยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังลักพาตัวหญิงสาวและเด็กผู้หญิงเข้าสู่การค้าประเวณีอีกด้วย ผู้หญิงมักกู้เงินมาจ่ายค่าเดินทาง อย่างไรก็ตามเมื่อถึงประเทศปลายทางแล้วผู้หญิงเหล่านี้จะถูกยึดหนังสือเดินทางและต้องชำระคืนเงินที่กู้มาโดยการทำงานเป็นโสเภณี แต่ไม่ใช่ว่าการบังคับแสวงหาประโยชน์ทางเพศเชิงพาณิชย์ทั้งหมดจะเป็นผลมาจากการค้ามนุษย์ ในบางกรณีผู้หญิงและเด็กผู้หญิงถูกบังคับให้ค้าประเวณีในถิ่นกำเนิดของตน ผู้ค้ามนุษย์และแมงตามักจะใช้การข่มขู่และความรุนแรงต่อเหยื่อและครอบครัวของพวกเขาในประเทศบ้านเกิดของตน

ในประเด็นทางกฎหมายที่จะพิจารณาว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือไม่ โดยพิจารณาว่าสอดคล้องกับอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือไม่ สิ่งนี้ได้รับการเน้นย้ำในคดี VT v. France เมื่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแนวทางของระบบกฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับการค้าประเวณีศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป เน้นย้ำว่า “การบังคับค้าประเวณี” ไม่สอดคล้องกับ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ผลที่ตามมาคือศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเดินก้าวห่างจากความไม่แน่นอนในทางกฎหมาย โดยสังเกตว่าการค้าประเวณีจะเข้าข่ายมาตรา 4 อนุสัญญาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบังคับขู่เข็ญ โดยยึดถือว่าปัญหานี้เกิดขึ้นภายในขอบเขตของมาตรา 3 หรือไม่ เมื่อบุคคลถูกบังคับ ถูกบังคับให้มีส่วนร่วมในหรือคงอยู่ในการค้าประเวณี ในทำนองเดียวกันที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปตัดสินว่าผู้สมัครใจไม่สามารถถูกมองว่าถูกบังคับให้เป็น “แรงงานบังคับหรือแรงงานพันธะ” ตามความหมายของมาตรา 4 ของอนุสัญญา หากผู้นั้นไม่ได้ถูกบังคับให้ค้าประเวณี

แนวทางการตีความของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปกรณีการบังคับค้าประเวณี

แนวทางการตีความของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป กรณีการบังคับค้าประเวณีสามารถมองได้สองวิธี กรณีแรกมองผ่านการค้ามนุษย์และโดยอิสระตามมาตรา 4 ของอนุสัญญา ฯ เหมือนในแนวคิดเรื่อง “แรงงานบังคับหรือแรงงานพันธะ” โดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ที่สำคัญ เช่น การบังคับค้าประเวณี โดยไม่ต้องคำนึงว่าพฤติกรรมของคดีจะเกี่ยวข้องกับบริบทเฉพาะของการค้ามนุษย์หรือไม่ พฤติกรรมดังกล่าวอาจต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่จัดว่าเป็น “ทาส” หรือ “ภาระจำยอม ” ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา หรืออาจหยาบยกประเด็นขึ้นมาภายใต้บทบัญญัติอื่นของอนุสัญญา

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปยังชี้ให้เห็นว่าคำถามที่ว่าสถานการณ์เฉพาะนั้นเกี่ยวข้องกับหรือไม่ กับองค์ประกอบทั้งหมดทางกฎหมายของการค้ามนุษย์ หรือก่อให้เกิดประเด็นแยกต่างหากของการบังคับค้าประเวณี ซึ่งเป็นคำถามเชิงข้อเท็จจริงที่จะต้องตรวจสอบโดยพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของคดีผู้พิพากษา Serghides ในคดี SM (GC) เชื่อว่าโดยแนวทางนี้สามารถใช้เป็นแนวทางเชิงระเบียบวิธีโดยตรงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาของการบังคับใช้แรงงานบังคับหรือแรงงานบังคับกับการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี คำถามสำคัญที่เป็นหัวใจที่ต้องถามก็คือ การร้องเรียนของผู้สมัครใจสามารถถือเป็น “แรงงานบังคับหรือแรงงานพันธะ” ได้หรือไม่ ตามความหมายของมาตรา 4 § 2 ของอนุสัญญาได้หรือไม่

แนวคิดนี้เป็นแนวคิดทั่วไปที่เป็นอิสระ และไวต่อการตีความเชิงวิวัฒนาการ ทำให้เกิดการพัฒนาคำประเพณีที่มีชีวิตที่จะใช้ดำเนินการต่อไป

ตามปกติ “การค้ามนุษย์” และ “การแสวงประโยชน์จากการค้าประเพณี” โดยธรรมชาติแล้ว อยู่ในแนวคิด “การบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานพันธะ” เพราะพฤติกรรมดังกล่าวเป็นวิธีการร้ายแรงในการบังคับบุคคลให้ปฏิบัติงานโดยขัดต่อความประสงค์ของตนเอง แม้ว่า “การบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานบังคับ” อาจเกิดขึ้นในบริบทที่แตกต่างกันมากมาย และไม่จำกัดเพียง “การค้ามนุษย์” หรือ “การแสวงประโยชน์จากการค้าประเพณี” แต่เพียงอย่างเดียว แต่ลักษณะที่แท้จริงของการแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับ “การค้ามนุษย์” หรือ “การหาประโยชน์จากการค้าประเพณี” จะต้องตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 4 (2) โดยอัตโนมัติ จากข้อมูลของ Kane หากความสัมพันธ์ระหว่างการค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานเป็นสิ่งที่อยู่ภายในที่เดียวกัน และหากการแสวงประโยชน์จากการค้าประเพณีจะต้องมีองค์ประกอบของการบังคับขู่เข็ญ ก็จะทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าเมื่อใดเป็นการบังคับค้าประเพณีโดยจะไม่เชื่อมโยงกับบริบทการค้ามนุษย์ที่เฉพาะเจาะจง หรือเมื่อใดที่สิ่งนั้นจะเทียบเท่าเป็นการค้ามนุษย์(Kane,2021,p.77)

อย่างไรก็ตามคำตอบสำหรับคำถามข้อเท็จจริงนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละกรณี แต่เชื่อว่ารูปแบบการค้ามนุษย์ที่พบบ่อยที่สุด ตามคำจำกัดความแล้วคือการบังคับค้าประเพณี ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือความจำเป็นต้องให้คำนิยามว่าสิ่งที่ถือได้ว่าเป็น “การแสวงประโยชน์” หรือไม่ เนื่องจากขณะนี้ขอบเขตสาระสำคัญของมาตรา 4 ได้รับการขยายให้ครอบคลุมขอบเขตดังกล่าวแล้ว สโตยานอวา เชื่อว่าหากการค้ามนุษย์ครอบคลุมอยู่ในมาตรา 4 มาตรานี้จะไม่เพียงแต่กล่าวถึง “การค้าทาส” เท่านั้นยังมีเรื่อง ภาระจำยอม และการบังคับใช้แรงงาน แต่ยักรวมถึง “การแสวงหาผลประโยชน์” อันเป็นเป้าหมายของการค้ามนุษย์ด้วย(Stoyanova,2012,p.173) ดังนั้นการให้คำจำกัดความการค้ามนุษย์ในแง่ของทาส หรือแรงงานบังคับเพียงอย่างเดียวจึงไม่จำเป็น แม้แต่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ก็ยังระบุว่าคำนิยามนี้ไม่จำเป็น

อย่างไรก็ตาม “การแสวงประโยชน์” ซึ่งเป็นเป้าหมายของการค้ามนุษย์จะต้องเชื่อมโยงกับการกระทำและวิธีการบางอย่าง แม้ว่าศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป อาจขยายขอบเขตสาระสำคัญของมาตรา 4 ให้ครอบคลุมถึง “การแสวงหาประโยชน์” การขยายนี้ไม่ครอบคลุม แต่เฉพาะการแสวงหาประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับการจัดการ การขนส่ง การขนย้าย และการจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับบุคคลโดยการบังคับหรือการหลอกลวงเท่านั้น แม้มีสมมติฐานที่ว่าการค้าประเพณีถูกกฎหมายสามารถลดการลักลอบค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศได้ แต่อย่างไรก็ตาม เราเชื่อว่าการทำให้การค้าประเพณีถูกกฎหมายอาจไม่ส่งผลเชิงบวกเช่นนั้น หรือในทางกลับกันอาจกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางอาญาในการค้ามนุษย์เพื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเพิ่มมากขึ้นก็ได้ มีรายงานจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปรายงานว่าผู้ค้ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะขับไล่เหยื่อไปยังประเทศที่มีการควบคุมและปฏิบัติการค้าประเพณีอย่างถูกกฎหมาย การค้าประเพณีเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปบางประเทศ ซึ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ค้ามนุษย์ที่ต้องการใช้สภาพแวดล้อมทางกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อของตน ยังพบว่าในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่การค้าประเพณีเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ผู้ต้องสงสัยสามารถแสวงหาประโยชน์จากเด็กและเหยื่อที่เป็นผู้ใหญ่ในธุรกิจขบด้วยกฎหมาย เช่น ช่าง ยานยนต์ และคลับทางเพศ โดยมักได้รับความช่วยเหลือจากผู้จัดการธุรกิจ เนื่องจากการค้าประเพณีของผู้เยาว์สามารถทำกำไรได้มาก ผู้พิพากษา Koskelo ที่ตัดสินคดีของ SM เน้นย้ำว่าต้องมีพัฒนาใหม่และที่สำคัญในขอบเขตของมาตรา 4 ของอนุสัญญาฯยังไม่มีวิเคราะหที่แท้จริง หรือการอธิบายที่เหมาะสม ในคำอธิบาย ความชัดเจน หรือความเปิดกว้าง ในคดี Rantsev แนวคิดเรื่อง “การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเพณีของผู้อื่น” และ “การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น” เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบ “วัตถุประสงค์” ของคำจำกัดความของ “การค้ามนุษย์” อย่างไรก็ตาม ในคดี SM ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

ก้าวไปไกลกว่านั้นและเน้นย้ำว่าทั้ง “การค้ามนุษย์” และ “การแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณี” อยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 4 (European Commission, Report COM(2018)

แม้ว่าการวินิจฉัยวางบรรทัดฐานเช่นนี้จะทำให้มาตรา 4 สามารถทำการวิเคราะห์โดยละเอียดมากขึ้นได้ แต่ก็ให้ผลลัพธ์เดียวกัน และเราเชื่อว่าแนวทางที่นำมาใช้ ในคดี SM ถูกต้องแล้วที่ “การบังคับค้าประเวณี” ถือเป็น “การค้ามนุษย์รูปแบบหนึ่งและตลอดไป” หากปัจจุบันการค้ามนุษย์อยู่ภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญา รูปแบบของการค้ามนุษย์ต่างๆก็จะตกอยู่ในบังคับภายใต้มาตรา 4 ของอนุสัญญาเช่นกัน นอกจากนี้ เราเห็นด้วยกับความเห็นที่เกิดขึ้นพร้อมกันของผู้พิพากษา Vilanova ในคดี SM ซึ่งระบุว่า “การแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณี” เป็นการได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่น ๆ อย่างผิดกฎหมายจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น ซึ่งควรสันนิษฐานว่าขัดกับมาตรา 4 ของอนุสัญญา ในขณะที่ “ข้อยกเว้นเพียงอย่างเดียว ควรเป็นการค้าประเวณีที่เพิ่มขึ้นโดยได้รับความยินยอมโดยเสรี ได้รับแจ้ง และแสดงออกอย่างชัดเจน ซึ่งไม่สามารถจัดว่าเป็นแรงงานบังคับได้ ดังนั้น การค้าประเวณีรูปแบบอื่น ๆ ทั้งหมดที่ไม่ได้รับความยินยอมจึงอยู่ภายใต้ขอบเขตของการบังคับใช้มาตรา 4 ที่ไม่สามารถยอมรับรูปแบบความยินยอมโดยปริยายได้ และไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่น การนั่งเฝ้าหรือขาดการต่อต้านจะต้องไม่ถือเป็นการยินยอมโดยปริยาย มิฉะนั้น หนทางก็จะเปิดกว้างสำหรับการล่วงละเมิดทุกรูปแบบ โดยไม่ได้กล่าวถึงความยากลำบากที่เป็นหลักฐานที่เหยื่อจะต้องเผชิญ”

3.สรุป

การตีความทางกฎหมายของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป การบังคับใช้แรงงานหรือแรงงานบังคับสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการค้ามนุษย์ หรือการบังคับค้าประเวณี สิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีในบริบทของสิทธิมนุษยชนคือปรากฏการณ์เหล่านี้อยู่ภายใต้การคุ้มครองของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือไม่ และอยู่ในลักษณะใด ศาลทำให้การใช้กฎหมายโดยวิวัฒนาการของอนุสัญญาในฐานะเครื่องมือที่มีชีวิตที่จะช่วยในการปราบปรามการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีภายใต้ขอบเขตของมาตรา 4 เริ่มจากคดี Rantsev ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป เริ่มพัฒนาหลักเกณฑ์ในการนำเหยื่อของการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณีให้มาอยู่ภายใต้การคุ้มครองของมาตรา 4 ของอนุสัญญา อย่างไรก็ตาม ในคดี SM ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ได้ก้าวไปอีกขั้นในการพิจารณาว่าเหยื่อของการบังคับค้าประเวณีตกอยู่ภายใต้การคุ้มครองของมาตรา 4 โดยไม่ต้องคำนึงว่าเป็นการค้ามนุษย์หรือไม่ นับเป็นก้าวที่ถูกต้องในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น มีผลทำให้การค้าประเวณีทุกรูปแบบโดยไม่ได้รับความยินยอมจะต้องถูกตีความทางกฎหมายให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของการบังคับใช้มาตรา 4 และไม่มีรูปแบบใดของการยินยอมโดยปริยายในเหตุผลของการแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้พัฒนา ด้านกระบวนการเชิงรุกสำหรับรัฐต่างๆ ว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้โดยสิ้นเชิงสำหรับรัฐที่จะไม่ถือว่าเป็นอาชญากร ถ้ามีการค้ามนุษย์และการบังคับค้าประเวณี และไม่ให้ความคุ้มครองที่เพียงพอแก่เหยื่อของอาชญากรรมเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

ลาวันย์ ถนัดศิลปะกุล. (2561). โครงการการศึกษาวิเคราะห์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ใน
มติกฎหมายของประเทศ ในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก, เหนือ – ใต้. วารสาร
กฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข ,4 (3), 387-400.

- เนตรนภา พุทธสุวรรณ. (2550). *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตรมหาวิทยาลัทธิธรรมศาสตร์ .
- Allain, J. (2010). Rantsev v. Cyprus and Russia: The European Court of Human Rights and Trafficking as Slavery. *Human Rights Law Review*, 10, 550.
- Belser, P. , Cock, M.D. & Mehran,F. (2005). *ILO Minimum Estimate of Forced Labour in the World*. Geneva: International Labour Office.
- Dzehtsiarou, K. (2018). What is Law for the European Court of Human Rights?. *Georgetown Journal of International Law*, 49, 89-99.
- European Commission. (2018). *Report COM(2018) 777*. Second report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2018) as required under Article 20 of Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims .
- Gross , A.J. & Thomas, C. (2017). The New Abolitionism, International Law, and the Memory of Slavery. *Law and History Review*, 35, 99- 101.
- Hartjen, O. (2021). Sexkopslagen in the States: An American Version of the Nordic Model to Address Sex Trafficking in the United States. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 54, 247.
- Judge, J. (2017). Modern Slavery, Unfree Labour and the Labour Market: The Social Dynamics of Legal Characterization. *Social and legal studies* ,27, 422 -450.
- Kane, G. (2021). Building a House upon Sand? Human Trafficking, Forced Labor, and Exploitation of Prostitution in S.M. v. Croatia, 7 ILaRC 77 .
- Kara, S. (2011). Designing More Effective Laws against Human Trafficking. *Northwestern Journal of International Human Rights* ,9 127-135.
- Kryiazi, T. (2015). Trafficking and Slavery. *International human rights law review*, 4, 38-50.
- Lee, S. & Persson,P. (2018). Human Trafficking and Regulation Prostitution. *American Economic Journal: Economic Policy*, 14, 87-105.
- Londras, F.D & Dzehstiarou,K. (2015). Managing Judicial Innovation in the European Court of Human Rights. *Human Rights Law Review*, 15, 523–547.
- Luyten,K. & Voronova,S. (2020). *Understanding the EU response to organised crime*. EPRS: European Parliamentary Research Service. Belgium. Retrieved from <https://coilink.org/20.500.12592/1kbpqd> on 25 Aug 2024. COI: 20.500.12592/1kbpqd.
- Madsen, F.G. (2016). The Historical Evolution of the International Cooperation against Transnational Organised Crime, In Hauck, P. & Peterke, S. (eds.), *International Law And transnational Organised Crime* . 6-15.
- Manjoo, R. (2014). Trafficking of Women: Norms, Realities, and Challenges. *Albany*

Government Law Review, 7,6-26.

Milano, V. (2017). The European Court of Human Rights' Case Law on Human Trafficking in Light of L.E. v. Greece: A Disturbing Setback. *Human Rights Law Review*, 17, 707 -710.

Payne, B.K. ,Oliver,W.M. & Nancy E. Marion,E.N. (2019). *Introduction to criminal justice : a balanced approach*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Pati, R. (2011). States' positive obligations with respect to human trafficking: The European Court of Human Rights breaks new ground in Rantsev v. Cyprus and Russia. *Boston University International Law Journal*, 29, 81-101.

Rassam, Y.A. (2005). International Law and Contemporary Forms of Slavery: An Economic and

Social Rights-Based Approach. *Penn State International Law Review*, 23(4), 809.

Rishi, S. (2021). Sexual Violence and Human Trafficking in India: Legislation, Enforcement, and Recommendations . *Loyola University Chicago International Law Review*, 17, 47-65.

Stoyanova, V. (2012). Dancing on the Borders of Article 4: Human Trafficking and the European Court of Human Rights in the Rantsev Case. 30 NQHR 173.

Turner, I. (2015). Human Rights, Positive Obligations, and Measures to Prevent Human Trafficking in the United Kingdom.*Journal of Human Trafficking* ,1 ,297-315.

Wessel, J. (2004). Relational Contract Theory and Treaty Interpretation: End-Game Treaties v. Dynamic Interpretation. *Annual Survey of American Law*, 60, 149-186.

ความเป็นมาของการแบ่งแยกกลุ่มในพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย

History of factional divisions in political parties in Thai democracy

นคร โศกเชือก¹

Nakhon Sok Chueak

บทคัดย่อ

การแบ่งแยกกลุ่มภายในพรรคการเมืองของไทยในปัจจุบัน มีวิวัฒนาการมาจากการแบ่งแยกฝ่ายในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองนับแต่อดีตก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 ที่แม้ว่าในปัจจุบันก็ยังมี การแบ่งแยกกลุ่มภายในพรรคการเมืองในระบอบการปกครองประชาธิปไตยของประเทศไทย ผ่านรูปแบบการปกครองใหม่ ผ่านรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และรูปแบบรูปแบบการเลือกตั้งใหม่ก็ตาม กลับก่อให้เกิดการแบ่งแยกฝ่ายภายในพรรคมากขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับโครงสร้างพรรคการเมืองที่อ่อนแอ ทำให้ระบบพรรคการเมืองยังคงมีการแบ่งแยกกลุ่ม โดยเฉพาะการขึ้นสู่อำนาจของฝ่ายอำนาจนิยมทหารในปีพ.ศ. 2550 จากฝ่ายที่เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ พื้นฟูการปกครองตนเองในรูปแบบแบบกลุ่มต่างๆ ขึ้น ซึ่งทำลายความเข้มแข็งของพรรคการเมืองลง เพื่อผลการเข้าสู่อำนาจรัฐ ที่ปรากฏผลการเลือกตั้งของไทยครั้งล่าสุด ความสำคัญของกลุ่มถูกทำให้มีความสำคัญมากขึ้น เพราะผู้นำรัฐบาลทหารของไทย และพันธมิตรต้องการที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อให้พรรคที่สนับสนุนทักษิณเสื่อมโทรมลง แต่สุดท้ายพรรคพลังประชารัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลทหารกลับประสบปัญหาการแบ่งแยกฝ่ายมากที่สุด และถอยหลังย้อนกลับสู่สภาพตามธรรมชาติเดิมของความเป็นกลุ่มที่ไม่มี ความแน่นอนในพรรคการเมือง

คำสำคัญ: การแบ่งแยกกลุ่ม, ประชาธิปไตย, พรรคการเมือง

¹นักวิชาการอิสระ; Independent academic ,Thailand

Corresponding author, e-mail: nakhonsokchueak@gmail.com, Tel. 099-6840769

Abstract

There is currently a separation of factions within Thai political parties. It has evolved from internal divisions in the history of politics and government since the past. Before the change of government in 1932, although at present there are divisions within political parties in Thailand's democracy, through a new form of government through the constitution and law and the format of the new election format. Instead, it caused more and more divisions within the party and, coupled with a weak political party structure, made the party system Politics still has divisions. Especially the rise to power of the military authoritarian party in 2007, the party that changed the constitution. Restoring the autonomy of various groups, destroying the strength of political parties, is the result of entering state power. The results of the latest Thai election appeared. The importance of the group was made more important. Because the leaders of the Thai military government and the allies wanted to make changes in order to weaken the pro-Thaksin party, but in the end the Palang Pracharat Party established by the military government also faced the greatest problem of division and reverted to the original natural state of being an uncertain group in a political party.

Keywords: Faction, Democracy ,Political parties

1.บทนำ

แม้ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นประชาธิปไตย ตั้งแต่ปีพ.ศ.2475 จนปัจจุบันนับได้เกือบ100ปี หากเป็นคนย่อมหาหรือสั้นอายุขัย แต่ในประวัติศาสตร์สังคม อาจเป็นเพียงระยะหัดเดินเท่านั้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมายังมีข้อถกเถียงในเรื่องรูปแบบประชาธิปไตย และการสะดุดล้มจากการรัฐประหารเป็นช่วงๆตลอดมาจนถึงปัจจุบันในหลุ่ดหลักทางเดินประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทยเหมือนที่มนตรี เจนวิทย์การ(2555,น.28) เห็นว่ามีขบวนการเคลื่อนไหวหรือปรากฏการณ์หลายอย่างที่เริ่มทำให้หลักการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยมของไทยอ่อนแอลง หรือถูกบ่อนทำลาย ไม่ว่าจะเป็นประสิทธิภาพของรัฐและของระบบราชการส่วนกลาง, ระบบความยุติธรรม, หลักนิติธรรม,และหลักความพร้อมรับผิด และเห็นว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกประชาธิปไตยอำนาจนิยมเป็นทางเดินใหม่ แต่จะเป็นรูปแบบใดยังเห็นไม่ชัด อย่างไรก็ตามแนวโน้มดังกล่าวในขณะเดียวกันก็กำลังถูกต่อต้านจากประชาธิปไตยรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแบบติดตามตรวจสอบ” (Monitory Democracy)โดยองค์กรภาคประชาชน และเครือข่ายสังคมดิจิทัล ซึ่งกำลังกลายเป็นสมรภูมิใหม่ในการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับกลุ่มที่ต้องการใช้อำนาจรัฐควบคุมการเคลื่อนไหวดังกล่าว

โดยทั่วไปพรรคการเมืองจะมีความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่เกิดจากการรวมกลุ่ม หรือคณะบุคคลที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันและมีผลประโยชน์พื้นฐานร่วมกันมารวมตัวกันเพื่อแสวงหาอำนาจในการปกครองประเทศ โดยพรรคการเมืองมีโครงสร้างเป็นองค์กรที่มีการจัดระบบในการควบคุม โดยมีคณะผู้บริหารพรรคและสมาชิกพรรคดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นพรรคการเมืองจึงมีบทบาท เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนและเป็นผู้ร่วม

สร้างและถ่ายทอดเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนไปสู่การสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของรัฐ(มะลิ ทิพย์ประจงและคณะ,2563,น.1-3)

การศึกษาเกี่ยวกับการเมืองไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่พรรคการเมืองและการเมืองระหว่างพรรค การพิจารณาพรรคการเมืองไทยเหมือนกับการดูล่องดำ (McCargo , 1997) ที่ภายนอกเปลือกเน้นเฉพาะความขัดแย้งระหว่างพรรคต่างๆเป็นเปลือกแข็งภายนอก แต่ที่ภายในประกอบด้วยกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ยังคงมีความเกี่ยวข้องในการเมืองไทย เห็นได้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการรัฐประหารและภายหลังการรัฐประหาร ทั้งสองครั้งหลังสุดในไทยที่กลุ่มต่างๆ แตกออกจากพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกัน จากนั้นจึงเข้าร่วมหรือก่อตั้งพรรคอื่นๆเพื่อประกอบเป็นรัฐบาลใหม่ เหตุใดพรรคการเมืองไทยถึงสามารถแบ่งแยกหรือหลอมรวมกันได้อย่างรวดเร็ว? ลักษณะพรรคการเมืองอาจไม่ใช่สถาบันการเมืองในแบบแนวคิด ทฤษฎีของประเทศทางตะวันตก

เมื่อระบอบประชาธิปไตยของไทยดำรงอยู่โดยอาศัยพรรคการเมือง ที่ภายในประกอบด้วยกลุ่มผลประโยชน์ภายในพรรค แม้ว่าพรรคการเมืองจะยังคงเป็นผู้มีบทบาทหลักในรัฐสภา แต่กลุ่มต่างๆก็เป็นส่วนประกอบสำคัญของพรรคการเมืองที่อาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงภายในพรรค การพิจารณาการแบ่งฝ่ายของพรรคการเมืองส่งผลต่อพรรคและการเมืองระบบรัฐสภาของไทย การพยายามที่จะตอบคำถามเหล่านี้อาจพิจารณาในทางประวัติศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจ การแบ่งแยกฝ่ายในประเทศไทยซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความไม่มั่นคงในการเมืองไทยของพรรคการเมือง

2.การแบ่งแยกในพรรคการเมืองไทย

เมื่อกล่าวถึงวิวัฒนาการของลัทธิแบ่งฝ่ายในพรรคการเมืองไทยที่สังคมไทยมักเรียกโดยใช้คำว่า “ฝ่าย” ซึ่งหมายถึงการรวมกลุ่มกันชั่วคราวของนักการเมืองและกลุ่มสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกของพรรค (Chambers, 2003) โดยฝ่ายต่างๆ จะมีบทบาทสำคัญในการเมืองไทย ในการอธิบายวิวัฒนาการและความคงอยู่ของพรรคการเมือง ในทางรัฐศาสตร์อาจเรียกว่าการศึกษาสถาบันนิยมเชิงประวัติศาสตร์ที่ช่วยอธิบายความคงอยู่ของสถาบันและการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แนวทางนี้ให้คำอธิบายว่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มีข้อจำกัดหรือโอกาสที่ส่งผลกระทบต่อความยืดหยุ่นหรือการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอย่างไร (Pierson, 2004) เริ่มต้นจากจุดกำเนิดของสถาบัน รูปแบบสถาบันเริ่มแรกที่ได้รับการเสริมกำลังตามลำดับเวลา ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างต่อเนื่องตามมาอย่างไรทางประวัติศาสตร์

นรนิติ เศรษฐบุตร (2534) เห็นว่าตามหลักการแล้วพรรคการเมืองจะต้องมีความเข้มแข็งและเป็นสถาบันหลักของระบอบประชาธิปไตย โดยต้องเน้นการพัฒนาพรรคให้มีลักษณะของภาวะผู้นำ มีคุณธรรม จริยธรรม จึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองและระบบพรรคที่มีความเป็นสถาบันที่ช่วยเหลือความต้องการของประชาชนได้ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นสถาบันหลักในการช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเมืองไว้ได้ ในขณะที่ระบบการเมืองกำลังมีการเปลี่ยนแปลง

2.1ความเป็นมาของสภาพกลุ่มก่อนการปกครอง พ.ศ.2475

จุดกำเนิดสำคัญที่ทำให้กลุ่มภายในพรรคการเมืองไทยเริ่มฝังตัวในระบบการเมืองไทยคือ เหตุการณ์ปฏิวัติเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขลงไปสู่ระบอบการปกครองใหม่ ที่ทำให้พรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองใหม่แต่นำเสียดายที่ประชาธิปไตยใหม่ไม่ปะติดปะต่อและไม่สม่ำเสมอ ดังที่Lupu และ Stokes (2007) ได้กล่าวไว้ว่าเกิดการหยุดชะงักแล้วซ้ำอีกในระบอบประชาธิปไตยและสะสมมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ประเทศไทยเริ่มต้นเคลื่อนไหวที่เพิ่มขึ้นไปสู่สังคมพหุนิยม แต่นับถึงปัจจุบันระบอบประชาธิปไตยของไทยถูกคั่นด้วยการรัฐประหารที่สำเร็จถึง13ครั้งหรือเฉลี่ย 7 ปีต่อครั้ง และมีระบอบการปกครองที่ทหารครอบงำผ่านรัฐธรรมนูญ

ชัดเจนถึง 10 ฉบับจากจำนวนรัฐธรรมนูญ 20 ฉบับ การต่อต้านทางการเมืองที่มากขึ้นจากชนชั้นสูงของไทย สิ่งเหล่านี้ส่งผลชัดเจนเกิดการหยุดชะงัก และส่งผลต่อกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง พรรคการเมืองในฐานะนักแสดงที่เป็นทางการเริ่มอ่อนแอลง ในขณะที่กลุ่มที่ไร้ศรัทธาในฐานะกลุ่มนอกระบบ และการแบ่งแยกฝ่ายก็เริ่มแพร่หลายและมีความสำคัญมากขึ้นจวบจนปัจจุบัน การพัฒนากลุ่มต่างๆ ก่อนที่จะมีโครงสร้างพรรคการเมืองแบบรวมศูนย์ใดๆ ทำให้ความภักดีของฝ่ายต่างๆ มีความสำคัญมากกว่าความภักดีของพรรคการเมืองสำหรับนักการเมือง (Magone , 1995,p. 92- 99)

พรรคการเมืองหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มีการจัดลำดับการพัฒนาของกลุ่มต่างๆ ของไทย เนื่องจากกลุ่มต่างๆ เองและเครือข่ายผู้รวบรวมคะแนนเสียงที่ดำเนินการเคียงข้างกันได้รับการพัฒนาก่อนพรรคการเมืองตามกฎหมายของไทย ด้วยเหตุนี้ “สโมสร” หรือ “กลุ่ม” หรือ “ฝ่าย” ของรัฐสภาจึงดำรงอยู่อย่างไม่เป็นทางการก่อนรุ่งอรุณของการเมืองไทย และก่อนที่จะมีกฎหมายของพรรคการเมือง และการเลือกตั้ง ในช่วงปีแรกๆ แม้ว่าจะมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2476, 2480 และ 2481 ก็ตาม พรรคการเมือง (นอกเหนือจาก “คณะราษฎร” ที่ปกครองในขณะนั้น) ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้น ผู้สมัครและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องทำงานอิสระ อย่างไรก็ตามมีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการของนักการเมือง กลุ่มในรัฐสภาเกิดขึ้นตามธรรมชาติ กลุ่มเหล่านี้เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ร่ำรวยหรือมีเสน่ห์ มีอิทธิพล โดยอาจเป็นผู้จัดหาเงินทุนให้ผู้สมัครที่ได้รับเลือกและทำหน้าที่เป็นกลุ่มเพื่อสนับสนุนหรือปฏิเสธมาตรการบางอย่างของรัฐบาลเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง กลุ่มนอกพรรคการเมืองเหล่านี้มีอิทธิพลสูงมากสามารถเอาชนะรัฐบาลที่อยู่ในขณะนั้นของนายกรัฐมนตรีพระยาพหลพลพยุหเสนาได้จากเหตุการณ์ปีตรัฐสภา ในปีพ.ศ. 2477 หรือตัวอย่างในพ.ศ. 2481 ภายใต้ผู้สืบทอดอำนาจหลวงพิบูลสงครามที่ทำให้ฝ่ายกษัตริย์สูญเสียอำนาจไปมาก ส่วนฝ่ายพลเรือนและกองทัพเรือยังคงอยู่ได้บังคับบัญชาของกองทัพ สู่ปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ปรีดี พนมยงค์สามารถวางแผนให้จอมพลป. พิบูลสงครามพ่ายแพ้ในรัฐสภาได้โดยการจกกลุ่มรัฐสภาต่อต้านเขา แต่ความนิยมที่ลดลงของป. พิบูลสงคราม และกลุ่มทหารของเขาทำให้กลุ่มพลเรือนและกลุ่มกษัตริย์นิยมกลับมาผูกขาดอำนาจอีกครั้ง โดยผ่านรัฐบาลควง อภัยวงศ์ , ทวี บุณยเกตุ และ เสณี ปราโมช ที่ดำรงตำแหน่งนายกฯ อย่างต่อเนื่อง (Rathamarit , 1984, p. 71-72)

หลังการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2489 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งในที่สุดก็อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ พรรคแรกๆ ที่ก่อตั้งคือพรรคประชาธิปัตย์ ที่ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2489 ในตอนแรกมีผู้นำฝ่ายสำคัญสี่ฝ่าย ได้แก่ควง อภัยวงศ์ (หัวหน้าพรรค) เสณี ปราโมช (รองหัวหน้าพรรค) คึกฤทธิ์ ปราโมช (เลขาธิการพรรค) และเลียง ไชยกาล (ซึ่งไม่นานก็แยกตัวไปตั้งพรรคใหม่) ขณะที่นายกฯ ปรีดี พนมยงค์ (พ.ศ. 2489) ได้จัดตั้งแนวร่วมที่ประกอบด้วยพรรคสี่พรรค ได้แก่ แนวร่วมรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายกองทัพเรือที่สนับสนุนปรีดี พรรคสหกรณ์ซึ่งเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่สนับสนุนปรีดี พรรคอิสระซึ่งเป็นกลุ่มสนับสนุนปรีดีขนาดเล็ก และพรรคคอมมิวนิสต์เล็กๆ ที่ปรากฏตัวในช่วงเวลาสั้นๆ กลุ่มต่างๆ จึงมีความชอบธรรมและ จัดตั้งอย่างเปิดเผยมากขึ้น สามารถวางแผนร่วมกันในการณรงค์หาเสียงและการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่พรรคไม่ได้ถูกห้ามอีกต่อไป (Rathamarit , 1984,p. 77)

ต่อจากรัฐบาลปรีดี คือรัฐบาลพลเรือตรี หลวงถวัลย์ธำรงนาวาสวัสดิ์ ผู้สืบทอดตำแหน่งปกครองจนถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490ก็ถูกกองทัพก่อรัฐประหารอีกครั้ง ภายในเดือนเมษายน พ.ศ. 2491 หลวงพิบูลสงคราม กลับเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งโดยได้รับการสนับสนุนจาก4 กลุ่มหลักคือพลเอก ผิน ชุณหะวัณ กลุ่มในรัฐสภาของกลุ่มทหาร ผู้นิยมราชวงศ์ และผู้สนับสนุนการทหาร โดยพรรคร่วมรัฐบาลเดิมกลับเลือกกลับให้การสนับสนุนหลวงพิบูลสงคราม โดยแลกกับตำแหน่งรัฐมนตรีและความช่วยเหลือทางการเงิน ต่อมาเนื่องจากกลัการรัฐประหารของปรีดีที่ทะเลาะวิวาทกับพวกกษัตริย์นิยม และกลุ่มรัฐสภาในพรรคสหชีพ

เรียกร้องที่นั่งในคณะรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่อง ผู้นำทหารจึงทำการรัฐประหารตนเอง ยุบรัฐสภา และสั่งห้ามมีพรรคการเมืองอีก (Wilson, 1962,p. 230–240)

ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ. 2498 กองทัพผูกขาดอำนาจ ส.ส.มีเสียงได้แต่ในรัฐสภาเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นอิสระ กลุ่มรัฐประหารต้องการรับประกันได้ว่าคู่แข่งที่มีศักยภาพจะไม่คุกคามตำแหน่งอำนาจของตนอีกต่อไปโดยการห้ามพรรคการเมือง หรือผู้แทนที่ได้รับเลือกไม่ได้รับอนุญาตให้พบกันเป็นกลุ่มใหญ่ด้วยซ้ำ กลุ่มที่ทรงอำนาจเป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองในยุคนี้คือ นายกฯ หลวงพิบูลสงคราม , พันตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ (ซึ่งเป็นพันธมิตรกับพลเอก ผิน ชุณหะวัณ) และ ผู้บัญชาการทหารบกพลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยกลุ่มเผ่า-ผิน ถูกเรียกว่า “กลุ่มชอยราชครู” ในขณะที่กลุ่มสฤษดิ์ ถูกเรียกว่า “กลุ่มสี่เสาเทเวศน์” แม้ว่าในช่วงกลางทศวรรษ 1950 จะมีการวิพากษ์วิจารณ์จากสาธารณชนมากมายเกี่ยวกับการไม่มีประชาธิปไตยของประเทศไทยและการที่ทหารครอบงำประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่ต่อมาหลวงพิบูลสงครามได้ประกาศพระราชบัญญัติพรรคการเมืองครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 แต่กลับเพื่อเสริมสร้างความนิยมและฐานอำนาจของตนเองในการที่จะปะทะกับเผ่า และสฤษดิ์ กฎหมายใหม่กำหนดอนุญาตให้มีลงทะเบียนตั้งพรรคการเมืองมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างน้อย 10 คนหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 500 คน (Rathamarit , 1984,p. 81–82)

จากในประวัติศาสตร์การเมืองไทยจึงเป็นไปตามที่ฮันติงตันเสนอว่า หลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารของรัฐทุกครั้ง จะมีการแทรกแซงทางการเมืองเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มนายทุนรายใหญ่ หรือคณะทหาร ทำให้ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยและพรรคการเมืองเกิดความอ่อนแอ ส่งผลให้นักการเมืองหรือพรรคการเมืองขาด “ความเป็นสถาบันทางการเมือง” ขาดการยอมรับจากประชาชน ส่งผลให้พรรคการเมืองถูกมองว่าเป็นที่สนับสนุนพวกมีอิทธิพลหรือเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่ม(Huntington, 1963)จะเห็นว่าตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2476 แต่จนกระทั่งปี พ.ศ. 2489 (และอีกครั้งในปี พ.ศ. 2498) พรรคการเมืองไทยได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้แข่งขันในเวทีรัฐสภาได้ การมีอยู่ของกลุ่มก่อนพรรคการเมืองมีบทบาทช่วยให้พวกเขากลายเป็นผู้เล่นที่มีบทบาททางการเมือง ซึ่งพรรคการเมืองต่างๆ จะต้องพึ่งพาเงินทุนและ ความต้องการในการลงคะแนนเสียง วัฒนธรรมนี้มีแนวโน้มที่จะช่วยสร้างและทำซ้ำการแบ่งแยกกลุ่มในพรรคการเมืองไทย

2.2การแบ่งแยกกลุ่มในภูมิภาคของไทย

ในประเทศไทยทุกวันนี้ถือนิยามยาวนานของลัทธิเผด็จการที่ยึดมั่นได้ส่งผลกระทบต่อลักษณะของแบ่งแยกกลุ่ม ก่อนปีพ.ศ. 2475ที่มีระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งไม่มีพื้นที่สำหรับการเมืองของพรรคก่อให้เกิดผลสองประการ ประการแรกเกิดแนวคิดท้องถิ่นนิยมเป็นปรากฏการณ์ที่ฝังรากลึกมายาวนานตั้งแต่กษัตริย์ท้องถิ่นทรงใช้อิทธิพลของตนในอาณาเขตของภูมิภาค ได้แก่ล้านนา แพร่ น่าน ลำปาง โดยก่อนปี พ.ศ. 2475 สถาบันพระมหากษัตริย์และกองทัพได้แบ่งปันอำนาจร่วมกันในการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองที่ไม่สมมาตร โดยฝ่ายหลังเป็นหุ้นส่วนที่อาวุโสน้อยกว่า (Chambers and Waitoolkiat , 2016: 426) แต่ถึงกระนั้นกองทัพก็มีบทบาทสำคัญในการรับประกันอิทธิพลอันท่วมท้นของพระมหากษัตริย์ทั่วประเทศ หลังจากสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปีพ.ศ. 2475 ทหารก็ได้ครอบงำประเทศอีกครั้ง (พ.ศ. 2475–2487; พ.ศ. 2493–2500) และอีกครั้งด้วยระบอบกษัตริย์ (พ.ศ. 2490–2494; พ.ศ. 2500–2516; พ.ศ. 2519–2531; 2534–2535; 2549–2551; 2557 –2563) อำนาจทางการเมืองมหาศาลจากสถาบันพระมหากษัตริย์และกองทัพดังกล่าวได้ทอดเงาทอดยาวไปทั่วประเทศไทย ทำให้สถาบันประชาธิปไตยก่อตัวได้ช้า ในหลายกรณีกลุ่มภายในพรรคและบางพรรคเองก็เป็นเพียงการก่อตั้งจากกลุ่มทหารในอดีต (เช่นพรรคชาติไทย) พรรค

เหล่านี้แม้จะนำโดยผู้ประกอบการในกรุงเทพฯ ในตอนแรกแต่กลับถูกรอบงำโดยนักธุรกิจต่างจังหวัด การดำเนินงานของพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับทุนและเครือข่ายการลงคะแนนเสียงของกลุ่มท้องถิ่นของภูมิภาค (McCargo , 1997)

ในขณะที่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะสี่จังหวัดชายแดนใต้(จังหวัดสตูล นราธิวาส ยะลา และปัตตานี) ลัทธิแบ่งแยกดินแดนรูปแบบหนึ่งได้พัฒนาขึ้น กล่าวคือชาวมลายู-มุสลิมที่แสวงหาอิสรภาพมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาฝ่ายวาทะห์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่สร้างขึ้นตามลักษณะทางชาติพันธุ์ ศาสนา และภาษาของชาวไทยมุสลิมมาเลย์ภาคใต้ ผู้นำของวาทะห์มีความเกี่ยวข้องกับอดีตผู้ก่อความไม่สงบ แต่เมื่อเวลาผ่านไปฝ่ายต่างๆ ก็เปลี่ยนจากการการสังกัดพรรคกิจสังคม(SAP) พรรคประชาธิปัตย์ และสุดท้ายเป็นพรรคไทยรักไทย (Utarasint ,2005)

มรดกทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการก่อตั้งแบ่งแยกฝ่ายในประเทศไทย จากอิทธิพลประเพณีอันลึกซึ้งของลัทธิภูมิภาคนิยม ลัทธิเผด็จการ ลัทธิส่วนบุคคล และ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และลูกค้ำในคติพุทธศาสนาเช่นบุญคุณ โดยมีชนชั้นสูงทางธุรกิจในเมืองหรือในชนบท ข้าราชการทหารหรือพลเรือนที่เกษียณอายุแล้ว อดีตกบฏ หรือผู้นำชาติพันธุ์เป็นผู้นำ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เข้าร่วมกัน

ปัจจัยสนับสนุนการคงอยู่ ความต้องการเพิ่มผลตอบแทนและปัจจัยภายนอกที่เป็นลบได้ช่วยรักษาการแบ่งแยกฝ่าย เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง ขณะที่นักการเมืองจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายต่างๆ ความช่วยเหลือดังกล่าวมีความสำคัญ เนื่องจากกลุ่มต่างๆ มีแนวโน้มที่จะควบคุมเครือข่ายการลงคะแนนเสียงในท้องถิ่น ในเวลาเดียวกัน หากนักการเมืองต้องการโอกาสในการได้รับตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญ หากพรรคการเมืองต้องการให้ผู้สมัครได้รับเลือกหรือมีที่นั่งในสภาจำนวนมาก กลุ่มต่างๆ ก็สามารถรับประกันเรื่องนี้ได้มากที่สุด เนื่องจากมีอิทธิพลยาวนานในระดับท้องถิ่นในช่วงเวลาการเลือกตั้ง เมื่อนักการเมืองเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ต้นทุนของการไม่อยู่ในกลุ่มก็เพิ่มขึ้น ความต้องการในการเลือกตั้งของนักการเมืองและพรรคการเมืองกับการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งของกลุ่มต่างๆทำให้การแบ่งฝ่ายมีแนวโน้มที่จะแพร่พันธุ์ตัวเองเมื่อเวลาผ่านไป ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522ถึงพ.ศ. 2544แนวโน้มที่พรรคการเมืองจำนวนมากขึ้นแข่งขันกันในการเลือกตั้ง และมีจำนวนกลุ่มภายในพรรคเพิ่มขึ้นตามลำดับ (Chambers, 2008) ความจำเป็นต้องพึ่งพา ก่อกำเนิดแบ่งแยกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง การแบ่งแยกฝ่ายดังกล่าวยังคงผลิตตัวเองในระดับที่แตกต่างกันในการเลือกตั้งจนกระทั่งการเลือกตั้งครั้งล่าสุดปี 2563 การคงอยู่ของการแบ่งแยกฝ่ายและการแบ่งแยกฝ่ายได้สร้างผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นสำหรับนักการเมืองที่เข้าร่วมในกลุ่มต่างๆ ขณะเดียวกันผลตอบแทนที่ลดลงสำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มเหล่านั้น สถานการณ์กลับเลวร้ายลงเนื่องจากการรัฐประหารที่ยืดเยื้อ ซึ่งขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตยทำให้การพัฒนาอ่อนแอลง ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดแนวโน้มที่จะเชื่อมโยงพรรคการเมืองอย่างหลวมๆ ฝ่ายดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีการกระจายอำนาจในองค์กร ผู้นำพรรคภายในพรรคที่มีการกระจายอำนาจต้องอาศัยกลุ่มต่างๆ ซึ่งช่วยเพิ่มอิทธิพลของกลุ่มต่างๆอีกครั้ง

3.กฎหมายพรรคการเมืองทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ

วิวัฒนาการของกฎหมายจะเป็นสิ่งที่จำกัดหรือบังคับให้มีพฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์อย่างเป็นทางการที่ส่งผลกระทบต่อฝ่าย เช่นการมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง กฎหมายการเลือกตั้ง กฎหมายดังกล่าวอาจมีความสำคัญในการส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ แต่การเปลี่ยนแปลงกฎหมายเมื่อเวลาผ่านไปหรือการหยุดชะงักในระบบประชาธิปไตยอาจทำให้ประสิทธิภาพลดลงได้ กฎหมายไทยมีส่วนสนับสนุน การแพร่หลายของการแบ่งแยกฝ่ายภายในพรรคมานานแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่กฎหมายไทยมีความไม่ต่อเนื่องอย่าง แท้จริงแล้วระบบประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง

ของไทยที่ใช้รัฐธรรมนูญถึง 20 ฉบับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน ทำให้พรรคการเมืองผิวดำอย่างซ้ำๆ และค่อยเติบโต เป็นผลให้กฎหมายใด ๆ ที่ควบคุมพรรคและฝ่ายต่างๆ ไม่หยิ่งรากลึก ลักษณะของกฎหมายที่ขัดจังหวะนี้จากการถูกยกเลิกเป็นช่วงๆ มีผลต่อการเลือกตั้งและพรรคการเมือง ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ เมื่อมีการใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งของไทย กฎหมายพรรคการเมืองไม่ได้ช่วยจำกัดกลุ่มต่างๆ ภายใต้อำนาจพรรคมากนัก กฎเกณฑ์ที่ควบคุมพรรคการเมืองไทยมีต้นกำเนิดมาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 และก้าวหน้าผ่านรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498, 2511, 2517, 2524, 2541, 2550 และ 2561 ที่มีช่องโหว่ทางกฎหมายที่ส่งเสริมการแบ่งแยกฝ่ายมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ เช่นระบบการเลือกตั้ง การเงินของพรรค วินัยของพรรค และความสามารถในการเปลี่ยนพรรค มีเพียงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เท่านั้นที่มีความพยายามที่จะควบคุมการแบ่งแยกฝ่ายเพราะต้องการให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็ง (Chambers, 2008,p. 315)

ในแง่ของระบบการเลือกตั้ง การเลือกตั้งแบบหลายเขตถูกนำมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการทำให้เป็นประชาธิปไตย ในยุคแรกของประเทศเช่นเดียวกับญี่ปุ่น เดิมประเทศไทย บัตรลงคะแนนของไทยอนุญาตให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครได้ถึงสามคนในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตรวมเบอร์ และมีการปฏิรูปหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่มีระบบเขตเดียวเบอร์เดียว และระบบสัดส่วนมาประสม เพื่อลดอำนาจของกลุ่มที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่น ระบบแข่งขันที่ดุเดือด แต่การแข่งขันภายในพรรคกลับบังคับให้ผู้สมัครต้องผูกพันตนเองกับกลุ่มพรรคการเมืองเพื่อที่จะสามารถสร้างเงินทุนหาเสียงที่จำเป็นเพื่อชนะการเลือกตั้ง ที่ต้องต่อสู้กับผู้สมัครจากภายในและภายนอกพรรคการเมืองของตนเอง ตั้งแต่ปี 2544 ถึง 2549 และอีกครั้งระหว่างปี 2550 ถึง 2557 มีการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบผสมที่มีคะแนนเสียงข้างมากบวกกับระบบสัดส่วน แต่ละปัจจัยเหล่านี้ลดอิทธิพลของฝ่ายต่างๆ ขณะเดียวกันก็เพิ่มอำนาจของฝ่ายต่างๆ ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบผสมในประเทศไทย กลุ่มต่างๆ จึงอ่อนแอกว่าแต่ก่อน แม้ว่าจะยังคงอยู่ต่อไปก็ตาม สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือสำหรับการเลือกตั้งปี 2550 ประเทศไทยได้ใช้ระบบการเลือกตั้งที่ผสมผสานเข้ากับสัดส่วนอีกครั้งในเขตภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ระบบนี้ช่วยฟื้นคืนอิทธิพลฝ่ายต่างๆ ในประเทศไทย ประเด็นสำคัญคือตลอดประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของไทยยังไม่มีวิธีการเลือกตั้งที่สอดคล้องกันเป็นที่ยอมรับ (Siripan ,2015) ความเป็นพลาสติกของสถาบันการเลือกตั้งดังกล่าวได้ป้องกันไม่ให้กลุ่มต่างๆ ถูกครอบงำโดยพรรคเจ้าภาพ

ก่อนปี 2540 กฎหมายแทบไม่มีผลอะไรในการควบคุมอิทธิพลของกลุ่มต่างๆ ในการจัดหาเงินทุนของพรรค ผู้สมัครที่ร่ำรวยน้อยต้องการความช่วยเหลือทางการเงินในการหาเสียง ในขณะที่นักการเมืองที่ร่ำรวยมากหรือไม่ใช่นักการเมืองแต่สามารถสร้างกลุ่มผู้ติดตามในรัฐสภาได้โดยการจัดหาเงินทุนในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร โดยทั่วไปฝ่ายต่าง ๆ มีการกระจายอำนาจ ในแง่ของการเงินของพรรค นอกจากนี้เมื่อระบบพรรคพัฒนามากขึ้น ขนาดพรรคและการเงินของพรรคก็เชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก แต่เพราะพรรคการเมืองไทยเกือบทั้งหมดมีอายุสั้น สำหรับพรรคเล็ก(ในแง่ของจำนวนสมาชิกที่นั่งในรัฐสภา) ผู้นำพรรคสามารถออกเงินทุนให้กับพรรคทั้งหมดและครอบงำพรรคได้อย่างสมบูรณ์ แต่เนื่องจากพรรคมีขนาดเล็ก พรรคดังกล่าวจึงแทบจะไม่สามารถกลายเป็นผู้มีบทบาทในรัฐสภาที่มีอำนาจได้ ในขณะเดียวกันพรรคขนาดใหญ่ก็จำเป็นต้องใช้เงินมากขึ้น เนื่องจากนักการเมืองเพียงไม่กี่คนมีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดหาเงินทุนให้กับพรรคที่มีอำนาจเหนือกว่าในรัฐสภา พวกเขาจึงหันไปขอความช่วยเหลือจากกลุ่มภายในพรรค เกิดการรวมกลุ่มของนักการเมืองในระดับภูมิภาคและเครือข่ายสนับสนุน (Chambers, 2003) เนื่องจากลักษณะการกระจายอำนาจของพรรคใหญ่บางพรรคก่อนปี 2540 ทำให้พวกเขาต้องพึ่งพาฝ่ายต่างๆ ในการจัดหาเงินทุนให้กับพรรคมานานแล้ว การกระทำของพรรคการเมืองในปี 2541 และ 2550 จึงช่วยผ่อนปรนการพึ่งพาอาศัยกัน

บางส่วนได้ จากนั้นไปผู้สมัครต้องเตรียมและเปิดเผยบัญชีรายจ่ายผ่านพรรคการเมือง การกระทำดังกล่าวยังต่อต้านการใช้การซื้อเสียง ควบคุมการฮั้วอย่างชัดเจน แต่ระบบหาเสียงที่มักถูกควบคุมโดยกลุ่มภูมิภาคและเจ้าพ่อท้องถิ่น นอกจากนี้มีการการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2541 เปลี่ยนระบบการนับคะแนนแบบรวมศูนย์ ถือเป็นความพยายามอย่างมีมากในการลดการซื้อเสียงและความผิดปกติอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น ซึ่งกลุ่มต่างๆ สามารถทำได้มากที่สุดเพียงควบคุมระหว่างกาเลือกตั้งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หลังจากปีพ.ศ. 2550 มีการแก้ไขพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 โดยให้พรรคการเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนประจำปีจะต้องได้รับคะแนนเสียงอย่างน้อยร้อยละ 0.5 ในการเลือกตั้งครั้งก่อน พระราชบัญญัติยังได้เปลี่ยนสูตรอีกครั้ง โดยเน้นไปที่จำนวนนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมากกว่าการเป็นสมาชิกหรือสาขา สูตรใหม่ให้น้ำหนักการจัดสรรทางการเงิน จากจำนวน ส.ส.ของพรรคมากกว่าจำนวนสมาชิกพรรคทั้งหมดและจำนวนสาขาของพรรค นอกจากนี้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ยังได้กำหนดไว้เป็นครั้งแรกว่าพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งจะไม่ได้รับอนุญาตเกินร้อยละ 50 ของการจัดสรรทั้งหมดที่ได้รับในแต่ละปี (พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 75) การเปลี่ยนแปลงสูตร กลับช่วยเพิ่มอำนาจของพรรคใหญ่ที่มีส.ส.มากขึ้น แทนที่พรรคเล็กที่มี ส.ส. น้อยกว่า สูตรนี้ยังใช้เพื่อลดจำนวนสาขาของพรรคในประเทศไทยและเพิ่มอำนาจของนักการเมืองระดับภูมิภาคเหนือสาขาต่างๆ สาขาพรรคมีความเชื่อมโยงกับอำนาจพรรคในทางทฤษฎี ดังนั้นจึงเป็นเพิ่มอิทธิพลของนักการเมืองระดับภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงในปี 2544 และ 2550 จึงช่วยฟื้นฟูพลังอำนาจของกลุ่มต่างๆ และการกระจายอำนาจทางการเงินของพรรคในประเทศไทย (Waitookiat and Chambers, 2015: 626)

4. สรุป

ความคงอยู่ของกลุ่มภายในพรรคและการแบ่งแยกฝ่ายในประเทศไทยนั้น มาจากวิถีทางประวัติศาสตร์ของทางประวัติศาสตร์จากกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มอิทธิพลเดิม ผ่านรูปแบบการปกครองใหม่ ผ่านรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รูปแบบการเลือกตั้ง ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งแยกฝ่ายภายในพรรคมากขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับโครงสร้างพรรคการเมืองที่อ่อนแอ ทำให้ระบบพรรค แบ่งแยกกลุ่มมีอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน ทำให้กลุ่มภายในพรรคเป็นส่วนสำคัญของระบบพรรคไทย ซึ่งบางครั้งก็สร้างรัฐบาลใหม่และบางครั้งทำลายรัฐบาล รวมถึงบ่อนทำลายเสถียรภาพทางการเมืองของพรรค กฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้งไม่มีผลเท่าที่ควร ภายหลังจากการนำรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาใช้เป็นครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2544 ดูเหมือนว่ากฎหมายใหม่ก็ประสบความสำเร็จในการรักษากลุ่มต่างๆ ให้มั่นคงมากขึ้นภายใต้การควบคุมของผู้นำพรรคและลดโอกาสที่ ส.ส. จะเปลี่ยนพรรค

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2550 ฝ่ายอำนาจนิยมทหารได้เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ฟื้นฟูการปกครองตนเองแบบกลุ่มต่างๆ ขึ้น ทำลายความเข้มแข็งของพรรคการเมือง ดังนั้นพ.ศ. 2551-2557 จึงเป็นช่วงเวลาแห่งความแตกแยกของพรรคและอำนาจนิยมของฝ่ายทหารที่เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน กฎหมายที่บังคับใช้โดยฝ่ายกองทัพปี 2560 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่การเลือกตั้งปี 2562 กลับช่วยให้แบ่งแยกกลุ่มยังคงมีอยู่ต่อไป การเลือกตั้งของไทยในเดือนกรกฎาคม 2562 ผู้นำพรรคการเมืองยังคงไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของส.ส. ตามรัฐธรรมนูญได้ และกลุ่ม ส.ส. ก็สามารถโยกย้ายจากพรรคหนึ่งไปยังอีกพรรคหนึ่งได้อย่างง่ายดาย ความสำคัญของกลุ่มถูกทำให้มีความสำคัญมากขึ้นปี 2562 การเมืองไทยแบบแบ่งฝ่ายถูกหวนคืนกลับมาเพราะผู้นำรัฐบาลทหารของไทยหลังปี 2557 และพันธมิตรชนชั้นสูงของไทยต้องการที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อทำให้พรรคที่สนับสนุนทักษิณเสื่อมโทรมลง เพื่อที่ช่วยให้พวกเขาควบคุมกลุ่มภายในพรรคได้ สุดท้ายแม้ทำให้เพื่อให้ พรรคสนับสนุนทักษิณอ่อนแอลง ท้ายที่สุดพรรคพลังประชารัฐที่จัดตั้งขึ้นโดย

รัฐบาลทหาร ในปี 2562-2563 ก็ประสบปัญหาการแบ่งแยกฝ่ายมากที่สุด และถอยหลังย้อนกลับสู่สภาพตามธรรมชาติเดิมของความเป็นกลุ่มที่ไม่มีความแน่นอนในพรรคการเมือง ที่สังคมไทยยังคงต้องใช้เวลาอีกนานในการแสวงหารูปแบบระบบพรรคการเมืองที่เหมาะสมได้

เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ เศรษฐบุตร. (2534). พรรคการเมืองกับการพัฒนาทางการเมืองไทย ใน *เอกสารการสอนชุด วิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี :สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มะลิ ทิพย์ประจงและคณะ. (2563). พรรคการเมืองกับระบอบประชาธิปไตย .*วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 3 (1), 1-13.
- มนตรี เจนวิทย์การ . (2555). ระบอบประชาธิปไตยไทยจะ何去何 : อนาคตประชาธิปไตยเสรีนิยมท่ามกลางกระแสครอบงำของอำนาจนิยม. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 10 (1), 28-42.
- Chambers, P. (2003). *Factions, parties, coalition change, and cabinet durability in Thailand: 1979– 2001*. (PhD Dissertation). DeKalb: Northern Illinois University Press.
- Chambers, P. (2008). Parties, factions, and the durability of cabinets, coalitions, and parliaments in Thailand: 1979–2001. *Party Politics*, 14 (3), 299–323.
- Chambers, P. & Waitookiat, N. (2016). The resilience of monarchized military in Thailand. *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 425–444. Retrieved from <https://journalofcontemporaryasia.word press.com/2016/03/23/monarchised-military-in-thailand/>.
- Huntington, S.P. (1 9 6 3). *Political Order in Changing Societies*. Conn: Yale University Press.
- Lupu, N. & Stokes, S. (2007). *Political identities in Argentina’s interrupted democracy*. Paper prepared for the conference on Elections and Political Identities in New Democracies April 27–29, pp. 23–24. New Haven: Yale University.
- Magone, J. (1995.) Party factionalism in new small Southern European democracies: some comparative findings from the Portuguese and Greek experiences. *Journal of Democratization (special issue on Party Factionalism and Democratization)*, 2(1), 90–101.
- McCargo, D. (1997). Thailand’s political parties: real, authentic and actual. In: Hewison K (ed.), *Political Change in Thailand: Democracy and Participation* (663–680). London/New York: Routledge.
- Rathamart, N. (1984). Military Governments in Thailand: their policies toward political parties, 1977–83. Doctoral Dissertation, University of Pittsburgh, USA.
- Pierson, P. (2004). *Politics in Time*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Siripan, N.S. (2015). Politics of electoral reform in Thailand. (Dissertation) Kyoto :Kyoto University Retrieved from <https://repository.kulib.kyoto-u.ac.jp/dspace/bitstream/2433/198957/2/dtiir00018.pdf>

- Utarasint, D. (2005). *Wadah: the Muslim faction in Thai political party*. Paper presented at the Ninth International Conference on Thai Studies, 3–6 April, DeKalb: Northern Illinois University.
- Waitookiat, N. & Chambers, P. (2015). Political party finance in Thailand today: evolution, reform, and control. *Critical Asian Studies*, 47(4) ,611–640. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14672715.2015.1091211>.
- Wilson, D.A. (1962). *Politics in Thailand*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

ความพยายามในการเปลี่ยน (ไม่)ผ่านประชาธิปไตยในไทย

Efforts at democratic (non)transition in Thailand

สมปอง แก้วปานกัน¹

Sompong Kaewpankan

บทคัดย่อ

ความพยายามในการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยไทย ที่เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการยึดอำนาจรัฐบาล โดยฝ่ายทหารสนับสนุนในปีพ.ศ.2549 ด้วยกลยุทธ์เขียนรัฐธรรมนูญใหม่ และฝ่ายตุลาการที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ พร้อมการใช้วิธีการยุบพรรคการเมือง ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางการเมืองของไทยมากนัก ตรงกันข้ามกลับปรับลดอำนาจประชาชนในระบอบประชาธิปไตยลง จนฝ่ายอำนาจนิยมต้องดำเนินการซ้ำอีกครั้งด้วยรัฐประหารในปี 2557 และเขียนรัฐธรรมนูญ 2560 อีกครั้ง ซึ่งเป็นเพียงการช่วงชิงการนำการเมืองเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้สภาพสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันก็ยังไม่ก้าวพ้นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่นไปได้ การเปลี่ยนผ่านจากการปกครองภายใต้ระบอบอำนาจนิยมไปสู่ประชาธิปไตยของไทย จะต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันในหมู่ชนชั้นนำ และประชาชน ในการยอมรับกติกาต่างๆ ใหม่ร่วมกัน บรรดากลุ่มชนชั้นนำหรือนักการเมืองพรรคต่างๆ ที่ต้องการจะเห็นสังคมไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่ตั้งมั่น จะต้องช่วยกันจากทุกฝ่ายในสังคมที่จำเป็นจะต้องยอมรับในพลังอำนาจในสังคมซึ่งกันและกันเสียก่อน ประเทศไทยจึงจะสามารถเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยได้

คำสำคัญ: การเปลี่ยนผ่าน, ประชาธิปไตย, ประเทศไทย

¹นักวิชาการอิสระ

Corresponding author, e-mail: sompongkaewpankan@gmail.com, Tel. 098-2365207

Abstract

Efforts to transition to Thai democracy that changed with the military-sponsored seizure of government power in 2006, with a strategy for writing a new constitution and the judicial branch being used along with using methods to dissolve political parties. It did not have much effect on changing the political conditions of Thailand. On the contrary, it has reduced the power of the people in a democratic system. Until it had to be repeated again with a coup d'état 2014 and rewriting the 2017 constitution is just a struggle for political leadership on one side. It without being accepted by society. As a result, the current Thai social and political situation has still not moved beyond a democracy that is not firmly established. Thailand's transition from authoritarian rule to democracy will require consensus among elites and the people to accept new rules together. Those among the elites or politicians from various parties who want to see Thai society transition to democracy and must help each other. All parties in society need to accept each other's power in society first. Thailand will then be able to make a democratic transition.

Keywords: Transition, Democracy, Thailand

1. บทนำ

จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครองที่เป็นระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อการเมืองการปกครองขึ้นภายในประเทศ ปัญหาวิกฤตการเมืองไทยในปัจจุบันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่างนานา และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทอีกด้วยจึงทำให้การเมืองไทยปั่นป่วนวุ่นวายไม่มีที่จะยุติลง โดยปัญหามีลักษณะพิเศษคือความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายสนับสนุนประชาธิปไตยและฝ่ายต่อต้านประชาธิปไตย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2566)

ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยทางการเมืองที่เริ่มขึ้นในทศวรรษ 1990 และเร่งตัวขึ้นตั้งแต่ปี 2544 โดยมีสองปัจจัยหลักสองประการที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าในการทำให้เป็นประชาธิปไตย ประการแรกคือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นตั้งแต่ครั้งหลังของทศวรรษ 1980 การลงทุนมหาศาลจากต่างประเทศ กระบวนการนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขยายขนาดของชนชั้นกลางที่ครอบครองโดยชนชั้นกลางระดับล่างในพื้นที่ชนบท และเพิ่มขนาดของชนชั้นล่างในเขตเมืองชนชั้นกลางระดับล่างซึ่งประกอบด้วยผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ ได้เปลี่ยนจากกลุ่มคนที่จงรักภักดีมาเป็นพลเมืองที่มีความตระหนักรู้ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยประการที่สองคือรัฐธรรมนูญปี 2540 ซึ่งเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งอย่างมากและมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อระบบการเมืองของไทย ทำให้ประเทศชาติมีผู้นำทางการเมืองคือทักษิณ ชินวัตร ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ กฎหมายใหม่นำไปสู่การเมืองแบบใหม่ที่เปลี่ยนจิตสำนึกทางการเมืองและทัศนคติของคนส่วนใหญ่ ประชาชนจำนวนมากคิดว่าประชาธิปไตยควรเป็นระบบการเมืองเดียวที่ใช้ได้

การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่ถูกถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการกล่าวถึง “คลื่นลูกที่สามของการบวนการสร้างประชาธิปไตย” ในกลางทศวรรษที่ 1970 –1990ของนักวิชาการประเทศตะวันตก โดยการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจะให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากระบบการปกครองที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และให้ความสำคัญกับสถาบันที่เกี่ยวข้องมากกว่าเรื่องอำนาจอธิปไตยหรือการปกครองโดยประชาชน ผลการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนาดใหญ่ที่ถูกเรียกกันว่า “การปฏิรูปการเมือง” เพื่อเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยได้ฟันพิษออกมาให้เห็นอย่างรุนแรง ในระยะเวลา 20 ปีมานี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540ฉบับนี้มีได้เปลี่ยนโครงสร้างของรูปแบบรัฐบาล แต่รัฐธรรมนูญนี้มีเป้าหมายที่จะก่อให้เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็งและพรรคการเมืองใหญ่ที่เข้มแข็งขึ้นด้วย จึงกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนฯ ที่ต้องสังกัดพรรคการเมืองย้ายพรรคการเมืองได้ยากมาก และกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนฯ ประเภทที่มาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองทั้งหมดถึง 100 คน โดยพรรคใหญ่จะได้เปรียบเพราะกำหนดคะแนนขั้นต่ำของพรรคการเมืองที่จะได้ผู้แทนราษฎรประเภทนี้ จากคะแนนรวมของพรรคทั้งประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของผู้มาออกเสียงเลือกตั้ง และได้บัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้มากที่สุดเท่าที่เคยมีมาก่อน ทั้งนี้เพราะต้องการให้ประชาชนมีความเข้มแข็งมากเช่นกันเพื่อจะได้ทันกับความเข้มแข็งของรัฐบาล อีกอย่างก็คือการกำหนดให้องค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับอำนาจนิติบัญญัติ บริหารหรือตุลาการ จะมีบางคณะเรียกว่าเป็น “อำนาจที่ 4” ขึ้นมาตรวจสอบรัฐบาลและองค์กรอำนาจอื่นๆได้ เพราะทราบกันดีว่าในระบบรัฐสภานั้น สภาจะตรวจสอบรัฐบาลได้ไม่มากนักทั้งหมดทำให้เกิดปัญหาโครงสร้างตลาดการเมือง การกระจุกตัวของอำนาจการเมือง ความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนไทย(รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2543)

จากสภาพการเมืองดังกล่าวนำไปสู่การรัฐประหารในปี 2549 โดยพลเอกสนธิ บุญรัตนกลินที่อธิบายเหตุผลในการยึดอำนาจในวันรุ่งขึ้นว่าเป็นเพราะการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลไทยรักไทย นำมาซึ่งความแตกแยกในหมู่ประชาชน การบริหารราชการแผ่นดินส่อไปในทางทุจริต และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในบางโอกาสหมิ่นเหม่ต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ การเมืองภายหลังจากนั้นก็เกิดความวุ่นวายและความรุนแรงอย่างมากต่อโครงสร้างทางการเมืองไทย จนนำไปสู่การรัฐประหารในปี 2557 อีกครั้ง ที่มีการกล่าวกันบางส่วนของนักวิชาการต่างประเทศว่าอาจเป็นรัฐประหารที่เป็นประชาธิปไตย ที่เกิดขึ้นเพื่อมุ่งโค่นล้มระบอบเผด็จการ (Totalitarian) หรือระบอบที่ผู้ปกครองใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ (Authoritarian) ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้มีความหลากหลายทางการเมือง วารอลขยายความประเด็นนี้ไว้ว่า “รัฐประหารใดๆ ก็ตามที่โค่นล้มรัฐบาลที่ไม่ใช่เผด็จการหรือไม่ได้ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ ไม่ใช่ ‘รัฐประหารที่เป็นประชาธิปไตย’ ภายใต้กรอบคิดนี้ รัฐประหารหลายครั้งที่ผ่านมาถูกอ้างว่าทำเพื่อโค่นล้มการเมืองที่ผู้นำคณะรัฐประหารมองว่าคอร์รัปชั่น ไร้ประสิทธิภาพ หรือสายตาที่สั้น รัฐประหารประเภทนี้อยู่นอกเหนือขอบข่ายของ ‘รัฐประหารที่เป็นประชาธิปไตย’ เพราะประชาชนสามารถปลดนักการเมืองแบบนี้เองได้ด้วยการไม่โหวตเลือกพวกเขาในการเลือกตั้ง โดยไม่จำเป็นต้องให้กองทัพเข้ามาแทรกแซง รัฐประหารจะเป็นประชาธิปไตยได้ก็เฉพาะแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งไม่ใช่วิธีปลดนักการเมืองที่มีความหมาย เพราะผู้นำทางการเมืองคนนั้นไม่ยอมสละอำนาจ ถึงแม้จะแพ้เลือกตั้ง

การพยายามเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยไทยหลังการรัฐประหารโดยมียุทธวิธีสำคัญในการเตรียมตัวเข้าสู่สนามเลือกตั้งของ คสช. ในปี 2562 คือการคุนัดนักการเมืองพื้นที่ที่มีฐานเสียงเข้าสู่ร่วมพลังประชารัฐโดยไม่เลือกอุดมการณ์หรือคุณภาพ การคุนัดนั้นแลกกับเงื่อนไขสิทธิประโยชน์นานาประการ ทั้งแลกกับการไม่ดำเนินคดี หรือผลประโยชน์ทางธุรกิจใดๆที่อาจพึงมีได้ จนสามารถยึดอำนาจรัฐผ่านกระบวนการเลือกตั้งได้ในเวลาต่อมา จนหมดวาระและนำไปสู่การเลือกตั้งและรัฐบาลใหม่ การเปลี่ยนผ่านจากรัฐบาลประยุทธ์ไปสู่

รัฐบาลเศรษฐา อาจเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะคนเคยทำรัฐประหารลงจากตำแหน่งหลังจากเป็นนายกรัฐมนตรีต่อเนื่องกันมากกว่า 9 ปี การเมืองในรัฐสภาเช่นนี้และการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลในแบบที่เราเห็นเป็นส่วนหนึ่งในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยหรือไม่? เราควรพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเช่นนี้อย่างไร? ในขณะที่มีความขัดแย้งและความขัดแย้งเกิดขึ้นมากมายตลอด 15 ปีที่ผ่านมา แต่การเมืองไทยมีความแตกต่างกันมากจนทฤษฎีมากมายเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย เติบโตจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และความขัดแย้งทางการเมืองในแบบตะวันตก อาจจะไม่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ของไทยได้ทั้งหมด บทความนี้จะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ในการเมืองไทย เพื่อให้ผู้อ่านสรุปว่า การรัฐประหารสามารถมีส่วนช่วยให้ประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่านได้มากน้อยเพียงใด และค้ำค้ำกับที่สังคมต้องสูญเสียต้นทุนทางประชาธิปไตยไปหรือไม่

2.การรัฐประหารเพื่อการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตย

สภาพการเมืองไทยในช่วงพ.ศ. 2549 – 2557ที่มีการรัฐประหารสองครั้ง แม้ว่าความวุ่นวายทางการเมืองนี้เริ่มต้นก่อนรัฐประหารในเดือนกันยายนพ.ศ. 2549 และอีกครั้งในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 คอนเนอร์สและฮิวสัน พิจารณาบทบาทรัฐประหารพ.ศ. 2549 ว่าเป็น “รัฐประหารที่ดี” โดยพิจารณาประเด็นที่ประชาธิปไตย การเลือกตั้ง การเคลื่อนไหวทางสังคม ประชาธิปไตย การทหาร และสถาบันกษัตริย์ จุดมุ่งหมายคือการทำความเข้าใจ “อำนาจของทักษิณ [ชินวัตร]...[และ] ฐานอุดมการณ์ ชนชั้น และสถาบัน ขบวนการต่อต้านที่เป็นรูปเป็นร่างขึ้นเพื่อต่อต้าน และพลังที่โค่นล้มในที่สุด” (Connors and Hewison, 2008, p.9)

คอนเนอร์สและ ฮิวสัน (2008,p. 9) เห็นว่าชนชั้นปกครองของไทยกังวลว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 จะส่งผลให้เกิดระบบการเลือกตั้งที่ดูเหมือนจะคุกคามระเบียบทางสังคมและการเมือง สำหรับบางคนในสิ่งที่คนในปัจจุบันมักถูกระบุว่าเป็นชนชั้นสูงที่นิยมระบอบกษัตริย์ การที่ระบบการเลือกตั้งกำลังสร้างเสียงข้างมากให้กับพรรคการเมืองของทักษิณอย่างล้นหลามนั้น ทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อระบอบประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้ง ความกลัวว่าทักษิณจะสถาปนาอำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจได้ ทำให้เกิดเสียงสนับสนุนการรัฐประหาร พ.ศ. 2549 อย่างมาก เริ่มต้นด้วยการประท้วงต่อต้านทักษิณบนท้องถนนจากฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย(พธม.) ที่แสดงความไม่แยแสกับการเมืองแบบการเลือกตั้งและประชาธิปไตย และการเลือกที่จะสวมเสื้อสีเหลืองเพื่อแสดงการสนับสนุนสถาบันกษัตริย์ยังก่อให้เกิดคำถามถึงลัทธินิยมเสียงข้างมาก แต่ประเด็นดังกล่าวจากจุดได้เปรียบหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 กลายเป็นจุดอ่อน นำไปสู่การต่อต้านการเลือกตั้งอย่างรุนแรงไม่ช้า โดยถือเป็นภัยคุกคามต่อชนชั้นสูง การต่อต้านนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดปฏิริยาทางการเมืองตามมาจนปัจจุบัน

เหตุผลส่วนหนึ่งที่คัดค้านการเลือกตั้งหลังการรัฐประหารคือรัฐประหารพ.ศ.2549 ไม่สามารถบรรลุผลตามที่ผู้วางแผนรัฐประหารและผู้สนับสนุนเสื้อเหลืองคาดหวังไว้ “ความล้มเหลว” ที่สำคัญประการหนึ่งคือการทำให้สถาบันกษัตริย์แปดเปื้อนกลายเป็นการเมืองที่เข้มข้นขึ้น ซึ่งในตอนแรกได้รับการยกย่องว่าเป็น “รัฐประหารที่ดี” แต่ผลลัพธ์คือหลายๆ คนอาจมองว่ามีความผิดฝ่ายใดเกิดขึ้น และกลายเป็นการเมืองอย่างไม้อาจแก้ไขได้ ประกอบกับความล้มเหลวเมื่อกองทัพยึดอำนาจ ผู้สนับสนุนคาดหวังว่ารัฐบาลทหารจะถอดทักษิณ และพรรคของเขาออกจากการเมืองด้วยการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญและระบบการเลือกตั้งที่จะขัดขวางมิให้ทักษิณกลับมา และอำนวยความสะดวกในการควบคุมการเมืองการเลือกตั้งโดยชนชั้นสูง แม้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการปรากฏในรัฐธรรมนูญปี 2550 ซึ่งร่างขึ้นภายใต้อิทธิพลของฝ่ายทหาร โดยพยายามที่จะเพิ่มอำนาจและการเข้าถึงของฝ่ายตุลาการและสถาบันตรวจสอบและถ่วงดุลอื่นๆ จำกัดอำนาจ

จากนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้ง และจำกัดอำนาจของพวกเขา ขณะเดียวกันกองทัพก็ได้เพิ่มอำนาจขึ้น เช่นกฎหมายกระทรวงกลาโหมฉบับใหม่ ทำให้นายกรัฐมนตรีหมดอำนาจในการพิจารณาสับเปลี่ยนผู้นำ กองทัพ สำหรับผู้ที่ต่อต้านทักษิณ แม้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 จะถือเป็นนวัตกรรมที่สำคัญ แต่ความนิยมในการเลือกตั้งและการครอบงำรัฐสภาของทักษิณถูกมองว่าเป็นการส่งเสริมการเลือกที่รักมักที่ชังและการทุจริต หลังรัฐประหาร 2549 คือการต้องการเอาชนะในทางการเมืองเพื่อความชอบธรรมในทางการเมืองให้มากขึ้น ด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันการผูกขาดในรัฐสภาและการเมืองโดยทักษิณ และ “กลุ่มทักษิณ” หรือนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งอื่นๆ

การดำเนินการปรับเปลี่ยนประชาธิปไตยภายใต้รัฐบาลทหารและรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากทหารในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 ที่มีความพยายามที่จะทำลายทักษิณ และพรรคของเขา มีการสอบสวนคดีทุจริตและประวัตินิยมหลายคดี และมีการดำเนินคดีกับทักษิณ ภรรยา และญาติของเขา ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคไทยรักไทยของทักษิณทันที และสั่งห้ามผู้นำและอดีตสมาชิกพรรคจำนวน 111 คน เข้าร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี ข้อจำกัดทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายเหล่านี้ทำให้ทักษิณ และพรรคอ่อนแอลงชั่วคราว แต่อย่างไรก็ตามการกระทำเหล่านี้ไม่ได้ขัดขวางชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรคพลังประชาชนที่สนับสนุนทักษิณและได้ครองอำนาจรัฐในเวลาต่อมาภายใต้รัฐธรรมนูญที่ฝ่ายรัฐประหารสร้างขึ้น

เพื่อให้บรรลุผลในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 มีความพยายามครั้งใหม่เพื่อขับไล่ทักษิณ และพรรคในปลายปี พ.ศ. 2551 นำไปสู่ความปั่นป่วนบนท้องถนนเป็นเวลานานโดยพันธมิตรฯ ยังคงเป็นศูนย์กลางต่อต้านทักษิณ ภายใต้กลุ่มสนับสนุนกษัตริย์อย่างหลวมๆ ฝ่ายตุลาการที่เคลื่อนไหวมากขึ้นเข้าแทรกแซงเพื่อไล่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งก่อนที่จะยุบพรรคพลังประชาชนและพันธมิตรหลายฝ่าย ในขณะที่สั่งห้ามนักการเมืองอีกกลุ่มหนึ่งจากการเข้าร่วมการเมืองการเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี ที่ปิยะบุตร แสงกนกกุล (2560) เรียกขานว่า “การรัฐประหารโดยตุลาการ” ในขณะที่อีกฝ่ายกลับเรียกว่า “ตุลาการภิวัตน์” (ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, 2551) ในขณะที่รัฐสภาไม่ไว้วางใจและอีกฝ่ายดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองให้อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการเสนอชื่อและรับเลือกนายกรัฐมนตรีโดยรัฐสภา โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ และยังคงอยู่ในอำนาจตั้งแต่ปี 2551 ถึง 2554 ที่ตลอดเวลาต้องเผชิญกับการต่อต้านอย่างกว้างขวางจากกลุ่มสนับสนุนทักษิณ ซึ่งในไม่ช้าถูกเรียกว่าเป็น “เสื้อแดง” และมีความเกี่ยวข้องกับแนวร่วมประชาธิปไตยร่วมต่อต้านเผด็จการ (นปช.)

กระบวนการที่นำนายอภิสิทธิ์ ขึ้นสู่อำนาจถูกมองว่าไม่เป็นประชาธิปไตยโดยกลุ่มผู้สนับสนุนทักษิณจำนวนมาก และกลุ่มคนเสื้อแดงเริ่มต่อต้านการแทรกแซงของทหารและชนชั้นสูงในเมือง และเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งครั้งใหม่ เหตุการณ์นำไปสู่การชุมนุมประท้วงครั้งใหญ่ของกลุ่มคนเสื้อแดงในปี 2552 และ 2553 ส่งผลให้กองทัพถูกนำใช้เพื่อเอาชนะพวกเขา ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ต่อมาเมื่อรัฐบาลอภิสิทธิ์ ประกาศให้มีการเลือกตั้งในปี 2554 ผลปรากฏว่านางสาวของทักษิณ ที่ไม่มีประสบการณ์ทางการเมืองอย่างยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้ก้าวขึ้นเป็นผู้นำพรรคเพื่อไทยไปสู่การเลือกตั้ง ที่ฝ่ายสนับสนุนทักษิณชนะอย่างถล่มทลายอีกครั้ง ยิ่งลักษณ์ ทักษิณและที่ปรึกษาของพวกเขาดูเหมือนจะตกลงในยุทธศาสตร์ทางการเมืองที่พยายามเอาใจกลุ่มชนชั้นสูงและอนุญาตให้ทหารดูแลกิจการของตนเองได้ เพื่อแลกกับรัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามการเลือกตั้งโดยปราศจากการแทรกแซงจากพันธมิตรนิยมกษัตริย์ของกองทัพ (Chambers and Napisa, 2016) เป้าหมายทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยดูเหมือนจะบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยการประนีประนอม โดยการบรรเทาข้อเรียกร้องที่ต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง และลดการต่อต้าน แต่ดูเหมือนว่าจะได้ผลในช่วงหนึ่ง เมื่อฝ่ายต่อต้านกลับมาโจมตีเรื่อง “ประชานิยม” และข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริต ความไม่ภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ แต่ดูเหมือนยิ่งลักษณ์ ตั้งใจแน่วแน่ที่รัฐบาลจะสามารถยังคงอยู่ในตำแหน่งและไปสู่

การเลือกตั้งใหม่อีกได้ (Hewison ,2012) โดยรัฐบาลพยายามหลีกเลี่ยงการเดินขบวนบนท้องถนนและการต่อต้านของชนชั้นสูงสายอนุรักษ์นิยมซึ่งบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลชุดก่อนๆ

ผลจากความสำเร็จในการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องของพรรคการเมืองที่สนับสนุนทักษิณ กระตุ้นให้อีกฝ่ายเกิดการโต้แย้งทางกฎหมายและรัฐสภามากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น การถกเถียงทางการเมืองวนเวียนอยู่กับแนวคิดระหว่างมุมมองของการเลือกตั้งกับชนชั้นสูงที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย การเป็นตัวแทนแบบได้รับความนิยมเทียบกับแบบจำกัด และบทบาททางการเมืองของสถาบันต่างๆ เช่นสถาบันตุลาการทหาร และสถาบันกษัตริย์ กลุ่มพันธมิตรฯ ที่เหลือได้เข้าร่วมกับกลุ่มต่อต้านทักษิณ และกลุ่มกษัตริย์นิยมอีกหลายกลุ่ม และรวมตัวกันเป็น “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) ที่ต่อต้านประชาธิปไตยในปลายปี พ.ศ. 2556 ชื่อกลุ่มนี้สื่อถึงแนวคิดที่ว่าความขัดแย้งทางการเมืองจะเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มนิยมกษัตริย์ ต่อต้านนักการเมืองที่ทุจริตและมาจากการเลือกตั้ง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษเป็นคณะกรรมการประชาชนปฏิรูปประชาธิปไตย (People’s Democratic Reform Committee-PDRC) เพื่อแยกการเคลื่อนไหวออกจากกษัตริย์นิยมและให้ความรู้สึกว่ากำลังดำเนินการปฏิรูปประชาธิปไตยของประชาชน ต่อมา กปปส. ได้รับแรงผลักดันทางการเมืองมากขึ้นเมื่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ เสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาจากรัฐสภา แม้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะถูกถอนออกแล้ว แต่การประท้วงบนท้องถนนของ กปปส. ก็ได้รับแรงผลักดันโดยนัาวาทกรรมที่ต่อต้านการเมืองการเลือกตั้งและเพื่อปูทางไปสู่รัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ในเวลาต่อมา

กลุ่มกปปส.มาจากฝ่ายการเมืองตรงข้ามนำโดยผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์และอดีตรองนายกรัฐมนตรีสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่ประกอบไปด้วยนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ ฝ่ายนิยมราชวงศ์ และนักธุรกิจคนอื่นๆ ที่ปฏิเสธรัฐบาลยิ่งลักษณ์ การสนับสนุน กปปส. ส่วนใหญ่มาจากชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ และจากฐานการเลือกตั้งที่เข้มแข็งของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้(Baker, 2016) การระดมพลของ กปปส. มีประเด็นที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกันหลายประการ ได้แก่การต่อต้านการทุจริต การคุ้มครองสถาบันกษัตริย์ และการปฏิเสธการเมืองการเลือกตั้ง การต่อต้านการคอร์รัปชันซึ่งเป็นที่น่าสนใจสำหรับชนชั้นกลางที่มีแนวโน้มสนับสนุนการสานต่ออุดมการณ์กษัตริย์นิยมในการโต้แย้งว่านักการเมืองพลเรือนทุจริต ได้รับการเลือกตั้งผ่าน “เงิน” และ “การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย” และใช้ระบบการเลือกตั้งเพื่อรักษาอำนาจและเพิ่มความมั่งคั่งของพวกเขา (Veerayooth,2016) นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งถูกระบุว่าไม่น่าไว้วางใจโดยสิ้นเชิงเพราะ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจถูกซื้อ ถูกหลอกหรือไม่รู้ ดังนั้นการเมืองแบบการเลือกตั้งจึงเป็นแกนหลักของปัญหาการทุจริตนี้ (Thongchai, 2008) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549 เป็นต้นมาประเด็นเรื่องการปกป้องสถาบันกษัตริย์ได้เข้มข้นขึ้นกลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง พวกราชาวงศ์และกองทัพทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประกอบสำคัญของความมั่นคงของชาติไป และมีการใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างกว้างขวาง (Streckfuss, 2011)

รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ใช้กฎหมายที่เข้มงวดกับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ซึ่งมักเป็นฝ่ายเสื้อแดง ต่อมาแม้แต่ในรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ก็ถูกกดดันจากฝ่ายนิยมกษัตริย์และทหาร ในการดำเนินคดีหลายคดี เมื่อถึงเวลาที่สำคัญ กปปส. ก็ระดมพลโดยใช้ประเด็นหลักคือการปฏิเสธการเมืองการเลือกตั้งได้กลายเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ต่อต้านทักษิณบนท้องถนน กปปส. รณรงค์ต่อต้านการเลือกตั้งโดยประกาศว่ามีแต่ทำให้เกิด “เผด็จการรัฐสภา” การต่อต้านการเลือกตั้งนำไปสู่การต่อต้านการเลือกตั้งใหม่ที่เรียกร้องให้มีขึ้นเมื่อต้นปี 2557 และทำให้เกิดการรณรงค์เพื่อปิดกั้นการลงทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการทำร้ายผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่ กปปส. คว่ำบาตรการเลือกตั้งอย่างรุนแรง (Prajak ,2016) กปปส. อ้างซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่านักการเมือง

ที่ได้รับเลือกเป็นต้นตอของปัญหาระดับชาติ ทำให้การเลือกตั้งถูกขัดขวาง กปปส. เรียกร้องให้รัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ลาออก และแทนที่ด้วยรัฐบาลที่ได้รับการแต่งตั้งและคณะกรรมการปฏิรูปที่ได้รับการแต่งตั้งเพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” จะถูกถอนรากถอนโคน โดยโต้แย้งว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของประชาธิปไตย และ รัฐบาลที่สนับสนุนทักษิณ ที่ยึดใน “หลักการปกครองด้วยเสียงข้างมาก” ซึ่งถือเป็นการดูถูกเหยียดหยามต่อชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ลงคะแนนให้พวกเขา แม้โดยพื้นฐานแล้ว กปปส. คัดค้านการเลือกตั้งที่ต่อต้านประชาธิปไตยและนำไปสู่ “ระบอบเผด็จการรัฐสภา” โดยผู้คัดค้าน กปปส. แย้งว่าการเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ตลอดระยะเวลาหลายเดือนของการประท้วงของ กปปส. และความรุนแรงที่เกี่ยวข้อง ล้มเหลวในการโค่นล้มรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ทำให้ฝ่ายตุลาการต้องเข้าแทรกแซงและถอดถอนยิ่งลักษณ์ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ยังไม่ถือเป็นการสิ้นสุดรัฐบาลอย่างเป็นทางการ และท้ายที่สุดกองทัพซึ่งถูกกปปส. และกลุ่มอื่นๆ หนุนได้จัดการรัฐบาลอย่างเด็ดขาดด้วยการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

รัฐบาลทหารที่ต่อมาอ้างว่ารัฐประหารเป็นการเสริมสร้าง “ประชาธิปไตย” โดยที่ (คสช.) และประชาชนชาวไทยทุกคนยึดมั่นและศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ และอ้างอีกว่าการแทรกแซงของทหารอาจถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อประชาธิปไตยและเป็นการละเมิดเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตามการแทรกแซงของทหารเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและเสริมสร้างประชาธิปไตย ถูกเน้นย้ำโดยกรมประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลในพ.ศ. 2557 รัฐบาลทหารประกาศว่าอำนาจอธิปไตยอยู่กับพระมหากษัตริย์มากกว่าประชาชนหรือรัฐสภาที่อยู่ในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจากมุมมองของรัฐบาล คุณกำลังใช้อำนาจทั้งสาม (อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ) อันเป็นของพระองค์ อำนาจนั้นไม่ใช่ของคุณ คุณจะไม่ได้รับอำนาจนี้เมื่อคุณได้รับเลือก เป็นอำนาจที่มาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมอบอำนาจนี้ให้เราจัดตั้งรัฐบาล วันนี้กษัตริย์ทรงมอบอำนาจที่ข้าพเจ้ามีให้ข้าพเจ้าแล้ว (Jory ,2014, p. 3)

การรัฐประหารในปี 2557 ไม่มีการนองเลือดและหนึ่งในการเรียนรู้มาจาก “ความล้มเหลว” ของรัฐประหารที่เกิดขึ้นในปี 2549 คือผู้นำทหารได้เรียนรู้ว่าไม่สามารถแทรกแซงและส่งมอบอำนาจต่อให้กับระบอบพลเรือนหุ่นเชิดได้เหมือนที่เคยเกิดขึ้นในปี 2549 และหวังว่ารัฐบาลพลเรือนจะสามารถถอนรากถอนโคน “ระบอบทักษิณ” ทำให้ภายหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557 รัฐบาลทหารยังคงควบคุมรัฐบาลและมีส่วนร่วมในการปราบปรามอย่างกว้างขวางต่อฝ่ายตรงข้าม โดยใช้กฎอัยการศึก พระราชกฤษฎีกา และการขยายขอบเขตของกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างเข้มงวด รัฐบาลทหารที่แต่งตั้งฝ่ายนิติบัญญัติหุ่นเชิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้าง “รัฐธรรมนูญใหม่” เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะกำจัดความนิยมทางการเมืองของทักษิณมากกว่ารัฐธรรมนูญปี 2550 จิราภรณ์ คำจันทร์ (2562) เห็นว่าปัญหาประชาธิปไตยของในระยะเปลี่ยนผ่าน ที่อาจเรียกว่าเป็น “ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น” มีสาเหตุหลักมาจากปัญหาการสร้างฉันทามติในรัฐธรรมนูญและการออกแบบสถาบันทางการเมือง ในการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย ที่การเมืองไทยอยู่ภายใต้การแข่งขันของพลังอนุรักษ์นิยมและพลังที่ต้องการขับเคลื่อนประชาธิปไตย โดยฝ่ายแรกมีอำนาจครอบงำมากกว่าและเป็นฝ่ายนำตลอดมาและกระบวนการสร้างรัฐธรรมนูญไทยที่ถือเป็นฉันทามติของสังคมมีปัญหา คือ การไม่ได้รับฉันทามติตามกระบวนการประชาธิปไตยและมีบางสถาบันทางการเมืองที่ไม่เชื่อมโยงกับประชาชน ที่ชัดเจนคือที่มาของสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่สะท้อนเจตนารมณ์ประชาชน และฝ่ายทหารยุติความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรค โดยทำลายทำลายความสามารถของรัฐสภาในการตัดสินใจด้านนโยบายและกฎหมายอื่น ๆ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ” และเพื่อจำกัดความสามารถของพรรคการเมืองในการพัฒนานโยบายและคำมั่นสัญญาต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง รัฐบาลทหารยังพยายามที่จะกำหนดสังคมตาม “ค่านิยมหลัก 12

ประการของคนไทย” ที่เด็กนักเรียนทุกคนต้องท่องจำซึ่งสะท้อนถึงมุมมองของอุดมคติในอดีต ภายหลังกองทัพพม่า 2557 การต่อสู้และการควบคุมอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้เข้าสู่ยุคใหม่ตามที่ฝ่ายต่อต้านทักษิณต้องการ ความวุ่นวายทางการเมืองของประเทศไทยและการรัฐประหารในปี 2557 เปิดโอกาสความคงอยู่ของลัทธิเผด็จการอยู่ต่อไปสะท้อนถึงระบอบอนุรักษนิยมของไทย กระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยไทยอาจถูกขัดขวางได้

3.ผลของความพยายาม

การรัฐประหารพ.ศ. 2557 และการพยายาม “เปลี่ยนผ่าน” ประชาธิปไตยไทย แม้จะมีความพยายามอย่างจริงจังในการทำให้กองกำลังสนับสนุนทักษิณอ่อนแอลง หลังการรัฐประหารพ.ศ. 2549 พรรคพลังประชาชนของทักษิณกลับเป็นฝ่ายชนะการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนธันวาคมพ.ศ. 2550 หลังจากนั้นกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ก็กลับมากลับมาดำเนินการต่อต้านอีกครั้ง ความพยายามที่จะโค่นล้มรัฐบาล เนื่องจากพรรคพลังประชาชนไม่พ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง วิธีเดียวที่จะโค่นล้มฝ่ายบริหารพรรคพลังประชาชนได้อย่างแน่นอนคือการทำรัฐประหาร ดังนั้นกิจกรรมทางการเมืองของพันธมิตรฯ ในปี 2551 จึงเท่ากับเป็นการเรียกร้องให้มีรัฐประหารอีกครั้ง โดยฝ่ายพันธมิตรฯ เข้ายึดที่ทำการของรัฐเป็นเวลาสองสามเดือนเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม และสนามบินนานาชาติสองแห่งในกรุงเทพฯ เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ในเดือนพฤศจิกายน เพื่อกดดันรัฐบาลให้ลาออกหรือให้ใช้มาตรการรุนแรงสลายผู้ชุมนุมเพื่อปูทางไปสู่การรัฐประหารที่รออยู่ ฝ่ายพันธมิตรฯ หวังให้ทหารทำรัฐประหาร แต่ตอนแรกผู้นำทหารระดับสูงของประเทศไทยตระหนักดีถึงเรื่องนี้จึงประกาศชัดแล้วชัดเล่าว่า “กองทัพจะไม่ทำรัฐประหาร” อย่างไรก็ตามต่อมาได้ใช้วิธีโค่นล้มรัฐบาลได้อย่างชาญฉลาดโดยไม่ต้องใช้รัฐประหาร เมื่อศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคพลังประชาชนเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 และผู้นำกองทัพกดดันให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเปลี่ยนข้างและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์

กองทัพจึงจำเป็นต้องปกป้องรัฐบาลใหม่ เมื่อแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) จัดการชุมนุมทางการเมืองครั้งใหญ่ในกรุงเทพฯ ในปี 2552 และ 2553 เพื่อเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งทั่วไปก่อนเวลา กองทัพจึงได้เข้าปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรง กลยุทธ์เหล่านี้แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับการไม่ต่อต้านหรือให้ความร่วมมือกับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงแก่อีกฝ่าย สำหรับผู้นำทหาร โดยเฉพาะกลุ่มพยัคฆ์บุรพา แต่หลังการเลือกตั้งปี 2554 พรรคสนับสนุนทักษิณชนะการเลือกตั้งทั่วไปและยิ่งลักษณ์ น้องสาวของทักษิณได้เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้ต้องมีการรัฐประหาร โดยคณะรัฐประหารที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ ก่อรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เพื่อโค่นล้มรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ให้พลเอกประยุทธ์ ขึ้นดำรงตำแหน่งทั้งในกองทัพและนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่บริหารโดยตรงหลังรัฐประหาร เป็นครั้งแรกในรอบ 34 ปีที่คนไทยเห็นนายทหารประจำการเป็นนายกรัฐมนตรี พล.อ. ประยุทธ์เต็มใจที่จะอยู่ในอำนาจไปอีกระยะ เพราะภายหลังกองทัพจะใช้เวลาอันยาวนานกว่าที่ปีนี้จะจัดการเลือกตั้งครั้งแรกได้ เนื่องจากจงใจล่าช้าในการร่างรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จำเป็นสำหรับการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่เป็นเครื่องสืบทอดอำนาจจะปูทางให้รัฐบาลทหารรักษาอำนาจโดยการเลือกวุฒิสภา ซึ่งจะได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อลดความเสี่ยงให้กับนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งหลังการเลือกตั้งครั้งต่อไป ดูเหมือนว่ารัฐธรรมนูญได้รับการออกแบบมาเพื่อให้แน่ใจว่าแม้ว่าจะมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น โดยทหารก็ยังคงอยู่ในฝ่ายควบคุมอำนาจรัฐ (Streckfuss, 2017)

ปัญหาการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยของไทยส่วนหนึ่งมาจากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเพื่อสถาบันพระมหากษัตริย์จนถึงทศวรรษ 1980 นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งไม่อยู่ในฐานะที่จะแข่งขันกับกองทัพหรือ

ระบบราชการได้ในการอ้างความภักดี ทั้งที่คนไทยเป็นผู้ภักดีทั้งสิ้น การเลือกตั้งมีความสำคัญนับตั้งแต่ปี 2544 ด้วยเหตุผลหลักสองประการ คือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการทำให้เป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรากฐานของการปฏิรูปการเลือกตั้งอันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญปี 2540 และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมาซึ่งนำไปสู่ยุคการเมืองแบบมวลชน (นิธิ ,2560) โดยมีการเกิดขึ้นของชนชั้นกลางระดับล่างรุ่นใหม่ที่ประกอบด้วยประมาณ 35-40% ของครัวเรือนทั้งหมดในประเทศไทย และใช้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ (Apichat ,2017) แม้ว่าผลการเลือกตั้งจะถูกเพิกเฉยซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่ยอมละทิ้งประชาธิปไตยจากการเลือกตั้ง ผู้นำทางการเมืองที่ได้รับความนิยมจากการเลือกตั้งซึ่งมีความชอบธรรมในระบบประชาธิปไตยแต่อาจเป็นภัยคุกคามต่อสถาบันชั้นสูงได้ และในแง่การอ้างความจำเป็นต้องปกป้องตนเองจากการเป็นประชาธิปไตย จึงถูกใช้เป็นข้ออ้างจากอีกฝ่าย

เป้าหมายของการรัฐประหารสองครั้งล่าสุดคือเพื่อให้แน่ใจว่าการสืบทอดพระราชอำนาจประสบความสำเร็จ ที่พระมหากษัตริย์ภายใต้ระบอบการปกครองทรงพระราชอำนาจ 3 ประการ ได้แก่ มีพระบารมีของพระองค์ ควรได้รับความอ่อนน้อมจากฝ่ายการเมือง และเป็นผู้มีความเคารพนับถือ (เกษียร, 2554) แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมามีผลกระทบต่อพระราชอำนาจที่สองและสาม โดยกษัตริย์องค์ใหม่อาจต้องแข่งขันกับนักการเมืองที่ได้รับเลือกเพื่อความนิยม กองทัพได้ร่วมมือกับฝ่ายตุลาการในความพยายามเพื่อให้แน่ใจว่าการสืบทอดสันตติวงศ์จะราบรื่น การวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ต้องได้รับการป้องกันด้วยข้อหาการหมิ่นประมาท ตามประมวล กฎหมายอาญามาตรา 112 ที่ว่าผู้ใด “หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” จะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ถึง 15 ปี ตลอดจนมาตรา 116 และ 198 ก็มีความสำคัญเช่นกัน มาตรา 116 ซึ่งเน้นไปที่การปลุกปั่นที่ ระบุว่า “โทษจำคุกสูงสุดเจ็ดปีสำหรับผู้สนับสนุนการใช้กำลังเปลี่ยนแปลงกฎหมายของประเทศหรือรัฐบาล ยุยงให้เกิดความขัดแย้ง หรือสนับสนุนให้ประชาชนฝ่าฝืนกฎหมาย”

นับตั้งแต่ รัฐบาลทหารขึ้นสู่อำนาจในปี 2557 มีการฟ้องร้องคดีจำนวนมากในข้อหาละเมิดอำนาจศาลภายใต้ มาตรา 198 ว่า “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาคดีหรือพิพากษาคดี หรือขัดขวางการพิจารณาคดีหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับสองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งสองอย่าง” ถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันการวิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินของศาลที่น่าสงสัย สถาบันกษัตริย์และกองทัพกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับกันและกัน อย่างไรก็ตามหากการปกครองของทหารขึ้นอยู่กับความชอบธรรมของสถาบันกษัตริย์มากเกินไป อาจทำให้การวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์มีมากขึ้น และบั่นทอนจุดยืนทางสังคมการเมืองของกองทัพด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพกับสถาบันกษัตริย์จึงไม่เป็นผลดีต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ปัญหาชนชั้นในสังคมบางส่วนไม่ต้องการเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตย เพราะสูญเสียผลประโยชน์ จากผลลัพธ์ส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญปี 2540 คือการพัฒนาองค์กรที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งซึ่งออกแบบมาเพื่อลงโทษนักการเมืองและพรรคการเมืองได้ แม้ว่าบทบาทของฝ่ายตุลาการจะได้รับการยอมรับมากขึ้นในช่วง (Mérieau ,2016) แต่รัฐธรรมนูญส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจขององค์กรอิสระอย่างไร วีระยุทธ (2016) เห็นว่า ทั้งนักวิชาการ แพทย์ และผู้นำชุมชน นักธุรกิจ ที่ใช้ความพยายามร่วมกันเพื่อโค่นล้มรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งเพื่อแลกกับการได้รับการคัดเลือกเข้าสู่องค์กรอิสระที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แรงจูงใจเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปธรรมาภิบาลแบบเสรีนิยมใหม่ ซึ่งขับเคลื่อนโดยความปรารถนาที่จะปลดทางการเมือง และลดการแสวงหาค่าเช่าเศรษฐกิจให้เหลือน้อยที่สุด แต่การปฏิรูปธรรมาภิบาลในประเทศไทยกลับกลายเป็นการให้

นิยามใหม่ว่าหมายถึงการสร้างหน่วยงานกำกับดูแลที่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดอนุรักษ์นิยม ซึ่งจะช่วยตอกย้ำสภาพที่เป็นอยู่และแสดงให้เห็นถึงการครอบงำอุดมการณ์ทางศีลธรรมเหนือหลักการเสรีนิยมและประชาธิปไตย

ผลความพยายามเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยไทยโดยการรัฐประหารสองครั้ง และก่อให้เกิดคลื่นความไม่สงบมีความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นทั่วไปในสังคมในระยะเกือบ 20 ปี หลังคลื่นลมเริ่มสงบลง นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่าเพราะรัฐข้าราชการไทยได้ถูกเครือข่ายกษัตริย์นิยมควบคุมไว้แล้ว จากภูมิทัศน์ทางการเมืองของประเทศไทยที่ยังไม่สมบูรณ์มากนักในการทำความเข้าใจเหตุการณ์ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ หรือการถกเถียงที่มีมายาวนานเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเป็นตัวแทน (Hewison, 2015) นวัตกรรมที่โดดเด่นในสมัยก่อนของคำอธิบายการเมืองไทยที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดคือ “ระบบการเมืองแบบราชาการ” ความจริงแล้วแนวคิดการเมืองของระบบราชาการที่ได้รับการพัฒนาโดย Riggs (1966) เป็นมากกว่าแค่การพรรณนา โดยเป็นแนวคิดที่ซับซ้อนทางทฤษฎีที่ซ่อนอยู่ในความคิดของสังคมโดยละทิ้งแนวทางวิวัฒนาการที่เป็นเชิงเดี่ยวของทฤษฎี การทำให้ทันสมัยในยุคแรกๆ ริคส์แย้งว่าการพัฒนาของประเทศไทยไม่ได้มุ่งสู่ความทันสมัยทางการเมือง แต่เป็นระบบที่จำกัดความแตกต่างไว้ที่ระบบราชาการเท่านั้น ในขณะที่ศูนย์กลาง เช่น ภาคธุรกิจ ไม่มั่นคงและยังต้องพึ่งพา แนวทางนี้ให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยกับการต่อสู้ของระบบราชาการเหนือระบอบประชาธิปไตยหรือการเป็นตัวแทน โดยถือว่าฝ่ายการเมืองเป็นที่ตั้งของการแข่งขันทางการเมืองระหว่างชนชั้นสูงในระบบราชาการที่หมุนเวียนกัน (Hewison, 1989, p.8–13) แม้ว่าชนชั้นสูงของประเทศไทยจะมีอำนาจแต่การมุ่งความสนใจไปที่กลุ่มชนชั้นนำเป็นหลัก หมายความว่า การต่อสู้ในวงกว้างเพื่อพื้นที่ทางการเมืองโดยคนงาน ชาวนา ชนชั้นกลาง และคนอื่นๆ จำเป็นต้องลดน้อยลงหรืออาจกล่าวอย่างสั้นว่า เป็นเรื่องของชนชั้นนำที่จะเป็นผู้กำหนดการนำรัฐผ่านระบบราชาการเป็นสำคัญแม้ว่าจะมีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยก็ตาม

เครือข่ายกษัตริย์นิยม หรือ “Network Monarchy” ที่นำเสนอโดย ดันแคน แมคคาร์โก เมื่อปลายปี 2548 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสองสถาบันที่โดดเด่นในสังคมไทยคือสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันกองทัพระหว่างปี 2516-2544 ซึ่งต่อมาเครือข่ายดังกล่าวถูกทำลายโดยทักษิณ ชินวัตร ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องอยู่ภายใต้หลักการ “พลเรือนเป็นใหญ่” (Civilian supremacy) ที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดเหนือทหาร ขณะที่ประเทศไทยความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันกษัตริย์กับทหารแตกต่างออกไป ความใกล้ชิดระหว่างกองทัพและสถาบันกษัตริย์ ซึ่งปรากฏชัดเจนในการบรรยายพิเศษเมื่อ 11 ตุลาคม 2562 โดยพลเอกอภิรัชต์ คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารบกขณะนั้น ซึ่งกล่าวว่า “สถาบันกษัตริย์และกองทัพไม่อาจแยกจากกันได้” แนวคิดนี้มีพระมหากษัตริย์อยู่ตรงกลาง โดยมีผู้ที่ทำหน้าที่แทนพระองค์อยู่รอบๆ ศูนย์กลางนี้ เป็นลักษณะเป็นกึ่งราชาธิปไตยและยังเป็นรูปแบบที่ถูกปกปิดเอาไว้ในการเมืองไทย (Para-political) ซึ่งเครือข่ายนี้มีบทบาทในหลายทาง เครือข่ายนี้ยังมีการปรับตัวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเข้าไปร่วมมือกับนักการเมือง หรือการสร้างภาพลักษณ์ให้กับสถาบัน จนสามารถแทรกแซงการเมืองอยู่เหนือนักการเมืองได้ โดยเฉพาะหากคนยังมองว่าการเมืองนั้นแล้ว ทำให้พระมหากษัตริย์ก็ยังคงสามารถแทรกแซงได้เสมอไป (McCargo, 2005, p. 505)

4.สรุป

ระบบควบคุมการเปลี่ยนแปลงของสังคมมักจะเริ่มต้นที่ละชั้นผ่านมาสู่การตรวจสอบ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย ไปสู่ส่วนชั้นการควบคุมเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย ไปสู่การรวมตัวกันของประชาธิปไตย ที่ผู้นำสังคมนั้นต้องเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ค่อยๆ เลิกใช้ความเชื่อ

เก่าและสถาปนาการปรับปรุงแนวคิดใหม่ขึ้นในสังคมหลังการต่อสู้การต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม จนเห็นพ้องต้องกัน

การเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยไทย ที่เปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพด้วยวิธีการยึดอำนาจรัฐบาลโดยฝ่ายทหารฝ่ายสนับสนุนในปีพ.ศ.2549 ไม่ได้ทำให้การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายสนับสนุนกับฝ่ายต่อต้านรัฐบาลเดิมหมดไปอย่างเห็นได้ชัด กลยุทธ์รัฐธรรมนูญและฝ่ายตุลาการที่ถูกนำมาใช้ และการใช้วิธีการยุบพรรคการเมือง ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพทางการเมืองของไทยมากนัก รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี2550 ตรวจสอบและควบคุมผู้ใช้อำนาจและควบคุมทิศทางของนักการเมือง และรัฐ ในขณะเดียวกันก็ปรับลดอำนาจประชาชนในระบอบประชาธิปไตยลงด้วย เช่นการคัดเลือกคุณสมบัติสมาชิกได้ปลุกกระแสความนิยมทางการเมืองเดิมให้กลับคืนมา จนต้องดำเนินการซ้ำอีกครั้งด้วยรัฐประหาร2557และสร้างรัฐธรรมนูญ 2560 เป็นเพียงการช่วงชิงการนำการเมืองเพียงฝ่ายเดียว โดยไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้สภาพสังคมการเมืองไทยในปัจจุบันก็ยังไม่ก้าวพ้นประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่นไปได้

สิ่งที่สำคัญคือเป้าหมายในองค์กรการเมืองในสังคมไทยจะต้องปฏิรูปการเมืองเพื่อไปให้พ้นจากระบอบเชิงอำนาจนิยมของระบบเดิมในสังคมมา สู่ความสำเร็จในการตรวจสอบและความน่าเชื่อถือของระบอบประชาธิปไตยทำให้ประเทศประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตย ด้วยความเป็นเอกภาพของชาติ สำหรับการเปลี่ยนผ่านจากการปกครองภายใต้ระบอบอำนาจนิยมไปสู่ประชาธิปไตย จะต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันในหมู่ชนชั้นนำ และประชาชน ความเห็นพ้องต้องกันที่ว่านี้ก็คือ การยอมรับกติกาต่างๆ ใหม่ร่วมกัน แม้ว่าขณะนี้พลังมวลชนไทยมีความสำคัญต่อการโค่นล้มเปลี่ยนแปลง แต่หากไม่สามารถควบคุมมวลชนให้อยู่ในขอบเขตได้ สังคมก็จะเข้าสู่สภาวะอนาธิปไตย บรรดากลุ่มชนชั้นนำหรือนักการเมืองพรรคต่างๆ ที่ต้องการจะเห็นสังคมไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยที่ตั้งมั่นจะต้องช่วยกัน ดังนั้นทุกฝ่ายจำเป็นต้องยอมรับในพลังอำนาจในสังคมซึ่งกันและกันเสียก่อนจึงจะสามารถเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยได้

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2554). ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข *วารสารฟ้าเดียวกัน*, 9 (1), 89–114.
- เกษียร เตชะพีระ. (2554). ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข: ที่มาและที่ไป ใน กิตติ ประเสริฐสุข เสี่ยง 2 เมืองไทย ,(บก) *สภาพปัญหา แนวโน้ม และทางออกวิกฤติการเมืองไทย* . (17-31). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิราภรณ์ คำจันทร์. (2562). *ประชาธิปไตยที่ไม่ตั้งมั่น*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ .(2017). ปรงดอง. มติชน 30 มกราคม <http://www.matichon.co.th/news/453233>. เข้าถึงเมื่อ 21 มี.ค. 2024.
- ปิยะบุตร แสงกนกกุล. (2560). *ศาลรัฐประหาร : ตุลาการ ระบอบเผด็จการ และนิติรัฐประหาร*. กรุงเทพฯ: ฟ้าเดียวกัน.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2566). *การเมืองของระบบเลือกตั้ง อำนาจ ความขัดแย้ง และประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า.
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ .(2551). *ตุลาการภิวัตน์ ปฏิวัติการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มติชน.

- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. (2543). การเมืองยุครัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ใน จรัญ โฆษณานันท์. *วิถีสังคมไทย สรรนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษปรีดี พนมยงค์*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง 100ปีชาตะกาล นายปรีดี พนมยงค์.
- Apichat, S. (2017). Yellow vs. Red and the Rise of a New Middle Class in Thailand. In Berenschot, W., Nordholt, H.S. & Bakker, L. (eds.) *Citizenship and Democratization in Southeast Asia* (289–312). Leiden: Brill.
- Baker, C. (2016). The 2014 Thai Coup and Some Roots of Authoritarianism. *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 388–404.
- Chambers, P. & Napisa Waitookiat. (2016). The Resilience of Monarchised Military in Thailand. *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 425–444.
- Hewison, K. (2012). Avoiding Conflict: Thailand after the Red Shirt Uprising. *Political Insight*, (December), 28–31.
- Hewison, K. (2015). Thailand: Contestation over Elections, Sovereignty and Representation. *Representation*, 50 (1), 51–62.
- Jory, P. (2014). *Thailand Has Entered the Interregnum*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies Perspective, No. 54.
- Kanchoochat, V. (2016). Reign-seeking and the Rise of the Unelected in Thailand. *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 486–503.
- Kongkirati, P. (2016). The Failed 2014 Election: Anti-Election Movement, Street Violence and the Democratic Breakdown. *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 467–485.
- McCargo, D. (2005). Network monarchy and legitimacy crises in Thailand, *The Pacific Review*, 18 (4), 499–519.
- Mérieau, E. (2016). Thailand's Deep State, Royal Power and the Constitutional Court (1997–2015). *Journal of Contemporary Asia*, 46 (3), 445–466.
- Streckfuss, D. (2011). *Truth on Trial in Thailand: Defamation, Treason, and Lèse-Majesté*. London: Routledge.
- Streckfuss, D. (2017). In Thailand, a King's Coup? The New York Times, April 9.
- Winichakul, T. (2008). Toppling Democracy. *Journal of Contemporary Asia*, 38 (1), 11–37.
- Varol, O.O. (2012). The Democratic Coup d'État. *Harvard International Law Review*, 53 (2), 292–356.
- Yoshifum, T. (2022). Democratization and the Military in Thailand. In Tsunekawa, K. & Todo, Y. (Eds.) *Emerging States at Crossroads* (271–285). Singapore: Springer

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารควรมีความเนื้อหาทางวิชาการอยู่ในขอบเขตทางสังคมศาสตร์หรือเกี่ยวเนื่องกับสังคมศาสตร์ หรือเกี่ยวข้องกับสังคม และเป็นบทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

1.รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสาร ประกอบด้วย

1.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ สำหรับบทความภาษาอังกฤษใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดแอเรียล (Arial) ส่วนบทความภาษาไทยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH-Sarabun-PSK)

1.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

1.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบควรมีภาพที่ชัดเจน โดยให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา และให้ระบุคำว่า “ภาพที่” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “ตารางที่” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตารางตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัดชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

1.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์ขนาดเอสี่ (A4) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 16 และใส่เลขหน้ากึ่งกลางหน้ากระดาษช่วงบนตั้งแต่ต้นจนจบบทความ โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรมควรอยู่ระหว่าง 8-15 หน้า

1.5 การตั้งค่าหน้ากระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 1 นิ้ว

1.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

1.6.1 ชื่อบทความภาษาไทยใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

1.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียนใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.6.4 หัวข้อหลักใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.5 หัวข้อย่อยใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

1.6.6 เนื้อเรื่องใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้พิมพ์ไว้หน้าแรก

1.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องใส่ให้ครบทุกคนแต่ไม่เกิน 5 คน ชื่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติโดยจัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด

หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นพระสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด การระบุให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคันด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel.ของผู้เขียนหลัก

1.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) โดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด ระหว่าง 250-400 คำ คำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคันด้วยเครื่องหมาย (,)

1.10 การเรียงหัวข้อแต่ละหัวข้อให้เว้น 1 บรรทัด หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่โดยมีระยะย่อหน้า และหัวข้อย่อยถัดไปโดยมีระยะย่อหน้า

2. ส่วนประกอบของบทความ

2.1 บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.1.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่น่าเสนอ

2.1.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมาสำคัญอย่างไรและสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไปเพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.1.4 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.2 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

2.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหา กลุ่มตัวอย่าง(ถ้ามี)และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) ให้เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามลำดับอย่างชัดเจน

2.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) ให้เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับ ผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจนว่ามีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใด ผลวิจัยเป็นไปตาม แนวคิด ทฤษฎีของผู้ใด เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2.1.6 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลการวิจัย โดยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือสถาบัน

2.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัยและหมายเลข ของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับ งานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือคหุณินพนธ์)

2.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้ นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Articles) ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควร อธิบายให้ภาพรวมโดยย่อของบทความและหัวข้อหลักที่ครอบคลุมว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ หรือ ค่าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.3.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็น ส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล ในการประเมินรายละเอียด ทบทวนบทความที่กล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านโดยกล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็งของบทความที่ทบทวนโดยทบทวน จัดลำดับจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง หรือจากผู้วิจัยคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง โดยนำข้อค้นพบของแต่ละเรื่องมา กล่าวโดยสังเขป

ส่วนย่อยที่ 3 สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และ/หรือวิจารณ์ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในมุมมอง ใหม่ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ โดยอภิปรายถึงความน่าเชื่อถือของ ผู้เขียน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่อ้างถึง ความถูกต้องของวิธีการที่ใช้โดยชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นมา อย่างไร ทั้งในอดีต ปัจจุบัน ความก้าวหน้าล่าสุด เป็นความรู้และข้อเท็จจริง และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

2.3.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอก ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร ผลลัพธ์สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.4.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.4.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

2.4.3 บทวิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน และเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.4.4 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในวารสารให้ใช้แบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition ที่มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเขียนบรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิง ใช้มาตรฐานการเขียนแบบ APA ที่พัฒนามาจากนักสังคมศาสตร์และนักพฤติกรรมศาสตร์มากกว่า 80 ปี เพื่อเป็นมาตรฐาน ในการเขียนอย่างเป็นระบบสำหรับการทำวิจัย รายงาน การวิจัย การทบทวนวรรณกรรม บทความและกรณีศึกษา ผู้แต่งสามารถดูการอ้างอิงได้จาก

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>

หรือบางส่วนจากตัวอย่างทั่วไปที่มีผู้เขียนแนะนำไว้มากมาย เช่น

-ฝ่ายบริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มศว.ที่

<mailto:https://lib.swu.ac.th/images/Documents/Researchsupport/APA6th-Citation160820.pdf>

-มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ mailto:https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf

การส่งต้นฉบับ

1.การตรวจสอบก่อนส่งบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความผู้แต่งต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดรายการตรวจสอบการส่งทุกข้อดังต่อไปนี้ และบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้แต่งกรณีที่ไม่มีปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหมด

- 1.บทความที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ
- 2.การเขียนชื่อเจ้าของบทความหลัก, E-mail, เบอร์โทรศัพท์ และสถานที่ทำงาน ต้องเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
- 3.การเตรียมต้นฉบับ ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำสำคัญ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเป็นไปตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับที่วารสารกำหนด
- 4.การอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความใช้ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) และต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง ไม่มีปัญหาการลอกเลียนงานวิชาการ (Plagiarism)
- 5.ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้แบบตัวอักษร TH-Sarabun-PSKกรณีบทความภาษาไทย แบบตัวอักษร Arial กรณีบทความภาษาอังกฤษ การแสดงรูปภาพ แผนภูมิ และตารางขอให้อยู่ในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

2.วิธีและขั้นตอน การส่งบทความ

- 1.การส่งบทความจะต้องส่งบทความในระบบThaiJO หากส่งในช่องทางอื่น จะต้องส่งบทความพร้อมแนบ “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์” มาที่บรรณาธิการวารสารทางระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)
2. การตอบรับ

เมื่อส่งบทความแล้ว ทางกองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองขอบข่ายของบทความดังกล่าวและตอบรับบทความ ภายใน 7 วันทำการ โดยทำการส่งทางอีเมล
3. ระยะเวลาการพิจารณา
 - 3.1กองบรรณาธิการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา รอฟผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายใน 14 วัน
 - 3.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ ภายใน 1 วัน
 - 3.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้แนบไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ ส่งกลับในช่อง Revision ของระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)ภายใน 7 วัน
 - 3.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร ทางอีเมล
4. การตีพิมพ์วารสาร
 - 4.1กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความ ส่งตีพิมพ์เมื่อถึงกำหนดเวลาที่วารสารจะออกเผยแพร่ตามกำหนด
 - 4.2 เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบผ่านระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)

จริยธรรม

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ/วิจัยในวารสารสังคมศาสตร์ไทย(TSSJ's Publication Ethics) วารสารสังคมศาสตร์ไทย ยึดมั่นในหลักจริยธรรมการพิมพ์ตามมาตรฐานระดับนานาชาติตามกรอบแนวทางจริยธรรมการตีพิมพ์ของ Committee on Publication Ethics (COPE) ดังต่อไปนี้
(ส่วนใหญ่ปรับปรุงต้นฉบับและแปลจาก <https://publicationethics.org/>)

1.จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้เขียนต้นฉบับ

- 1.ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ใน วารสารสังคมศาสตร์ไทยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ
- 2.ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ไทยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- 3.ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง” โดยเฉพาะหัวข้อรูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับอันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
- 5.ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่ามีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
- 7.ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความโดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
- 8.ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรืออาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ
9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็น ข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูก ถอดถอนออกไปแล้ว

12. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของบุคคลอื่นให้ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) หากมี การนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ

2. จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมี คุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมิน บทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชา นั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับ บทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควร ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความและควรปฏิเสธในบทความที่ ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือแนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงใน แบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรง ต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่ง มาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่ พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความตระหนักว่า ตนเองอาจมี ผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมิน บทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถ พิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้น อื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบพร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

3. จริยธรรมในการตีพิมพ์ของกองบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและ วัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ

2.บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้นิพนธ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ

3.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลการตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ)อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4.บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5.บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6.บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจังเพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7.บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8.บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่าสมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10.หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด